

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မင်းဘူးမြို့နယ်ရှိ ကောက်စိုက်သမားများ၊ ဓါတ်ပုံ ဟိန်းလတ်အောင်/Oxfam

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတွင် သာယာဝပြောစေခြင်း

အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများအတွက် စီးပွားရေးအလားအလာကို
သဘောပေါက်နားလည်စေသည့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး
မှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှိန်ပြင်းပြီး လျင်မြန်သောအပြောင်းအလဲများကို ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ယနေ့ ချမှတ်လိုက်သော မူဝါဒများသည် အနာဂတ်နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လမ်းကြောင်း များအတွက် အဆုံးအဖြတ်ပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအား ခေတ်မီလာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ သန်းပေါင်းများစွာသော အသေးစား တောင်သူ လယ်သမားများ၊ လယ်ယာလုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ အတွက် အထောက်အပံ့ ပေးသည့် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မူဝါဒမူဘောင်သည် တောင်သူလယ်သမား များ နှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများကို စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုးခံစားရရှိစေခြင်းရှိမရှိ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသ အတွင်း မြို့နယ် နှစ်မြို့နယ် ရှိ တောင်သူလယ်သမား များ၏ အတွေ့အကြုံများကို မူရင်း အထောက်အထားများအဖြစ် တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့လေ့လာရာတွင် အမျိုးသမီးများအား အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးကဲ့သို့သော အပြုသဘောဆောင်သည့် မူဝါဒများကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် တောင်သူလယ်သမားများက ဖော်ထုတ်တင်ပြလာသည့် လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုအာရုံထားနိုင်စေရန် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းတို့ ကဲ့သို့သော စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍများတွင် အသုံးပြုရန် ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာကို ပြန်လည်ခွဲတမ်းချပေးရင်း တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အစိုးရ၏ မူဝါဒများသည် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို ပံ့ပိုးရန် အနာဂတ် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ လမ်းညွှန်ပြသရမည်ဖြစ်သည်။

အနှစ်ချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှိန်ပြင်းပြီး လျင်မြန်သောအပြောင်းအလဲများကို ကြုံတွေ့ နေရပါသည်။ ယနေ့ချမှတ်လိုက်သော မူဝါဒများသည် အနာဂတ် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လမ်းကြောင်းများအတွက် အဆုံးအဖြတ်ပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို ခေတ်မီလာစေရန် လုပ်ဆောင်မှုသည် ကောင်းစွာ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့် အချက် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စက်ကိရိယာများတပ်ဆင်ခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ကြီးမားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကသာ တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်းဟုမဆိုနိုင်ပါ။ အသေးစား လယ်ယာမြေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေးအတွက် ပိုကောင်းသော ရလဒ်များအားဖြင့် စီးပွားရေးအရ တွက်ခြေကိုက်စေမည့် နည်းလမ်းကို ပံ့ပိုးပေးပြီး အခြားကဏ္ဍများကိုလည်း ကောင်းကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ အသေးစားလယ်ယာမြေ များသည် လုပ်သားအင်အားအသုံးပြုခြင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအား ပိုင်ဆိုင်မှုများ တည်ဆောက်နိုင်စေခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း ဈေးကွက်ကို ဖြစ်ထွန်းကြွယ်ဝစေခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။¹ နိုင်ငံအတွင်းရှိ သန်းပေါင်းများစွာသော အသေးစားတောင်သူ လယ်သမားများ၊ လယ်ယာ လုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများအတွက် အထောက်အပံ့ပေးမည့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ မှန်ကန်သည့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးရန် အရေးကြီးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသမှ အထောက်အထားများ

အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများကို ပိုမို သဘောပေါက်နားလည်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ မြို့နယ်မြို့ဖြစ်သည့် သာစည်နှင့် မင်းဘူးမြို့နယ်များမှ အထောက်အထားများကို စုဆောင်းထားပါသည်။ ဤဒေသရှိ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် မြန်မာတစ်နိုင်ငံ လုံးရှိ တောင်သူများကဲ့သို့ပင် တူညီသည့် အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ရသည့် အပြင် မိုးရေချိန်နည်းခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်ဖြစ်သည့် ပုံမှန်မဟုတ် သော မိုးရွာသွန်းမှု များပြားလာခြင်းတို့သည် အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေ သည့် အချက်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သာစည်

သာစည်တွင် တောင်သူများသည် စပါး၊ ဝါ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် နှမ်းတို့ကို အခြား သီးနှံများနှင့် သီးညှပ်စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ အများအားဖြင့် အမျိုးသားများက လယ်ပိုင်ရှင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးအများစုမှာမူ ကောက်စိုက်ခြင်း၊ မျိုးကြခြင်းနှင့် ဝါဆွတ်ခြင်းတို့ကဲ့သို့ အကဲဆတ်ပြီး အရေးကြီးသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များလုပ်နေကြသော်လည်း ကျပမ်းလုပ်သားများသာ ဖြစ်ကြ ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏အလုပ်ကို မကြာခဏပင် တန်ဖိုးလျော့သတ်မှတ်ကြပြီး အချို့အမျိုးသမီးများက လုပ်ကိုင်ရသည့် အလုပ်အတူတူပင် ဖြစ်သော်လည်း မိမိတို့ရသည့် လုပ်အားခသည် အမျိုးသားများထက် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ပြီးရရှိကြကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်သည် မိုးကောင်းသည့် နှစ်ဖြစ်သော်လည်း တောင်သူများက ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲဖြစ်သွားမည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်။

‘နှစ်တိုင်းဆိုသလိုပဲ မိုးမရတာကြောင့် အပင်စိုက်နောက်ကျရတယ်။အကျိုးဆက်ကတော့ အထွက်နှုန်းကျတာပေါ့။’²

တောင်သူများသည် သွင်းအားစု (မျိုးစေ့၊ ပိုးသတ်ဆေး၊ မြေဩဇာ) ရရှိရေး အခက်အခဲကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ စိုက်ပျိုးရာသီအစတွင် တောင်သူတို့ သည် ပွဲစားများထံမှ

သွင်းအားစုအကြွေးဖြင့် ဝယ်ယူခြင်းကို အားကိုးအားထား ပြုကြရသည်။ ထို့နောက် သီးနှံထွက်ချိန်တွင် ပွဲစားများက သီးနှံများကို ဈေးနှိမ်၍ ဝယ်ယူပြီး အကြွေးချေကြသည်။ ရှားရှားပါးပါးဆိုသလိုပင် တောင်သူများက ကြိတ်ခွဲစက်များသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချပြီး ဈေးပိုရခြင်းမျိုးရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအခက်အခဲများက အတားအဆီးဖြစ်နေပြန်သည်။ မိုးရွာ သွန်းပြီးချိန်တွင် ရွှံ့နွံထူထပ်သောလမ်းများကို ဖြတ်သွားရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

စိုက်ပျိုးရေး မူဝါဒသစ်များ၊ အစီအစဉ်သစ်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အစိုးရမှ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးခြင်းမျိုးရှိသည်ဟု မည်သည့်ကျေးရွာကမှ တင်ပြလာခြင်းမရှိပါ။ ကျေးရွာသားတစ်ယောက်ရှင်းပြသလိုပင်

‘ကျွန်တော်တို့ ဒေသအတွက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားတဲ့ လွှတ်တော်အမတ်တွေ ဘယ်တုန်းကမှ လာကြည့်တာမျိုးမရှိပါဘူး။ သူတို့ကို လာကြည့်စေချင်ပါတယ်’။

မင်းဘူး

မင်းဘူးဒေသသည် ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ဘက်ကမ်းတစ်လျှောက်တွင် တည်ရှိသော်လည်း ခြောက်သွေ့သဖြင့် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု နည်းကြောင်း တောင်သူလယ်သမားများက ပြောပြကြသည်။ ထို့ကြောင့် စပါးအစား နှမ်း၊ မြေပဲ၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲနက်၊ နေကြာ၊ ပဲအမျိုးမျိုး နှင့် ဝါကိုသာ အားထားကြရသည်။ သာစည်မြို့နယ်မှာကဲ့သို့ပင် အမျိုးသမီးအများစုသည် အသက်မွေးရန် ကျပမ်း လုပ်သား အဖြစ်ရပ်တည်ကြရပြီး အမျိုးသားများထက် လုပ်အား ခအရ နည်းကြောင်းလည်း သိရသည်။ တစ်နိုင်တစ်ပိုင်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသည် အမျိုးသမီးများ ဝင်ငွေတိုးစေသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်ရရှိရန်နှင့် သင်တန်းတက်ရောက်နိုင်ရန် အခက် အခဲရှိကြောင်း သိရပါသည်။ မင်းဘူးသည် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၏ မြို့တော်၏ သွင်းအားစုနှင့် ဈေးကွက်များ သို့ နီးနီးနားနား လက်လှမ်းမှီခြင်းကြောင့် တောင်သူလယ်သမားများအတွက် အဆင်ပြေသော်လည်း အခက်အခဲများ ကတော့ ရှိနေပါသည်။ အထူးသဖြင့် အစိုးရသည် မင်းဘူးတွင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်း သည့် သီးနှံများ³ ထက် စပါးကိုသာ ငါးဆပိုမိုထောက်ပံ့ခြင်းကြောင့် တောင်သူလယ်သမားတို့သည် သွင်းအားစုများအတွက် ငွေကြေးရရှိနိုင်ရေးတွင် အကန့်အသတ်ရှိနေပါသည်။ မင်းဘူးရှိ တောင်သူလယ်သမားတို့သည် သီးနှံရောင်းချနိုင်မည့် နေရာများတွင် ရွေးချယ်စရာ သိုလှောင်ရုံများများပြား သော်လည်း ဈေးနှုန်းမှာ တည်ငြိမ်မှု မရှိပေ။ အချို့တောင်သူလယ်သမားများ လည်း ပွဲစားများက သီးနှံတို့၏ အရည်အသွေး အဆင့်ကို မမျှမတသတ်မှတ်ကြ သည်ဟု ပြောကြသည်။ မင်းဘူးတွင် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် အစိုးရ အာဏာပိုင်များအကြား ကူးလူးဆက်ဆံမှု နည်းပါးသည်။ အချို့ကလည်း အစိုးရသည် စပါးကိုသာ စိတ်ဝင်စားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ပြောပြကြပြီး အချို့လည်း ဒေသဆိုင်ရာအရာရှိများသည် တောင်သူလယ်သမားတို့နှင့် တွေ့ဆုံရန် အသင့်ရှိသော်လည်း ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးအတွက် ချထားပေးသည့် အသုံးစရိတ် အလွန်နည်းခြင်းကြောင့် အဆက်အဆံနည်းရခြင်း ဖြစ်ကြောင်းဆိုကြသည်။

တောင်သူလယ်သမားများသည် အခွင့်အလမ်းသစ်များမှ အကျိုးခံစားရရှိနိုင်ပါသည်

အစိုးရ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် မူဝါဒများသည် လယ်ယာလုပ်ကိုင်သူ အမျိုးသား အမျိုးသမီးများ၏ ကုန်ထုတ်နိုင်စွမ်းမြှင့်တက်လာပြီး ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝါ မြင့်မားလာစေမည့် သွင်းအားစုများ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် အခြေခံအဆောက် အအုံများကို အထောက်အပံ့ပေးမည်ဆိုပါက အသေးစားလယ်လုပ်သူများသည် နိုင်ငံအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့်

စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များမှ အကျိုးခံစားရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များအတွက် အဓိကထား ဦးစားပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ချေးငွေရရှိနိုင်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရန်ကဲ့သို့ တောင်သူလယ်သမားများက တင်ပြလာသည့် အခက်အခဲများကို တုံ့ပြန် ဖြေရှင်းပေးရန် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ် ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

လယ်လုပ်သူအိမ်ထောင်စုများတွင် အမျိုးသမီးများသည် ကောက်ပဲသီးနှံ ထုတ်လုပ်ခြင်း၌ အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ ထို့ပြင် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် မိသားစုသက်သာချောင်ချိရေးလိုအပ်ချက်များအတွက် တာဝန်ရှိသူများလည်းဖြစ်ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင် များနှင့် လယ်သမားများဖြစ်လာနိုင်သည့် အလား အလာများရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပံ့ပိုးကူညီရင်း မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ချေးငွေရရှိမှု ကဲ့သို့သော ကျား၊ မ ကွဲပြားမှုကိုအခြေခံသည့် မညီမျှမှုများကိုလည်း ဖြေရှင်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

တောင်သူလယ်သမားတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုမြှင့်တင်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးခြင်း တစ်ခုတည်းဖြင့် မလုံလောက်သေးပါ။ တောင်သူတို့သည် ဈေးကွက်များသို့ လက်လှမ်း မီပြီး အကျိုးအမြတ် ၏ မျှတသောဝေပုံကို ရရှိခံစားနိုင်ရန် လုံလောက်သည့် ဈေးကွက်ပါဝါရှိပြီး ဆုံးရှုံးမှုကို မမျှမတခံစားရခြင်းမျိုးမရှိမှသာ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုးရရှိခံစားနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ တောင်သူလယ်သမားတို့အား ဒေသတွင်းရှိ ကုန်သည်ကြီးများ၊ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင် နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အဓိက ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်ရန် လယ်သမားအသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး အတွက် ပံ့ပိုးပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

အသစ်အသစ်သော ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတွင် တောင်သူလယ်သမားများ၏ အခွင့် အရေးများကို အာမခံမည့်အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိရန် သေချာသည့် နည်းလမ်းများတွင် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် အတူ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်လာအောင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အား တိုက်တွန်းအားပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ မူဝါဒများသည် မြေယာမှတ်ပုံတင်ရာတွင် အမျိုးသား အမျိုးသမီးနှစ်ဦးစလုံးအတွက် လွယ်ကူစေမည့် မူဝါဒများဖြစ်ရန် အရေးကြီး ပါသည်။ ထို့ပြင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းပိုင်းနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ပိုင်ဆိုင်မှုကို အသိအမှတ် ပြုပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

အစိုးရပိုင်းမှ အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ်တိုးလာရန် အထူးသဖြင့် အရည်အသွေးမြင့်တင်ရေး၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သွင်းအားစုများကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်လာရေးအတွက် ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာခွဲဝေမှုကို ပြန်လည်လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာမြောက် မူဘောင်ကို ထိထိ ရောက်ရောက်နှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပံ့ပိုးကူညီရပါမည်။
- ကျား၊ မ မတူကွဲပြားမှုပေါ်အခြေခံသည့် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပိုင်းတွင် မညီမျှမှု များကို ပြောင်းလဲပစ်ရပါမည်။ ထို့ပြင် စိုက်ပျိုးရေးအပါအဝင် အမျိုးသမီးများ လုပ်ဆောင်နေသည့် အလုပ်တန်ဖိုးကို အသိအမှတ်ပြုရန် သေချာလုပ်ဆောင် ရပါမည်။

- ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ပြေလျော့စေရန်နှင့် လယ်သမားတို့တင်ပြလာသည့် အခက်အခဲများကို အဓိကထား ဖြေရှင်းပေးရန် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရ ဌာနများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်များပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ထုတ်လုပ်သူအသင်း အဖွဲ့များ ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော စည်းကမ်း မူဘောင်ပေါ်အခြေခံပြီး ထောက်ပံ့ကူညီပေးရပါမည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့အား ဒေသဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂလိကနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ရန်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးရပါမည်။
- ကောက်ပဲသီးနှံအမျိုးမျိုးအတွက် ပံ့ပိုးခြင်း၊ ပိုမိုလိုက်လျောညီထွေရှိသော ချေးငွေ ရရှိနိုင်မှု ပိုမိုအဆင်ပြေလာရန် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ မိုးလေဝသ နှိုင်းယှဉ်ချက် အညွှန်းအားဖြင့် လုပ်ဆောင်သည့် ကောက်ပဲသီးနှံ အာမခံစနစ် ကဲ့သို့သော ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေရှိသည်များကို ထိန်းချုပ်စီမံသည့် နည်းလမ်းများအတွက် ပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့ဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများကို ရင်ဆိုင်ခုံ့ခံနိုင်စွမ်း တည်ဆောက်ရန် အထောက်အပံ့ပေးရပါမည်။
- မြေယာမှတ်ပုံတင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် အသေးစားတောင်သူ လယ်သမားများအတွက် ပိုမိုလွယ်ကူပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ရပါမည်။ တောင်သူလယ်သမားတို့အခွင့်အရေး များကို ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် လွတ်လပ်သော၊ ကြိုတင်အသိပေး သော သဘောတူညီချက် ရယူခြင်း(free, prior and informed consent -FPIC) ပေါ်တွင်မူတည်သည့် ကောင်းစွာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးမှုမရှိပဲ မြေယာသိမ်းယူမှုများကို တားဆီးရမည်။

အလှူရှင်များအပိုင်းမှ အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- ထောက်ပံ့ကူညီမှုနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အကြံပေးမှုများသည် အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်နေသည့် အသေးစားစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပံ့ပိုးရာတွင် သုံးစွဲရန်၊ ခိုင်မာအားကောင်းသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ အာမခံချက်များ ထူထောင်ရာတွင် သုံးစွဲရန် သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။
- ပြီးပြည့်စုံသော မူဝါဒရေးဆွဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပံ့ပိုးကူညီပါ။ ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှု၊ မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် လူထု အခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တောင်သူလယ်သမားများက ဩဇာညောင်း လာစေရန် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးရပါမည်။ အသေးစား တောင်သူ လယ်သမားများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် အစိုးရတို့ ပူးပေါင်း ချိတ်ဆက်၍ တန်ဖိုးကွင်းဆက်များ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပြုစုနိုင်ရန် ပါဝင်ပတ်သက်သူအများအပြားပါဝင်နိုင်သည့် နယ်ပယ်များဖန်တီးရာတွင် အားပေးပါ။

ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- မြန်မာ့ ဌာန ဥပဒေများ၏ အနှစ်သာရနှင့် ဝေါဟာရ နိုင်ငံတကာ ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို အမြင့်ဆုံးထားလိုက်နာရပါမည်။
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလုပ်ဆောင်ရာတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အမျိုးသမီးများအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဒေသခံ လူထုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီး အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ပါ။ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းနှင့် မြေယာ သိမ်းယူမှုများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းမျိုး

ကို ရှောင်ရှားရပါမည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရမည်ဖြစ်ပြီး FPIC ၏ စည်းကမ်းများကို လေးစားလိုက်နာရပါမည်။

- စာချုပ်ဖြင့် စုပေါင်းလယ်ယာလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အသေးစား တောင်သူ လယ်သမားများနှင့် ဆက်စပ်သော အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အကျိုးအမြတ်နှင့် ဆုံးရှုံးမှုတို့ကို မျှမျှတတခွဲဝေခံစားရန် လေးစားလိုက်နာပါ။ မျှတပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ကုန်သွယ်မှု၊ အရည်အသွေးမီ စံနှုန်းများနှင့် ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းပုံစံများ၊ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးအတွက် ပွင့်လင်း မြင်သာပြီး မျှတသော နည်းလမ်းများ ဖြစ်စေရန် ဂရုစိုက်လုပ်ဆောင်ရပါ မည်။
- အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို ဘေးဖယ်ထားမည့်အစား ၎င်းတို့ အောင်မြင်မှု ရလာစေရန် ပံ့ပိုးပေးရင်း ဒေသတွင်းထုတ်လုပ်သူများ၊ ဈေးကွက်များနှင့် ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ရန်၊ ယင်းတို့ကို ထောက်ပံ့ကူညီရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အဓိကထား လုပ်ဆောင်ပါ။

၁။ မိတ်ဆက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံစီးပွားရေးတွင် ကဏ္ဍများစွာဖွင့်လှစ်ပေးနေချိန်မှာပင် အရှိန်ပြင်းပြီး လျှင်မြန်သောအပြောင်းအလဲများ - ဒီမိုကရေစီစနစ်ပြောင်းလဲ ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်သူ တစ်ဦးကပြောဆိုသကဲ့သို့ပင်

‘လအနည်းငယ်မျှသော အချိန်ကာလအတွင်းတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်ဆီသို့ အရှိန် အဟုန်ပြင်းစွာဦးတည်သွားနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ အရွယ်အစား ရှိသည့်နိုင်ငံ သမိုင်း တစ်လျှောက်တွင် မရှိဖူးပါ။’^၄

ယခင် မူဝါဒအဟောင်းများကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးခြင်းမပြုတော့ပဲ မူဝါဒနှင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းမူဘောင်သစ်ကို စီမံပြုစုနေပါသည်။ ပြောင်းလဲမှုသည် အချို့ကဏ္ဍများတွင် ပိုမိုလျှင်မြန်စွာဖြစ်ပေါ်နေစဉ်တွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ပြီးစီးရန် အချိန် များစွာစောင့်ရဦးမည်ဖြစ်ပြီး အနာဂတ်သည်လည်း မရေရာသေးပေ။ သို့ရာတွင် ယနေ့ ချမှတ်လုပ်ဆောင်သည့် မူဝါဒများသည် နိုင်ငံအတွက် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် ခက်ခဲသည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုပေါ်တွင် ရောက်ရှိသွားစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် အထီးကျန်မှုကို ရင်ဆိုင်ပြီးနောက် အပြောင်းအလဲများစွာ ဖြစ်ပေါ်နေသော်လည်း စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းမှာ ၂၀၁၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တစ်နှစ်တည်း တွင်ပင် ၇. ၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိတိုးတက်စေခဲ့သည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုပေါ်ရောက်ရှိခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။^၅ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွက်လည်း အဆိုပါနှုန်းအတိုင်း ရှိမည်ဟုခန့်မှန်း ထားပါ သည်။ သတ္တု၊ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းတွင်သာ အဓိကထားနေပြီး ခိုင်မာအားကောင်းသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် ယခုအချိန်အထိ အကန့်အသတ်ရှိနေဆဲဖြစ်သော်လည်း အာရှ၊ ဥရောပနှင့် မြောက်အမေရိကရှိ နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီများကလည်း မြန်မာနှင့် ချိတ်ဆက်လာကြပါသည်။

အာဆီယံစီးပွားရေးအသိုက်အဝန်းနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ နက်နက်နဲနဲ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် မှုကြောင့် ၂၀၁၅ မှစတင်ပြီး အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော နယ်စပ်ဒေသများနှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများအား ပိုမို ကောင်းမွန်သည့် ကုန်သွယ်မှု အခွင့် အလမ်းရရှိစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးအလုပ်ရှင်ဖြစ်ပြီး လုပ်အား ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း အတွက် အလုပ်အကိုင်များဖန်တီးပေးထားပါသည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်း အသားတင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုး GDP (ကျဆင်းနေသော်လည်း) ၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။^၆ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို နောက်ကောက်ကျနေစေသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကြောင့် သိသာထင်ရှားသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေကြောင်းထင်ရှားပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် နိမ့်ပါးပြီး မြို့ပြဒေသများ ထက် ကျေးလက်ဒေသ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် နှစ်ဆမြင့်မား နေပြန်ပါသည်။^၇

ကုမ္ပဏီများက စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ မြေနှင့် ရေတို့ကဲ့သို့ သော အရင်းအမြစ်များကို ရှာဖွေလာကြသည်နှင့်အညီ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်း အတာဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် မြင့်တက်နေပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်မူ အလားတူရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် နည်းပါးနေသေးပြီး စိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံခြား ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ စုစုပေါင်း ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှု၏ ၀. ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း သာရှိပါသည်။^၈ ကုမ္ပဏီများက စိတ်ဝင်စားမှု ပြသပြီး အစိုးရကလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ကိုခွင့်ပြုပေးနေသော်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြီးများသည် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ဖန်တီးပေးရန်နှင့် နည်းပညာပိုင်းလွှဲပြောင်းပေးရန်၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်

ပေးထား သည့်ကတိများအတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်အထိ ရပ်တည်နိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို အတွေ့အကြုံများက ပြသနေပါသည်။ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ပိုမိုအာရုံ စိုက်လာခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုအား အရင်းအမြစ်များရယူသုံးစွဲမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ယိုယွင်းစေခြင်း၊ အသေးစား တောင်သူလယ်သမား များ၏ ရိုးရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကို ထိခိုက်ဆုံးရှုံးစေခြင်း စသည့် ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှု အထောက်အထား များ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။⁹

သန်းပေါင်းများစွာသော အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများ၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် အလုပ်သမားများအတွက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ သက်ရောက်မှုများကို ကျင့်သုံးမည့် မူဝါဒများက အဆုံးအဖြတ်ပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုစာတမ်းတွင် အောက်ဖမ်းနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့များ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ ကျေးရွာ ၆ ရွာမှ တောင်သူလယ်သမားများ၏ အတွေ့အကြုံများပေါ်တွင် လေ့လာ တွေ့ရှိချက်များကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ယနေ့တောင်သူလယ်သမားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများမှအစ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ အနာဂတ် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများက တောင်သူလယ်သမားတို့အား မည်သို့ အကျိုးသက်ရောက်မည် ဆိုသည်ကိုပါ စဉ်းစားတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် အသစ်အသစ်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ နှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများသည် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် ကျေးလက်ဒေသ အတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရန် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဆိုင်ရာ မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး မူဝါဒ မူဘောင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မှုကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားထားပါသည်။

အဘယ်ကြောင့် အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများ အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည်နည်း

တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်ကဏ္ဍတွင် အသေးစား တောင်သူ လယ်သမားများသည် အဓိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ဖြစ်ပါသည်။¹⁰ အကြီးစားလယ်ယာမြေ လုပ်ကိုင်သူများက သွင်းအားစုနှင့် ကိရိယာများ ဝယ်ယူနိုင်ရန် ငွေကြေးကို လက်လှမ်းမှီ ရနိုင်ကြသော်လည်း အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအတွက် စိတ်အား ထက်သန် တက်ကြွသော မိသားစုလုပ်အားနှင့် ငှားရမ်းထားသည့် လုပ်သားများ၏ ကောင်းစွာ အလုပ် လုပ်ကိုင်မှုကြောင့်ရရှိလာသည့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားက နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် အားသာချက် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် သုတေသနတစ်ခု¹¹ အရ လယ်မြေဧက အနည်းငယ်မှ ဧကဆယ်ဂဏန်းကျော် လုပ်ကိုင်နေသည့် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများသည် လုပ်အားများများ၊ မတည်ငွေနည်းနည်းသာသုံးသော်လည်း (မြေအမျိုးအစားနှင့် ရေရှိမှုအတူတူဖြစ်သော်လည်း) တောင်သူကြီးများထက် အထွက်နှုန်း ပိုကောင်းကြကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ အချို့သော သီးနှံများအတွက် ပျိုးနှုတ်၊ ကောက်စိုက် ခြင်းကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများတွင် လုပ်အားအင်အားသုံးရန် အဓိကကျပါသည်။ ယင်းသည် စက်ကိရိယာသုံးသည့် စိုက်ခင်းများတွင် မတွေ့နိုင်ပေ။ ဤအချက်သည် အာရှရှိ သန်းပေါင်းများစွာသော တောင်သူလယ်သမားများသည် ၂ ဟက်တာထက်မပိုသော ပမာဏတွင်သာ စိုက်ပျိုးကြခြင်းထုံးစံ၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။¹² သို့ရာတွင် အသေးစားလယ်ယာမြေများ၏ ဤအားသာချက်များနှင့် အခြားအကျိုးကျေးဇူးများကို မကြာခဏဆိုသလိုပင် လျစ်လျူထားကြကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

၁။ ကုန်ထုတ်လုပ်နိုင်မှု နည်းပါးခြင်း

အသေးစားလယ်ယာမြေများသည် သွင်းအားစု၊ ရေပေးသွင်းနိုင်မှုနှင့် အရင်းအနှီး နည်းခြင်းတို့ကြောင့် အထွက်နှုန်းနည်းခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စုစုပေါင်း ထုတ်လုပ်နိုင် စွမ်းတွင် တောင်သူငယ်များသည် တောင်သူကြီး များထက် ပိုမိုစွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားကြသည်ကို မကြာခဏတွေ့ရပါသည်။ သွင်းအားစုများသာ ပိုမိုရရှိနိုင်မည် ဆိုပါက အလွန်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။

၂။ နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို မလိုအပ်ခြင်း

ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် တောင်သူများသည် ခေတ်နောက်ကျနေပြီဖြစ်သော နည်းပညာများ နှင့် အလေ့အထများကို မသုံးကြပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အသေးစားတောင်သူ လယ်သမားများ အတွက် သင့်တော်သည့် နည်းပညာများကို အစိုးရ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက တို့က အဆင့်မြင့်မားအောင်လုပ်ဆောင်ရန် အဓိကထားလုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပမာဏကြီးမားသော စက်ကိရိယာသုံး လယ်ယာမြေ များအတွက် မျိုးဗီဇပြုပြင်ထားသော သီးနှံအမျိုးမျိုးကို အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများ ထံ ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်းမျိုးမရှိပေ။

၃။ အန္တရာယ်မှ ရှောင်ကွင်းနိုင်ခြင်း

စုဆောင်းခြင်း သို့မဟုတ် အာမခံထားခြင်းအတွက် အရင်းအမြစ်မရှိပဲ ဝင်ငွေ အနည်းငယ် ဖြင့် ရပ်တည်နေခြင်းသည် အရဲစွန့်လုပ်ဆောင်မှုအတွက် အမြင်ကျဉ်းစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မျိုးစေ့အမျိုးအစားအသစ်တစ်မျိုး၊ မစမ်းသပ်ရသေးသည့် သီးနှံတစ်မျိုးအား အရဲစွန့်စိုက်ပျိုးရန် မလိုအပ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အနေအထားမျိုးအတွက် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို ကူညီရန်နည်းလမ်းမှာ မိုးလေဝသ သတင်း အချက်အလက်များပေးခြင်း၊ သို့လျှော့ရန် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း သို့မဟုတ် အာမခံထားရန် လက်လှမ်းမီစေခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၄။ ဈေးကွက်အပေါ်တွင် အာရုံစိုက်မှု မရှိခြင်း

အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများအား ဈေးကွက်အတွင်းမှ လူများက ရံဖန်ရံခါ စိတ်မဝင်စားကြပါ။ သို့ရာတွင် ယင်းအချက်သည် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများ အနေဖြင့် ဈေးကွက်အခွင့်အလမ်းကောင်းများကို တုံ့ပြန်မှုမရှိခြင်းဟု မဆိုပေ။ အောက်စ်ဖမ်းသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများအား ဈေးကွက်အတွင်းပါဝင်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် အောက်စ်ဖမ်းသည် လယ်သမား ၁၅၀၀ အား ဒေသခံ ကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သော Plenty Foods အတွက် ကုန်ပစ္စည်းပေးသွင်းသူများ ဖြစ်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးခဲ့ပါသည်။ အသေးစားလယ်ယာမြေများထံမှ အရင်းအမြစ်ရယူခြင်းအားဖြင့် တိုးတက်မှုသည် ပြီးခဲ့သည့် လေးနှစ်အတွင်း နှစ်စဉ် တိုးတက်မှု၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့သည်ဟု ကုမ္ပဏီကခန့်မှန်းပါသည်။

အရင်းအမြစ် ။ ။ Source: R. Bailey (2011) *Growing a Better Future: Food justice in a resource-constrained world*, Oxford: Oxfam.

အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရသည့် အကြောင်းရင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးတွင် တိုးတက်စေမှုကြောင့် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အသေးစားလယ်မြေယာမြေများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် အခြားကဏ္ဍများထက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပိုအားကောင်းခြင်း၊ အနွမ်းပါးဆုံးသူများအတွက် အကျိုးအမြတ်လည်း နှစ်ဆဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။¹³ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုတစ်ခု¹⁴ အရ ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ ဒေသနှစ်ခုစလုံး၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို လျော့ချနိုင်သော်လည်း မြို့ပြဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးကမူ

ကျေးလက်ဒေသဆင်းရဲ နွမ်းပါးမှုကို အနည်းငယ်သာ လျော့ကျစေနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် လေ့လာချက်တစ်ခုအရလည်း စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုထက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို သိသိသာသာလျော့ကျစေနိုင်ကြောင်းတွေ့ရှိထားပါသည်။¹⁵ အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် လုပ်အားကို အသုံးပြုပေးခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုအား ပိုင်ဆိုင်မှုများတည်ဆောက်ရန်နှင့် ဒေသတွင်းဈေးကွက်ကို ဖြစ်ထွန်းစည်ပင်စေခြင်းတို့ကြောင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို လျော့ကျစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။¹⁶ အခြားသော လေ့လာမှုများကလည်း အလားတူသုံးသပ်ချက်မျိုး ပေးထားပါသည်။¹⁷

အသုံးပြုထားသည့် နည်းပညာနှင့် ယေဘုယျရှုမြင်ချက်

ဤအနှစ်ချုပ်စာတမ်းသည် အောက်စဖမ်းနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့များ လုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ သာစည်နှင့် မင်းဘူး မြို့နယ် နှစ်မြို့နယ်မှ လယ်သမားများနှင့် အစိုးရအရာရှိများကို မေးမြန်းထားသည့် မူရင်းအထောက်အထားများကို အခြေပြုထားပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အရာရှိများကိုလည်း မေးမြန်းထားပြီး သတင်းအချက်အလက်များကို ဒုတိယရင်းမြစ်များမှ ပံ့ပိုးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အပူပိုင်းဒေသရှိ တောင်သူလယ်သမားများ၏ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံပြီး အနှစ်ချုပ်စာတမ်းတွင် မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မူဝါဒ မူဘောင်ကိုလည်း အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ မူဝါဒများအားဖြင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများနှင့် တောင်သူလယ်သမားများသည် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းခြင်းရှိမရှိ လေ့လာထားပါသည်။ ဤအကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်သည် အောက်စဖမ်း၏ အရှေ့တောင်အာရှနှင့် ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းအတွေ့ အကြုံများ၊ မူဝါဒများအားဖြင့် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအပေါ် စိုက်ပျိုးရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ဈေးကွက်များက သက်ရောက်စေနိုင်သည်ကို နားလည်ထားသည့် အချက်များပေါ်တွင် မူတည်လုပ်ဆောင်ထားပါသည်။¹⁸

ဤအနှစ်ချုပ်စာတမ်း၏ အပိုင်း (၂) တွင် စိုက်ပျိုးအတွက် အစိုးရ၏ လက်ရှိ အသုံးပြုနေသည့် နည်းလမ်းကို အကြမ်းဖျဉ်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အပိုင်း (၃) တွင် သာစည်နှင့် မင်းဘူးရှိ ကျေးရွာများ၌ လေ့လာချက်များ၊ အပိုင်း (၄) တွင် မူဝါဒအဝန်းအဝိုင်းသည် အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများအတွက်နှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများမှ တောင်သူလယ်သမားတို့ အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်စေမည့် စွမ်းဆောင်ရည်များအတွက် မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ဖော်ဆောင်ကြောင်း လေ့လာထားပါသည်။ အပိုင်း (၅) တွင် အစိုးရ၊ အလှူရှင်များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ အတွက် အကြံပြုချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

၂။ ခေတ်မီ စက်မှုနိုင်ငံ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ အထွက်နှုန်းသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းအရဆိုလျှင် နိမ့်ကျနေပါသေးသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းကို တိုးတက်စေရန်နှင့် တောင်သူ လယ်သမား များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာစေရေးအတွက် နည်းလမ်းသစ် များလိုအပ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရသည် ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို တက်တက်ကြွကြွ အားပေးခြင်း၊ **အာရှ၏ ဆန်အိုးကြီး** ဟူသည့် အဆင့်အတန်းကို ပြန်လည်ရောက်ရှိရန် ပံ့ပိုးခြင်းတို့ဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းမှတစ်ဆင့် ခေတ်မီ စက်မှုနိုင်ငံ တည်ထောင်နိုင်ရေး မျှော်မှန်းချက်တစ်ခု ချမှတ်ထားပါသည်။¹⁹ နိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်ကလည်း စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအတွက် ထုတ်လုပ်မှုကို တိုးမြှင့်ရန် တိုက်တွန်း အားပေးပြီး ထွက်နှုန်းမြင့်စပါးနှင့် စက်ရိယာသုံးလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအားဖြင့် ကုန်ကျ စရိတ်နှင့် အလေအလွင့်နည်းပါးစေမည်ဖြစ်ကြောင်း တိုက်တွန်းပြောကြား ထားပါသည်။ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်ပြီးနောက် တစ်နိုင်ငံတစ်ပိုင်တိရိစ္ဆာန်မွေးမြူရေးကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများတွင် လည်း ဝင်ငွေတိုးတက်လာနိုင်ကြောင်းပြောဆိုပါသည်။²⁰

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန (Ministry of Agriculture and Irrigation -MOAI)မှ အာရှစိုက်လုပ်ဆောင်နေသည့် ခေတ်မီလာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း နှင့် ထုတ်ကုန်တိုးတက်စေရန် လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။^{21,၂၂}

- အရည်အသွေးမြင့် ထွက်နှုန်းကောင်း မျိုးစေ့များထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ယင်းမျိုးစေ့များကို အသုံးပြုခြင်း
- တောင်သူများနှင့် တိုးချဲ့ဝန်ထမ်းများအတွက် အဆင့်မြင့် စိုက်ပျိုးနည်းပညာများ ပို့ချ ပေးမည့် သင်တန်းများ
- ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်
- ထုံးတမ်းစဉ်လာစိုက်ပျိုးခြင်းမှ စက်မှုလယ်ယာသို့ ကူးပြောင်းခြင်း၊ ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသည့် သီးနှံများစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဆည်ရေသွင်းဧရိယာ ချဲ့ထွင်ခြင်း

ဇယား ၁။ ။အစိုးရ၏ စိုက်ပျိုးကဏ္ဍ ရည်မှန်းချက်များ

	လက်ရှိကာလ (၂၀၁၁- ၁၂)	၂၀၁၅/ ၁၆ အတွက် ရည်မှန်းချက် (တိုးတက်သည့် %)
ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသည့် အသားတင် ဧရိယာ (mn ha)	၁၁. ၉	၁၃. ၆ (၁၄. ၃)
ပျမ်းမျှစပါးအထွက် (mt/ha)	၃. ၈၃	၄. ၂၈ (၁၁. ၇)
စပါးထုတ်လုပ်မှု (mn mt)	၂၉	၃၃ (၁၃. ၈)

ရေသွင်း ဧရိယာ (mn ha)	၂	၂. ၃ (၁၅)
ရေသွင်းဧရိယာ (အသားတင် ထွန်ယက်စိုက်ပျိုး ဧက၏ %)	၁၆. ၈	၁၆. ၉ (၁)

အရင်းအမြစ် ။ စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းဦးစီးဌာန (၂၀၁၃)- ဤစာတမ်းပါအချက်အလက်များပေါ်တွင် မူတည်ပြီး စာတမ်းပြုစုသူက တွက်ချက်ထားသည်များပါဝင်သည့် မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအနှစ်ချုပ်

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ခွဲဝေခံစားရန်နှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရန် စိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍ ခေတ်မီလာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား တိုးတက်စေခြင်းတို့ လိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စက်မှုလယ်ယာဖြစ်လာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍတွင် ကြီးမားစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းတို့ကသာ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော လမ်းကြောင်းမဟုတ်ပါ။ အသေးစားလယ်ယာမြေများကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရန် အလားအလာရှိသည့် ပိုမိုကောင်းမွန် သောရလဒ်များ၊ အခြားကဏ္ဍများကိုလည်း ကောင်းကျိုးသက်ရောက်စေခြင်းအားဖြင့် စီးပွားရေးအရ တွက်ခြေကိုက်စေမည့် နည်းလမ်းဖြစ်စေရန် အထောက်အကူပေးပါသည်။

အသေးစားလယ်ယာမြေများအား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းအတွက် အစိုးရ၏ အကူအညီလိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ GDP သည် ၁. ၅% သာရှိပြီး (ဇယား ၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအသုံးစရိတ်သည် အခြားအာဆီယံနိုင်ငံများ၏ အသုံးစရိတ်ဖြစ်သော ၇. ၃% နှင့်ယှဉ်လျှင် နိမ့်ကျနေပါသည် (ဇယား ၃)။ တစ်နိုင်ငံအသုံးစရိတ်ကို အကြမ်းဖျင်းကြည့်ပြီး အချိုးအစားတစ်ခုအနေဖြင့် စဉ်းစားလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ အသုံးစရိတ်သည် ၈%တွင်ရှိလျှင် ပိုမိုခိုင်မာပေမည်။ သို့သော် ယင်းအသုံးစရိတ်တွင် အများစုမှာ ရေပေးသွင်းရန် အခြေခံအဆောက် အအုံအတွက် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး သုတေသနနှင့် လုပ်ငန်းချဲ့ထွင်ခြင်း²² စသည့် အရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍများအတွက် တာဝန်ရှိသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးဌာနအတွက် အသုံးစရိတ်မှာမူ MOAI ၏ ဘဏ္ဍာငွေ၏ ၄. ၅% သာရှိသည်။ အခြားရှုထောင့်ကကြည့်လျှင် အစိုးရက အသုံးစရိတ်အများဆုံးသုံးသည့် ကဏ္ဍမှာ ကာကွယ်ရေးအတွက်ဖြစ်ပြီး ယင်းစရိတ်သည် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်၏ ၂၂. ၂% ရှိပါသည်။²³

ဇယား ၂။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ အသုံးစရိတ်၊ ၂၀၀၈ -၂၀၁၀

	စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ GDP ၏ ဝေစုအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ်များ (%)			စုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်တွင် စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ် (%)		
	၂၀၀၈	၂၀၀၉	၂၀၁၀	၂၀၀၈	၂၀၀၉	၂၀၁၀
မြန်မာ	၁. ၆၆	၁. ၆၅	၁. ၅၀	၈. ၇၃	၈. ၀၈	၈. ၀၅

အရင်းအမြစ်။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားများ (၂၀၁၃) - Statistics of Public Expenditure for Economic Development (SPEED)
<http://www.ifpri.org/book-39/ourwork/programs/priorities-public-investment/speed-database>.

ဇယား ၃။ ။ အာရှဒေသ၏ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ အသုံးစရိတ်၊ ၂၀၀၈ -၂၀၁၀

	စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ GDP ၏ ဝေစုအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ်များ (%)			စုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်တွင် စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ် (%)		
	၂၀၀၈	၂၀၀၉	၂၀၁၀	၂၀၀၈	၂၀၀၉	၂၀၁၀
အာဖဂန်နစ္စတန်	၂. ၃၃	၃. ၈၂	၂. ၄၆	၄. ၀၁	၅. ၄၁	၃. ၆၇
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၅. ၆၂	၆. ၁၉	-	၈. ၆၄	၈. ၉၂	-
တရုတ်	၁၃. ၄၈	၁၉. ၀၈	၂၀. ၀၆	၇. ၂၆	၈. ၈၁	၉. ၀၅
အိန္ဒိယ	၁၀. ၁၁	၆. ၆၈	၅. ၉၁	၁၀. ၃၂	၇. ၁၀	၆. ၈၁
မလေးရှား	၁၀. ၂၄	၁၈. ၄၀	၁၅. ၈၅	၄. ၃၈	၅. ၇၉	၆. ၇၄
မွန်ဂိုလီးယား	၃. ၃၃	၃. ၄၁	၄. ၂၆	၁. ၉၀	၁. ၇၉	၂. ၃၆
နီပေါ	၂. ၁၃	၄. ၀၉	၄. ၆၂	၄. ၁၁	၆. ၈၆	၈. ၆၃
ပါကစ္စတန်	၇. ၄၃	၃. ၈၆	၂. ၈၃	၇. ၁၃	၄. ၄၀	၃. ၀၆
ဖိလစ်ပိုင်	၄. ၂၁	၇. ၁၇	၈. ၀၅	၃. ၄၀	၅. ၂၈	၅. ၈၇
သီရိလင်္ကာ	၁၀. ၀၄	-	-	၆. ၀၇	-	-
ထိုင်း	၉. ၅၂	၉. ၃၁	၉. ၇၅	၅. ၅၅	၄. ၉၂	၅. ၇၆
ဗီယက်နမ်	၇. ၁၅	၆. ၉၀	၆. ၄၉	၄. ၇၇	၄. ၀၉	၃. ၉၄
စုစုပေါင်း	၈၅. ၅၉	၈၈. ၉၀	၈၀. ၂၇	၆၇. ၅၃	၆၃. ၃၇	၅၅. ၈၉
ပျမ်းမျှ	၇. ၁၃	၈. ၀၈	၇. ၃၀	၅. ၆၃	၅. ၇၆	၅. ၀၈

ရင်းမြစ်။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားများ
(၂၀၁၃) - Statistics of Public Expenditure for Economic Development (SPEED)
<http://www.ifpri.org/book-39/ourwork/programs/priorities-public-investment/speed-database>.

၃။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ အသေးစား စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ

အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲများကို ပုံဖော်ပြသနိုင်ရန် အောက်ဖော်ပြပါနှင့် လုပ်ဖက်အဖွဲ့များက လယ်သမားငယ်များအား ထောက်ပံ့ကူညီသည့် လုပ်ငန်းအကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ ကျေးရွာ (၆) ရွာသို့သွားရောက်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ ပထမဖြစ်ရပ်သည် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ သာစည်မြို့နယ်အတွင်း ကျေးရွာ (၃) ၏ အဖြစ်အပျက်ကိုဖော်ပြပါသည်။ ဒုတိယဖြစ်ရပ်သည် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊

Source: Myanmar Information and Management Unit (MIMU) <http://www.themimu.info/>

မင်းဘူးမြို့နယ်အတွင်း ကျေးရွာ (၃) ၏ အတွေ့အကြုံကို တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသသည် လယ်သမားများ အခက်အခဲကြုံတွေ့ရသည့် နယ်မြေတစ်ခုဖြစ်သည်သာမက မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၄၀% ခန့်မှီတင်းနေထိုင်ရာ ဖြစ်ပြီး²⁴ ၊ အိမ်ထောင်စုဦးရေ၏ ထက်ဝက်နီးပါးသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများဖြစ်ပါသည်။²⁵ ထိုသူတို့အတွက် အဓိကအခက်အခဲမှာ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန်သည် ၇၀၀ မီလီမီတာထက် မကျော်လွန်ပဲ မိုးရေချိန်နည်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်က ရေရှားပါးခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ရာတွင် အခြားသော ကြီးမားသည့် အခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့ရစေပါသည်။²⁶ ယင်းအချက်သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် အတူပိုမိုဆိုးရွားလာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

သာစည်၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး

အင်းကုန်း၊ ဘုတ်တလတ်နှင့် ဂွေးကုန်းကျေးရွာများသည် အပူပိုင်းဒေသ၏ အရှေ့ဘက်ခြမ်း တွင် တည်ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်- မန္တလေး မီးရထားလမ်း၏ အဓိကမြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည့် သာစည်မြို့မှ ကီလိုမီတာ ၂၀ အတွင်းတည်ရှိသည်။

ယေဘုယျမြင်ချက်

သာစည်မြို့နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာများတွင် အဓိကအားဖြင့် စပါး၊ ဝါ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် နှမ်းတို့ကို စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ စပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်း အဓိကစိုက်ပျိုးသီးနှံ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဘုတ်တလုတ်ကျေးရွာမှ တောင်သူများ၏ ဝါ၏အရေးပါပုံကိုလည်း ပြောဆိုကြပါသည်။

‘စပါးက လယ် ၅ လောက်ပိုင်တဲ့သူ လေးငါးဦးလောက်ပဲ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေတာ။ အခြားသူတွေအတွက်တော့ အဲလိုအဆင်မပြေဘူး။’²⁷

အချို့သော လယ်ငါးလောက်ပိုင်သည့် တောင်သူများကမူ ဝါစိုက်ကြသည်။ ကုန်ကျစရိတ် နည်းပြီး စပါးထက်ထွက်နှုန်းကောင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

သာစည်တွင် အမျိုးသမီးလယ်ပိုင်ရှင်နည်းပါးသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အရေးပါသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် တာဝန်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော်လည်း လယ်လုပ်သူများဟုပြောမည့်အစား ကျပမ်းလုပ်သားများဟု စဉ်းစားရပါမည်။ ကောက်စိုက်ခြင်း၊ မျိုးကြိုခြင်းနှင့် ဝါဆွတ်ခြင်းအားလုံးတို့သည် အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်များဖြစ်ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့၏အလုပ်ကို တန်ဖိုးလျော့သတ်မှတ်ခြင်းခံရပါသည်။ တန်းတူအလုပ်လုပ်ရသော်လည်း တစ်ရက်လုပ်ခမှာ အမျိုးသားများထက် ၂၀% ခန့်လျော့နည်းကြောင်း ပြောကြပါသည်။²⁸

အချို့အမျိုးသမီးများသည် လယ်ယာအလုပ်အပြင် အသေးစားလုပ်ငန်းများ၊ ဆံပင်ရှင်းခြင်း²⁹ နှင့် ဝါးခြင်းတောင်းရက်လုပ်ခြင်းတို့ကိုသို့သော် လက်မှုလုပ်ငန်းများအပါအဝင် အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်များတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ ယင်းနည်းလမ်းများသည် လယ်ယာအလုပ်ထက်ပင် ပိုမို တည်ငြိမ်မှုရှိပြီး ဝင်ငွေလည်း ကောင်းတတ်ပြန်ပါသေးသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ထိုသို့သော အသက်မွေးမှုနှင့် ဝင်ငွေတိုးတက်လာစေမည့် လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ငွေကြေးလက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုလည်း နည်းပါးသည်။ ချေးငွေကို အိမ်ထောင်ဦးစီး (အများစုမှာ အမျိုးသားများ) များကိုသာပေးသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။³⁰

Box ၂ ။ သာစည်မြို့နယ်အတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ အခြား အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ

အင်းကုန်းကျေးရွာမှ မနှင်းပွင့်သည် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာ သွားလာရောင်းဝယ်လျက် ရှိသည်မှာ သူမငယ်စဉ်ကတည်းကဖြစ်ပါသည်။ ဒေသထွက် ငါးပိငါးခြောက်များကို ဝယ်ပြီး မန္တလေးတိုင်းအတွင်းရှိ အခြားဒေသများတွင်ရောင်းချသည်။ ထို့နောက် မိမိဒေသတွင် ပြန်ရောင်းချမည့်ကုန်များကို ဝယ်ယူလာသည်။ သူမခင်ပွန်းတွင် မြေနုတ်ဧက ရှိသော်လည်း မနှင်းပွင့်သည် ရောင်းရေးဝယ်တာအလုပ်ကိုသာ ပိုစိတ်ဝင်စားသည်။ အရောင်းအဝယ်အလုပ်မှ အိမ်ထောင်စုသုံးလောက်ရုံသာရသော်လည်း သူမအနေဖြင့် အခြားသူများထံမှ မချေးငှားရသည်ကို အလွန်ဂုဏ်ယူလေ့ရှိသည်။ မနှင်းပွင့်၏ စိတ်ကူးမှာ ကျေးရွာတွင် ကုန်စုံဆိုင်ထောင်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုင်ဖွင့်ရန်အတွက် ငွေအရင်းအနှီးမရှိသော်လည်း သူမက ကျပမ်းအလုပ်လုပ်ကိုင်ပြီး အပိုဝင်ငွေရှာဖွေကာ လိုအပ်သည့်ငွေရရှိသည်အထိ စုဆောင်းနိုင်ရန် မျှော်လင့်ထားပါသည်။

လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အခက်အခဲများ

တောင်သူများအတွက် အရေးကြီးသည့်အခက်အခဲတစ်ခုမှာ ရေနံနှင့် ရေပေးသွင်းမှု ဖြစ်ပါသည်။

‘ဝါစိုက်ပျိုးမှု အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေဖို့အတွက် မိုးကြိုဝါ အောင်မြင်ထားဖို့ လိုပါတယ်။ အဲဒီအတွက် ရေလုံလုံလောက်လောက်ရဖို့ လိုတယ်။’

ကျေးရွာသုံးရွာစလုံးတွင် အချို့နေရာများ၌ ဆည်မြောင်း ရေရှိမှုရှိသော်လည်း အခြေခံအဆောက်အအုံကို ပြုပြင်မှုအားနည်းခြင်း၊ ဝါစိုက်ပျိုးခြင်းကြောင့် အခွင့်အလမ်းကောင်းပိုရရှိနိုင်ပြီး ရေလိုအပ်မှု နည်းပါးသော်လည်း အစိုးရ၏ မူဝါဒများက ဝါထက် စပါးကို ဦးစားပေးခြင်းတို့က အတားအဆီးများ ဖြစ်နေပါသည်။³¹ ထို့ကြောင့် ဝါစိုက်တောင်သူများသည် စိုက်ပျိုးချိန်တွင် အချိန်မှန် မိုးရေလုံလောက်စွာရရှိရန်သာ မှီခိုအားထားနေရပါသည်။

၂၀၁၃သည် မိုးကောင်းသည့်နှစ်ဖြစ်ရာ တောင်သူများ ဝမ်းမြောက်ကြရပါသည်။ သို့ရာတွင် မိုးလေဝသအပြောင်းအလဲများက တောင်သူတို့အတွက် အခြေအနေကို မှန်းဆရခက်စေပြန်ပါသည်။

‘စိုက်ပျိုးရမယ့်အချိန်မှာ ရေမရှိဘူး။ နှစ်တိုင်း မိုးမရတော့ စိုက်ချိန်နောက်ကျရတယ်။ ရလဒ်ကတော့ အထွက်နှုန်း နည်းတာပဲ ။’

အခြားရည်ရွယ်ချက်များထားရှိသည့် ကြားက ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာမျှဝေရန်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးမှုကို အားပေးရန် တောင်သူများက ကျေးရွာသဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ကို ထူထောင်ထားပါသည်။

လိုက်လျောညီထွေနေနိုင်စေရန် ဘုတ်တလုတ်ကျေးရွာရှိ တောင်သူများသည် နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ကို ကြံစည်ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သူတို့၏ လယ်မြေကွက်ငယ်များတွင် စက်ကိရိယာတပ်ဆင်ခြင်းက သင့်တော်မည်ဆိုတာမျိုးဖြစ်ပါသည်။ စက်ကိရိယာများ၏ ကောင်းကျိုးမှာ မိုးရွာသွန်းပြီးဆိုသည်နှင့် ထွန်ယက်ခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးခြင်းကို လျင်လျင်မြန်မြန် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဘုတ်တလုတ်ရွာရှိ တောင်သူများအနက် နှစ်ဦးက အရစ်ကျ စနစ်ဖြင့် ထွန်စက်များဝယ်ယူထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း တောင်သူအများစုကမူ ဝယ်ယူရန် မတတ်နိုင်ကြပေ။ ငွေ့ကုန်းကျေးရွာတွင် အလွန်ပူပြင်းခြောက်သွေ့သည့် နှစ်များတွင် လယ်ယာမြေများကို လုံးဝပစ်ထားလိုက်ပြီး အခြားဒေသများ သို့ အလုပ်ရှာထွက်ကြရကြောင်း တောင်သူလယ်သမားများကပြောကြသည်။

တောင်သူများက ထောက်ပြသော အဓိကကျသည့် အခြားအခက်အခဲနှစ်ခုမှာ သွင်းအားစုများနှင့် သင်တန်းများ လက်လှမ်းမှီရရှိနိုင်/ တက်ရောက်နိုင်မှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရာသီအစတွင် တောင်သူတို့သည် သီးနှံများအထွက်တိုး စေရန် မြေဩဇာများနှင့် ပိုးသတ်ဆေးများကို အကြွေးစနစ်ဖြင့်ဝယ်ယူကြသည်။ ယင်းအကြွေးကို သီးနှံပေါ်ချိန်တွင် ပြန်ဆပ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် သွင်းအားစုများ ဈေးကြီးသည့် အခက်အခဲနှင့် တောင်သူလယ်သမားများတွင် ဈေးညှိနိုင်စွမ်း ကန့်သတ်ချက်တို့ ရှိနေပြန်သည်။ အစိုးရက သင်တန်းအချို့ပေးပါသည်။ ဥပမာ အပင်ပိုးကျခြင်းကို စီမံနှိမ်နင်းသည့် သင်တန်းမျိုးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် တောင်သူလယ်သမားများ၏ သင်တန်းတက်ရောက်နိုင်ခွင့်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများ လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုတို့မှာ နည်းပါးပါသည်။

ဈေးကွက် စိန်ခေါ်မှုများ

ဘုတ်တလုတ်ကျေးရွာမှ တောင်သူများသည် စပါးကို တရားဝင်/ပုံမှန် မဟုတ်သော ဒေသတွင်းဈေးကွက်များတွင်ရောင်းချကြပါသည်။ ထို့ပြင် ကျေးရွာသို့လာရောက်ပြီး

ဝါဝယ်ယူသော သာစည်မှ ပွဲစားများကို မှီခိုအားထား နေကြရပြန်သည်။ ပွဲစားများက စိုက်ပျိုးရာသီအစတွင် သွင်းအားစုများကို အကြွေးဖြင့်ပေးကြသည်။ သို့မဟုတ်ပါက သွင်းအားစုရရှိရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် သီးနှံရိတ်သိမ်းပြီးချိန်တွင် ဈေးနှိမ်ပြီး ဝယ်ယူကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံမှသာ တောင်သူလယ်သမားများသည် ဈေးကောင်းရရှိရန် ကြိတ်ခွဲစက်များနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်ပြီး ရောင်းချကြသည်။ သို့ရာတွင် သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး အခက်အခဲရှိနေပြန်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အောက်စ်ဖမ်းက အဆိုပါကျေးရွာများ တွင် စုပေါင်းဝယ်ယူခြင်း၊ စုပေါင်းရောင်းချခြင်းပြုလုပ်ရန်၊ ဈေးညှိ နိုင်စွမ်း အားကောင်းလာစေရန်နှင့် ဝယ်ယူအများအပြားနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်ပေးထားပါသည်။ (Box ၅ တွင်ကြည့်ပါ) အောက်စ်ဖမ်းသည် ဘုတ်တလုတ် တွင်လည်း တောင်သူလယ်သမားများ ပိုမိုသင့်တင့်မျှတသော ဈေးနှုန်းရရှိစေရေးအတွက် အချိန်အတွယ်နှင့် ဈေးနှုန်းမှန်ကန်သည့် ရောင်းဝယ်ရေး စင်တာထူထောင်ရာတွင်လည်း ပံ့ပိုးထားပါသည်။

ဘုတ်တလုတ်ကုန်းနှင့် ဂွေးကုန်းကျေးရွာနှစ်ခု စလုံးသည် အခြားနေရာများနှင့် အဆက်အသွယ်ပြတ်သော ကျေးရွာများဖြစ်ကြသည်။ သာစည်နှင့် မဝေးလှသော်လည်း မိုးရွာပြီးချိန်တွင် ရွှံ့နွံထူထပ်သောလမ်းများကို ခြေကျင်ဖြစ်စေ နွားလှည်းဖြင့်ဖြစ်စေ မသွားပါက ဖြတ်သန်းသွားလာရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။ အင်းကုန်းကမူ သွားလာရေး ပိုမိုအဆင်ပြေပါသည်။ သာစည်မှ ကားဖြင့် နာရီဝက်ခန့်မောင်းလျှင် ရောက်ပြီး လမ်းလည်းကောင်းပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အင်းကုန်းရွာမှ တောင်သူများသည် သီးနှံများကို သာစည်တွင် သွားရောက်ရောင်းချနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝယ်ယူကိုလည်း ရွေးချယ်နိုင်သည့် အားသာချက်ရှိပါသည်။

‘ဝယ်ယူတစ်ယောက်က ဝါကို အရည်အသွေးမကြိုက်လို့မဝယ်လဲ တစ်ခြားတစ်နေရာ သွားပြီးရောင်းနိုင်တယ်’ ဟု အင်းကုန်းရွာသားများက ပြောပြသည်။ သူတို့သည် သွင်းအားစု များကိုလည်း သာစည်တွင် ဝယ်ယူကြပါသည်။

အဆက်အသွယ်ပြတ်သော ကျေးရွာများသည် မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးများနှင့်လည်း အဆက် အဆံ့နည်းပါးပါသည်။ အင်းကုန်းသည် သာစည်နှင့် နီးသဖြင့် အစိုးရ၏ ထပ်တိုးဝန်ဆောင် မှုများရရှိကြောင်း၊ မကြာသေးမီကပင် အစိုးရအထောက်အပံ့ဖြင့် ကျန်းမာရေးဌာန တည်ဆောက်ပေးပါရန် အဆိုပြုလွှာတင်သွင်းနိုင်ခဲ့ကြောင်း အင်းကုန်းရွာသားများက ပြောပြပါသည်။ ကျန်ရွာများကမူ အစိုးရ၏ တုံ့ပြန်မှုရရှိရန် မလွယ်ကူကြောင်းပြောကြသည်။ သို့ရာတွင် ဂွေးကုန်းရွာသားများက ရေတိုက်စားမှုကြောင့် ပျက်စီးသွားသော ကျေးရွာ၏ အဓိကအရေးပါသည့် တံတားအတွက် အစိုးရပိုင်းမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် တွေ့ဆုံရန် နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်ကြိုးစားရန်လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ အင်းကုန်းကျေးရွာအပါအဝင် ရွာသုံးရွာစလုံးသည် အစိုးရနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအစီအစဉ်သစ်များ၊ မူဝါဒများအကြောင်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးဖူးခြင်းမရှိကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦးက

‘ကျွန်တော်တို့ဒေသအတွက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားတဲ့ လွှတ်တော်အမတ်တွေ တစ်ခါမှ ရွာကိုရောက်မလာဖူးပါဘူး။ လာကြည့်စေချင်ပါတယ်’ ဟုပြောပြပါသည်။

မင်းဘူး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး

ဇီးအိမ်၊ ထိန်တောနှင့် ရွာသစ်ကျေးရွာများတွင် ပျမ်းမျှ လူဦးရေ ၇၃၀ ဝန်းကျင်စီနေထိုင် ကြပြီး မင်းဘူးမြို့နယ်အတွင်း တည်ရှိပါသည်။ မင်းဘူးသည် ဧရာဝတီမြစ် အနောက်ဘက် ကမ်းတစ်လျှောက်တည်ရှိပြီး တိုင်းဒေသကြီးမြို့တော် မကွေးနှင့် ၁. ၈ မိုင်ရှည်သော တံတားဖြင့် ဆက်သွယ်ထားပါသည်။

ယေဘုယျမြင်ချက်

မြစ်နှင့်နီးသော်လည်း မင်းဘူးသည် ခြောက်သွေ့ပြီး မြေအမျိုးအစားမှာ သဲဆန်သည်။ တောင်သူလယ်သမားများသည် နှမ်း၊ မြေပဲ၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲနက်၊ နေကြာ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် ဝါစိုက်ပျိုးရန်အတွက် ဆည်ရေကို အဓိကအားထားကြရသည်။ စပါးကို အကန့်အသတ် ဖြင့်သာ စိုက်ပျိုးကြသည်။ ထိန်တောတွင် ဆည်ရေသွင်း စပါးစိုက်ခင်းများရှိခဲ့ဖူးသော်လည်း ရေသွင်းစနစ်ပျက်ဆီးသွားပြီး ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်လည်း အစိုးရပိုင်းမှ လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း မရှိသဖြင့် တောင်သူလယ်သမားများသည် ငွေပေါ်လွယ်သည့် သီးနှံများကိုသာ အဓိက စိုက်ပျိုးကြတော့သည်။ အိမ်ထောင်စုများသည် စားသုံးသည့် အစားအစာအတော်များများကို ဝယ်ယူကြရသည်။ ကောက်ပဲသီးနှံဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ်ခြင်းက ထိခိုက်ခံစားလွယ်စေခြင်း ကိုလည်း ကြုံတွေ့နေရသည်။

အမျိုးသမီးအနည်းငယ်သာ လယ်မြေပိုင်ဆိုင်ကြပြီး အများစုမှာ သီးနှံအမျိုးအစားအလိုက် ထွန်ယက်ခြင်း၊ ပေါင်းရှင်းခြင်း၊ ရိတ်သိမ်းခြင်းစသည်တို့လုပ်ဆောင်ရသော ကျပ်စား လုပ်သားများအနေဖြင့်သာ အသက်မွေးကြရသည်။ ထိန်တောရွာသား တောင်သူတစ်ဦးက အမျိုးသမီးများလုပ်ဆောင်နေသည့် အလုပ်များ၏ အရေးပါပုံကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

‘ပေါင်းသင်တာ ရိတ်သိမ်းတာတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေက သိပ်ကျွမ်းကျင်ကြတယ်။’

သို့ရာတွင် သာစည်မှာကဲ့သို့ပင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများလောက် လုပ်အားခ မရကြကြောင်း သိရှိရပါသည်။

စိုက်ပျိုးချိန်မဟုတ်သည့် အခြားအချိန်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် အခြား လုပ်ငန်းငယ် များဖြစ်သည့် ဈေးဆိုင်များ၊ မုန့်ပဲသွားရေစာများ ရောင်းချခြင်းကို အားထားကြရပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင်လည်း ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများတွင် အလုပ် ကြမ်းများ သို့မဟုတ် အခြားနေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်း ခြင်းများဖြင့် အသက်မွေးကြရပါသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် ဆိတ်၊ ဝက်၊ သိုး၊ နွားများ မွေးမြူကြသည်။ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန် ဝယ်ယူနိုင်သည့်/စုပေါင်း မွေးမြူခြင်း သို့မဟုတ် သမဝါယမနည်းတွင် ပါဝင်ခြင်းအားဖြင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ရရှိနိုင်သူများ³² အတွက် ယင်းသို့မွေးမြူခြင်းသည် အသက်မွေးမှုအတွက် အရေးပါသည့် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေပါသည်။ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်များက ပုံမှန်ဝင်ငွေ ရရှိနိုင်စေပြီး မင်္ဂလာဆောင်ကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် ကိစ္စများအတွက် အသုံးစရိတ် အခက်အခဲရှိပါက ရောင်းချနိုင်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

Box ၃။ မင်းဘူးဒေသရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ

ဒေါ်သန်းသန်းဝေသည် ကလေးသုံးယောက်ရှိသည့် အိမ်ထောင်ရှင် အမျိုးသမီးဖြစ်ပါ သည်။ သားအကြီးဆုံးမှာ ၁၂ နှစ်အရွယ်ရှိပြီး ခုနစ်နှစ် အရွယ် သမီးနှင့် အငယ်ဆုံး သားမှာ သုံးနှစ်အရွယ် ရှိပြီဖြစ်ပါသည်။ သူမနှင့် ခင်ပွန်းဖြစ်သူတို့မှာ ကျပ်စားလုပ်သား များဖြစ်ကြပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် သူတို့သည် နေ့စဉ်စားဝတ်နေရေးအတွက် လုံလောက် အောင် ရှာဖွေနိုင်သော်လည်း စိုက်ပျိုးချိန်လွန်ရာသီတွင် သူမခင်ပွန်းလုပ်ကိုင်သည့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်သားအလုပ်ကိုသာ မှီခိုအားထားနေရသည့် အချိန်တွင် စားဝတ် နေရေး အခက်အခဲရှိသည်။ သူမသည် မိသားစုဝင်ငွေကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ပံ့ပိုးနိုင်ရန် မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်မွေးမြူလိုသော်လည်း စတင်မတည်ရန် အရင်းအနှီးမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိအချိန်တွင် အစားအစာများဝယ်ယူနိုင်ရန် ငွေရှိသူထံတွင် လုပ်အားခ ကို လျော့ပေါ့ပြီး ကြိုရောင်းသည့်နည်းဖြင့် အကြွေးယူရပါသည်။ သူမက လုပ်အားခဖြင့် နှိမ်ပြီး ကြွေးယူခြင်းသည် လာမည့် စိုက်ပျိုးချိန်တွင် တစ်ရက်လုပ်ခ ၁၀၀၀ သာ ရရှိ တော့မည်ဆိုသည့် သဘောဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။ ပုံမှန်လုပ်အားခမှာ တစ်ရက်

၂၀၀၀ ကျပ်ဖြစ်ပါသည်။³³ ဒေါ်သန်းသန်းဝေ၏ ဆန္ဒမှာ သားသမီးများ၏ ပညာရေး ဆုံးခန်းတိုင်စေ ရန်ဖြစ်ပါသည်။ သူမ၏ သားသမီးအကြီးနှစ်ယောက်မှာ ကျောင်းတက် နေပြီဖြစ်ပြီး အခြေခံပညာရေးပြီးဆုံးအောင်တက်ရောက်နိုင်ရန် ဆက်လက် မပံ့ပိုးနိုင် မည်ကို စိုးရိမ်နေပါသည်။

လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အခက်အခဲများ

သာစည်ရှိ တောင်သူလယ်သမားများကဲ့သို့ပင် မင်းဘူးရှိကျေးရွာများကလည်း ၂၀၁၃ တွင် မိုးကောင်းကြောင်း သို့ရာတွင် ယင်းအချက်သည် အမြဲအားဖြင့် အခက်အခဲဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်းမဟုတ်ကြောင်းပြောပြပါသည်။ ရွာသစ်ကျေးရွာသားများက နှမ်းအထွက်ကျသည့် နှစ်ကို သတိရကြပြီး ခုခံနိုင်စွမ်းရှိရန် ကွဲပြားသည့် သီးနှံအမျိုးအစားကလည်း အရေးကြီးကြောင်း ထောက်ပြကြသည်။

တောင်သူများသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော သွင်းအားစုများဝယ်ယူနိုင် ရေးအတွက်ငွေကြေးလက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်ရန် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေခြင်းကို စိတ်အနှောင့် အယှက်ဖြစ်နေကြပါသည်။ အစိုးရက စပါးကိုသာ အဓိကအားထားပြီး သူတို့ စိုက်ပျိုးသည့် ဆီထွက်သီးနှံများကို အာရုံမထားကြောင်း ပြောပြကြသည်။ မြန်မာ့လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးဘဏ် (MADB) မှချေးငွေသည် မျှတမှုမရှိကြောင်း ထိန်တောမှ တောင်သူတစ်ဦးက ပြောပြသည်။ စပါးစိုက်ပျိုးသူများ တစ်ဧက ၁၀၀,၀၀၀ ကျပ်ရလျှင် အခြားသီးနှံစိုက်သူများမှာ တစ်ဧက ၂၀,၀၀၀ ကျပ်သာရရှိကြောင်းသိရပါသည်။ ဇီးအင်းကျေးရွာရှိ တောင်သူများက မိမိတို့သည် မင်းဘူးနှင့် နီးသဖြင့် သွင်းအားစုများကို အလွယ် တကူရရှိနိုင်သော်လည်း ဝယ်ယူရန် ငွေကြေးမတတ်နိုင် ကြသဖြင့် အခြေခံ သွင်းအားစုများ သို့မဟုတ် အရည်အသွေးသိပ်မကောင်းသည့် သွင်းအားစုများ ကိုသာ သုံးစွဲနေကြရကြောင်းပြောပြပါသည်။ အချို့ကလည်း ရပ်ရွာအတွင်းရှိ ငွေတိုးချေးသူများထံမှ ချေးငွေကို အတိုးကြီးကြီးနှင့် ယူခြင်း သို့မဟုတ် သွင်းအားစု ထောက်ပံ့ပေးသူများထံမှ ပစ္စည်းဖြင့် ပြန်လည် ပေးဆပ်ခြင်းရသည့် ချေးငွေကိုမှီခိုအားထားကြရကြောင်းသိရပါသည်။ ကြိုယူထားသည့် ချေးငွေကို သီးနှံပေါ်ချိန်တွင် ပြန်ဆပ်ရသည်ဖြစ်ပြီး သီးနှံကိုလည်း ဈေးနှိမ် ကြောင်း သိရပါသည်။ ထိန်တောရှိ တောင်သူတစ်ဦးက ယင်းသို့ သီးနှံကို ဈေးလျော့ သတ်မှတ်ခြင်းသည် ၁၅% အတိုးဖြင့် ညီမျှကြောင်း တွက်ပြပါသည်။³⁴

ဇီးအင်း၊ ထိန်တောနှင့် ရွာသစ်ကျေးရွာများနှင့် မင်းဘူးဒေသတွင်းရှိ အခြားကျေးရွာ ၂၄ ရွာရှိတောင်သူများသည် အောက်ဖမ်း၏ လုပ်ဖက်အဖွဲ့ NAG ထံမှ နည်းပညာပိုင်း အထောက်အပံ့ရရှိနေပါသည်။ ယင်းကို ကျေးရွာအတွင်းရှိ အခြားသူများအား နည်းပညာ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေပေးနိုင်သည့် အရေးပါသော တောင်သူများ အမျိုးသမီး/ အမျိုးသား နှစ်မျိုးစလုံးအား နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းပေးသည့် စနစ်ပေါ်အခြေခံ လုပ်ဆောင်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် NAG သည် စိုက်ပျိုးရေးဌာနမှ အရာရှိများကို ကျေးရွာများ အရောက် ခေါ်ဆောင်လာပြီး သင်တန်းပေးစေပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျေးရွာသား များက အစိုးရအရာရှိများသည် NAG က လမ်းစရိတ်ထောက်ပံ့မှု သာ သင်တန်း လာပေးနိုင်မည့် အခြေအနေမျိုးရှိသည်ဟု ထင်ရကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။

ဈေးကွက် စိန်ခေါ်မှုများ

ကျေးရွာသုံးရွာရှိ တောင်သူလယ်သမားများက မိမိတို့သည် မင်းဘူး၊ မကွေးမြို့များနှင့် အသီးသီးနီးကြသဖြင့် အကျိုးရှိကြောင်း၊ အလေးချိန်မှန်ကန်ပြီး ဈေးကောင်းပေးသည့် ပွဲရုံများကို ရွေးချယ်သွားရောက်ပြီး သီးနှံများရောင်းချနိုင် ကြောင်းပြောပြပါသည်။ သို့ရာတွင် သီးနှံဈေးနှုန်းမှာ တည်ငြိမ်မှုမရှိပါ။ ရွာသစ်ကျေးရွာရှိ တောင်သူများက ဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ်ရသည့် အကြောင်းရင်းကို မိမိတို့မသိသော်လည်း ယင်းသည် ပို့ကုန်နှင့် ဆက်စပ်

နေသည်ဟု ကြားမိကြောင်းပြောပြသည်။ ဇီးကုန်းကျေးရွာရှိ တောင်သူလယ်သမားများ သည် ဈေးတက်ချိန်တွင် သီးနှံများကို ထုတ်မရောင်းသေးပဲ သိုလှောင်ထားလိုကြသော်လည်း အကြွေးဆပ်ရန် ရသည့်ဈေးနှင့် ချက်ချင်းထုတ်ရောင်းကြရကြောင်း ပြောပြပါသည်။

ထိန်တောကျေးရွာရှိ အမျိုးသား/အမျိုးသမီးများသည် သီးနှံများရောင်းဝယ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍအရေးကြီးကြောင်း အသိအမှတ် ပြုကြပါသည်။

‘ဈေးညိုရင် အမျိုးသမီးတွေက အမျိုးသားတွေထက် ပိုပြီးပြောရဲဆိုရဲရှိကြတယ်။’

ဟု တောင်သူလယ်သမား အမျိုးသားများက ဝန်ခံကြပါသည်။ အချို့ လယ်သမားများက ပွဲစားများက နှမ်းအရည်အသွေးသတ်မှတ်ချက်ရာတွင် မမျှတကြောင်း ပြောကြပါသည်။

‘အရည်အသွေးသတ်မှတ်တာ စနစ်မကျဘူး။ ပွဲစားတွေက အရောင်၊ သန့်စင်မှုနဲ့ အစိုဓာတ်ပါဝင်မှုကို မျက်စိနဲ့တင်ကြည့်ပြီး အဆင့်သတ်မှတ်ကြတယ်။’

ကုန်သည်ကြီးများကမူ အစိုဓာတ်နှင့် အဆီဓာတ်ပါဝင်မှုပေါ်တွင် မူတည်ပြီး အရည်အသွေး သတ်မှတ်သည့် စနစ်မကျသော တိုင်းတာမှုပုံစံများအသုံးပြုကြသည်ကို တောင်သူလယ်သမား များက သိရှိနားလည်ထားကြပါသည်။

မင်းဘူးမြို့နယ်တွင် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် အစိုးရအာဏာပိုင်များကြား အဆက် အဆံ့နည်းပါးသည်။ ဝါအတွက် သင်တန်းအချို့ပေးသော်လည်း အစိုးရသည် ဆန်စပါး ကိုသာ စိတ်ဝင်စားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း အချို့က ပြောကြသည်။ အချို့ကလည်း ဒေသဆိုင်ရာအရာရှိများသည် ကဲ့သို့သော အန်ဂျီအိုများက သင်တန်းစီစဉ်လျှင် လာရောက် ရန် အသင့်ရှိကြသော်လည်း အခြားပြင်ပလှုပ်ရှားမှုများအတွက် အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး အသုံးစရိတ်မှာ အလွန်နည်းခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြသည်။ အားလုံး၏ အပြောအရဆိုလျှင် အစိုးရ အရာရှိများသည် မိမိတို့နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်၊ တွေ့ဆုံရန် လာရောက်ခြင်းမရှိဟု သိရပါသည်။

‘စိုစွတ်တဲ့ဒေသတွေကိုပဲ အဓိကထား အာရုံစိုက်ကြတယ်။’ ဟု ဇီးအင်းကျေးရွာရှိ တောင်သူလယ်သမားများက ထပ်လောင်း ပြောကြား ပါသည်။

NAG ၏အထောက်အပံ့ဖြင့် ကျေးရွာများသည် ရံပုံငွေစုဆောင်းရန်၊ သွင်းအားစုများ ဖြန့်ဖြူးရန်၊ နည်းပညာသစ်များ လေ့လာသင်ယူရန်၊ အခြားကျေးရွာများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် အဖွဲ့များ (Membership Organizations- MO) ဖွဲ့ထားကြပါသည်။ ဇီးအိမ်ကျေးရွာတွင် အဖွဲ့ဝင် ၂၅၅ ဦးရှိပြီး ၃၀%မှာ အမျိုးသမီးများဖြစ်ကြပါသည်။ သူတို့သည် NAG ကစီစဉ်ပေးသည့် အစည်းအဝေးတွင် အစိုးရနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း အားဖြင့် အစိုးရဌာနများနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမှုကို စတင်လုပ်ဆောင်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

Box ၄။ မြေယာမဲ့များ

ဤစာတမ်းသည် တောင်သူလယ်သမားများအား အဓိကထားသော်လည်း သာစည်နှင့် မင်းဘူးဒေသတွင် လေ့လာချက်များအရ အိမ်ထောင်စုအများအပြားမှာ မြေယာမဲ့များ ဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အခြားကဏ္ဍများတွင် ကျပမ်းလုပ်သားများအဖြစ်လုပ်ကိုင် အသက်မွေးမှုကို အဓိကအားထားနေရကြောင်းသိရှိရပါသည်။ လေ့လာခဲ့သည့် ကျေးရွာ (၆) ရွာတွင် မြေယာမဲ့ ၅၀% ရှိပြီး ယင်းကိန်းဂဏန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတော် အဆင့်ခန့်မှန်းချက်များ (National Estimates for Myanmar) နှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။³⁵

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြင့်မားသော မြေယာမဲ့နှုန်းသည် ရပ်ရွာအတွင်းရှိ ပြည်သူများ မြေယာ

ပိုင်ဆိုင်ရန် မတတ်နိုင်ခြင်း၊ လက်ရှိ မြေယာအနည်းငယ်ပိုင်ဆိုင်သူများသည် အကြွေးကြောင့် မြေယာများ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ အဓမ္မမြေသိမ်းမှုများ၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများနှင့် ပြန်လည်ဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြစ်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြေဆုံးရှုံးလိုက်ရသည်နှင့် အိမ်ထောင်စုများအတွက် နောက်တစ်ကြိမ် မြေယာ ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ရန်မှာ အလွန်ခက်ခဲပြီး လုပ်ခနည်းသည့် မရေရာမသေချာသော အလုပ်များကိုသာ မှီခိုအားထားကြရတော့သည်။ စိုက်ပျိုးရေးသည် ကျပမ်းလုပ်သားများအတွက် လုံလောက်သည်ဆိုရုံမျှ ဝင်ငွေကိုသာပေးနိုင်သည်ဖြစ်ရာ မြေယာမဲ့အိမ်ထောင်စုများအတွက် တစ်နှစ်တာကာလအတွင်း လအတော်များများတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုမှာ သေချာမှုမရှိပေ။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အားလုံးပင် တစ်နိုင်တစ်ပိုင်မွေးမြူရေးလုပ်ခြင်း၊ ခြင်းတောင်းယက်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းငယ်လေးများကဲ့သို့သော ဝင်ငွေရရှိနိုင်မည့် အခြားနည်းလမ်းများကို ရှာဖွေကြရပါသည်။ သူတို့သည် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း၊ ရေနံမြေများကဲ့သို့သော နေရာများတွင် အလုပ်ကြမ်းလုပ်ခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် အခြားရပ်ရွာများသို့ သွားရောက် အလုပ်လုပ်သည့် နည်းလမ်းများကို ရွေးချယ်ကြရပါသည်။ အင်းကုန်းကျေးရွာရှိ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ‘စိုက်ပျိုးချိန်ပြင်ပမှာ အမျိုးသမီး တွေကြုံရတဲ့ အဓိက အခက်အခဲကတော့ အလုပ်အကိုင်ရှားပါးတာပဲ’ ဟု ရှင်းပြပါသည်။ အချို့နှစ်များတွင် စပါးနှင့် ဝါအကြား လုံလောက်သည့် ဝင်ငွေ ရရှိသော်လည်း ဤဖြစ်ရပ်မျိုးက အလွန်နည်းပါသည်။ အခြားနည်းလမ်း များဖြင့် ဝင်ငွေမရှာနိုင်သည့် အလွန်အသက်အရွယ်ကြီးသူများမှာ အထူးသဖြင့် ထိခိုက်ခံစားလွယ်ကြသည်။

ထိခိုက်ခံစားလွယ်ဆုံးသူများကို ကာကွယ်ရန်မှာ အစိုးရ၏ ကဏ္ဍဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတာဝန်တွင် မြေယာမဲ့ဖြစ်စေသည့် ထိပ်ဆုံးအချက်ဖြစ်သော သဘောတူညီမှုနှင့် လျော်ကြေးမပါပဲ မြေယာလွှဲပြောင်းခြင်းများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းပါဝင်ပါသည်။ စာမျက်နှာ ၄၁ ကိုကြည့်ပါ။ ထို့ပြင် လုပ်ငန်းခွင် သင်တန်းများ တက်ရောက်နိုင်စေခြင်းကဲ့သို့သော အသက်မွေးရန်အခြား နည်းလမ်းများထောက်ပံ့ကူညီပေးခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရွာသစ်ကျေးရွာတွင် ကျပမ်း လုပ်သားများ တစ်နိုင်တစ်ပိုင် မွေးမြူနိုင်ရန် အထောက်အပံ့လိုအပ်ချက်ကို ရွာသားများက အခိုင်အမာတင်ပြတောင်းဆိုခြင်းမျိုးဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် တင်ပြရလျှင် အစိုးရသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင်ဖြစ်စေ ကျပမ်းလုပ်သားများ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်သည့် အခြားကဏ္ဍများတွင်ဖြစ်စေ အလုပ်သမား အခွင့်အရေးများကို တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် လက်ခံထားသည့် စံနှုန်းများအတိုင်း ကာကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄။အခွင့်အလမ်းသစ်များ ကြောင့် လယ်သမားများ အကျိုးရှိနိုင်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးပြေဆိုရမည့် မေးခွန်းမှာ မည်သည့် စိုက်ပျိုးရေး အမျိုးအစားကို ဦးစားပေး မြှင့်တင်မည်နည်း ဆိုသည်နှင့် အသစ်ဝင်ရောက်လာမည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် တောင်သူ လယ်သမား ကျား၊ မ များကို အကူအညီပေးဖို့လော၊ သို့မဟုတ် ရှောင်ကွင်းသွားမည်လော၊ သို့မဟုတ် ပိုလို့ပင် ပစ်ပယ် လျစ်လျူရှုမည်လော ဆိုသည်ပင်ဖြစ်သည်။ အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို ထောက်ပံ့ ကူညီရန် အတွက် လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်နိုင်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးစေမည့် မူဝါဒမူဘောင်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်တို့ လိုအပ်သည်။ ၎င်းသည် လယ်သမားများအတွက် သီးနှံထုတ်လုပ်သည့်အပိုင်း၌ လုံခြုံမှု၊ အလေအလွင့်နည်းပါးမှုနှင့် အရည်အသွေးတို့ လိုအပ်သလို လယ်သမားများနှင့် အလုပ်အကူတွဲ လုပ်ကိုင်မည့်ကုမ္ပဏီများအတွက်လည်း လိုအပ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသည့် ဆိုးကျိုးတစ်ခုမှာ အဆိုပါမူဝါဒမူဘောင်က မြေယာသိမ်းဆည်းရယူမှုနှင့် ဒေသတစ်ခု၏စီးပွားရေးရာချိတ်ဆက်မှုနှင့် နည်းပညာ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်မှု နည်းပါးသည့်အကြီးစား စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှုတို့ဖြစ်အောင် တွန်းအားပေးမည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ယခုဖော်ပြမည့်အပိုင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ ဈေးကွက်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒ မူဘောင်နှင့် ခေတ်မီနည်း စနစ်သုံး ကဏ္ဍနှင့် စီးပွားရေး ပိုဆန်သောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဖြစ်အောင် လက်ရှိတွန်းအားပြုမောင်းနှင်နေမှုတို့ကို စဉ်းစားသုံးသပ်မည် ဖြစ်သည်။ သာစည်နှင့်မင်းဘူး ဒေသများရှိ လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်သာဓကများ၊ ဒေသန္တရ၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အစိုးရအရာရှိများ၊ တခြားကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများနှင့်တကွ မြန်မာနိုင်ငံတခြားဒေသများ၊ အရှေ့တောင်အာရှနှင့်ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လယ်သမားများနှင့် လက်တွဲ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့် အောက်စ်ဖမ်၏အတွေ့အကြုံများအပေါ်အခြေခံ၍ အထက်ပါ မူဝါဒများသည် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်း များထံမှ လယ်သမား များအကျိုးဖြစ်ထွန်းအောင် ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ခြေရှိမရှိကို ယခု အခန်းက ခွဲခြားလေ့လာသုံးသပ်မည်ဖြစ်သည်။

အခန်းငယ်တစ်ခုချင်းစီအနေဖြင့် လယ်သမားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အဓိကကိစ္စရပ်များကို ချပြခြင်း၊ သက်ဆိုင်ဆီလျော်သည့် အစိုးရမူဝါဒ များကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း၊ လယ်ယာကဏ္ဍ၌ အနာဂတ်စီးပွားဖြစ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြစ်လာမည့်အနေအထားပေါ်မူတည်၍ ကွာဟချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုအလားအလာများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းတို့ ပြုလုပ်မည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ကွာဟချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုအလားအလာများကိုကြည့်၍ အခန်း (၅) တွင် အကြံပြုချက်များကို တင်ပြထားသည်။ အကြံပြုချက်များမှာ မူဝါဒ ချမှတ်သူများ၊ အလှူရှင်များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတို့အတွက် ရည်ရွယ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။ လယ်သမားများနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု များအနက်မှ ဆီလျော်သည့်ကိစ္စရပ်များကို အခန်းတစ်ခုချင်းစီ အလိုက် ကောက်စာများ၊ လယ်သမားများနှင့် အခြားရပ်ရွာဒေသခံတို့၏ ပြောစကားများ ဖြင့်တင်ပြထားသည်။

အမျိုးသမီးများ

သာစည်နှင့်မင်းဘူး သာဓကဖြစ်ရပ်များအရ အမျိုးသမီးများသည် လယ်သမားအိမ်ထောင်စုများ၌ သီးနှံထုတ်လုပ်မှုအပိုင်းတွင် အရေးပါသော အခန်းမှပါဝင်သလို မိသားစုသာယာဝပြောရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး တို့အတွက်လည်း တာဝန်ရှိသူများဖြစ်ကြသည်။ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများမှသည် အကျိုးရလဒ်အောင် အမျိုးသမီးများ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းသည် မိသားစုဝင်များ၊ အထူးသဖြင့် ကလေးငယ်များ၏ ကြီးပွားတိုးတက်နိုင်စွမ်းကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုရှုထောင့်အရရော အမျိုးသမီး အခွင့်အရေး ရှုထောင့်အရပါကြည့်လျှင် အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားများပါ မြန်မာနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များမှ မဖြစ်မနေ အကျိုးကျေးဇူး ခံစား နိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။

မင်းဘူးနှင့် သာစည်မှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ

- အမျိုးသမီးများသည် ရိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှုတွင် အဓိကသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။
- အမျိုးသမီးများသည် ငွေကြေးလက်လှမ်းမီမှု နည်းပါးသည်။
- လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်သော အမျိုးသမီးအနည်းငယ်သာရှိသည်။
- အချို့အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် လုပ်အားခ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းလျော့ရသည်ဟု ပြောသည်။
- အမျိုးသမီးများသည် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းရာတွင် အရည်အချင်းရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဇယား (၁) - အမျိုးသမီးများ

ကိစ္စရပ်	အကြောင်းအရာ
ကျားမညီမျှမှု	မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ အဆင့်အတန်းသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအများအပြားထက် သာလွန်သည်။ သို့သော်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု စံနှုန်းများအရ အမျိုးသမီးများမှာ အခွင့်အရေး ဆုံးရှုံးနေရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏လုပ်အားကို ဈေးနှိုင်းသလို အိမ်ထောင်ဦးစီးများ (ပုံမှန်အားဖြင့် ယောက်ျား) ကိုအလေးအသာ ပေးမှုကြောင့် အမျိုးသမီးများမှာ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ချေးငွေရယူခွင့်တို့ဆုံးရှုံးကြသည်။ နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုမှာလည်း နည်းပါးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ၏အခြေအနေသည် တခြားဒေသတွင်း နိုင်ငံ အများအပြားမှ အမျိုးသမီးများထက် ယေဘုယျအားဖြင့် သာသည်ဟု ပြော၍ရနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် မညီမျှမှုများကိုခံစား နေရပါသေးသည်။ သာစည်နှင့်မင်းဘူးနယ်တို့တွင် အမျိုးသမီးများသည် သီးနှံထွက်နှုန်းနှင့် အရည်အသွေး စသည့် လယ်ယာလုပ်ငန်းမှ ရမည့်အကျိုးအမြတ်အပေါ် အဓိကဆုံးဖြတ်သည့်အပိုင်းအပါအဝင် လယ်ယာလုပ်ငန်း အတော်များများကို လုပ်ကိုင်သူများ ဖြစ်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့အား စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းခွင်ရှိ အလုပ်သမားများ အဖြစ်သာမြင်ကြပြီး တောင်သူလယ်သမားများအဖြစ် မမြင်ကြပါ။ လယ်ယာမြေ မှတ်ပုံတင် ကိစ္စ၊ ချေးငွေနှင့် သင်တန်းရရှိနိုင်မှုအပိုင်းတို့တွင် အိမ်ထောင်ဦးစီးများဖြစ်သည့် ယောက်ျားများကိုသာ အဓိက ဦးစားပေးကြပါသည်။³⁶ လယ်ယာမြေပိုင်ရှင်များ အနက် အနည်းအကျဉ်းသာ အမျိုးသမီးများဖြစ်ကြပြီး အမျိုးသမီးများ လယ်ယာမြေအမွေဆက်ခံရာတွင်လည်း လက်တွေ့၌ ၎င်းတို့ခင်ပွန်းယောက်ျားများ၏အမည်ဖြင့်သာ လက်တွေ့တွင် မှတ်ပုံတင်နိုင်ပါသည်။³⁷

အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးလယ်ယာလုပ်သားများအနက် သာစည်နှင့် မင်းဘူးနယ်ရှိ အမျိုးသမီးများ၏ နေ့စား လုပ်ခမှာ အမျိုးသားများ၏ နေ့စားခ ထက် အကြမ်းဖျင်း ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းလျော့ရသည်ဟု အတော်များများ ကြားသိရပါသည်။³⁸ အလုပ်အမျိုးအစားကွဲပြားသော်လည်း တန်ဖိုးအားဖြင့် အောက်မကျသည့် အလုပ်များကို အမျိုးသမီးများ လုပ်ရသည့် နေရာများမှာရော၊ ယောက်ျားနှင့် မိန်းမ အလုပ်အမျိုးအစား အတူတူ လုပ်ရသည့် နေရာများ၌ပါ အဆိုပါ နေ့စားခမတူညီသည့် ပြဿနာများ ကြားသိရပါသည်။

‘အလုပ်တူတူလုပ်ရပေမယ့် ယောက်ျားတွေထက် မိန်းမတွေက ပိုလျော့ပြီး တစ်ရက်မှ ကျပ် ၅၀၀ ပဲရတယ်။’

မနင်းပွင့်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်၊ အင်းကုန်းရွာ

အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း (NSPAW 2013-2022) သည် ကဏ္ဍပေါင်းစုံပါဝင်သက်ဆိုင်နေသည့် ဝန်ကြီးဌာနချင်းချိတ်ဆက်ရမည့် အစီအမံတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး နည်းစနစ်ပိုင်း လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပြီး တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းလုပ်ကိုင်ခြင်းအားဖြင့် အကောင်အထည်ဖော် ရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအခြေအနေတိုးတက်ရေးအတွက် ခွင့်ပြုပေးမည့်စနစ်များ၊ တည်ဆောက်ပုံများနှင့်လက်တွေ့လုပ်ကိုင်မှုများကို ဖန်တီးပေးရန်ရည်ရွယ်ပြီး အပြုသဘောဆောင်သည့် ရှေ့ ခြေလှမ်းတစ်ရပ် ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အောင်မြင်မှုရှိမရှိ ဆိုသည်မှာ NSPAW အနေဖြင့် လယ်ယာကဏ္ဍရှိ အမျိုးသမီးများ၏စီးပွားရေး ဝမ်းစာတောင့်တင်း ခိုင်မာမှုရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုရှိမရှိနှင့် ဖြစ်မြောက်လာပါက မူဝါဒများနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အသုံးစရိတ်တို့တွင် မည်သို့ကူညီပံ့ပိုး ပေးနိုင်မည်လဲဆိုသည်တို့ အပေါ် မူတည်နေပါသည်။ အပြောင်းအလဲများကို လုပ်ရာတွင်လည်း လုံလောက်သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်တို့နှင့်အတူ နည်းစနစ်ပိုင်း ဆိုင်ရာတို့ထက် ကျော်လွန်၍လုပ်ကိုင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သလို အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မိသားစုတွင်း၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် ဈေးကွက်တို့အတွင်း တစ်ဆင့်နှိမ့်ထားလိုသည့် စိတ်နေသဘောထားတို့ကို အမှန်တကယ် ခြိမ်းခြောက်စိန်ခေါ်မည်ဖြစ်သည်။

ကျယ်ပြောသည့်အဆိုပါကိစ္စရပ်များကိုကျော်လွန်ပြီးလုပ်ရမည်မှာ ပေါ်လာမည့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များမှ လယ်ယာကဏ္ဍအမျိုးသမီးများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းရေးအတွက် သေချာပစ်မှတ်ထား ခြေလှမ်းလှမ်းရမည်ဖြစ် သည်။ အမျိုးသမီးများ တန်းတူအခွင့်အရေးရခွင့်ကို ဥပဒေအရ လည်း တိကျရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်သလို လက်တွေ့မှာလည်း အသိအမှတ်ပြုရန်လိုသည်။ ဥပမာ - ပူးတွဲအမည်ပေါက် လယ်ယာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးနာမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ခွင့် စသည်။ တခြားအရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍများမှာ လေ့ကျင့် သင်တန်းပေး ဝန်ဆောင်မှု များ၊ သွင်းအားစု၊ ငွေရေးကြေးရေးနှင့် လုပ်ခလစာတူညီမှု ရရှိရေးစသည်တို့ဖြစ်သည်။ တန်းတူညီမျှခွင့် ရရှိရန်အတွက် လက်တွေ့လုပ်ကိုင်မှုအရော မူဝါဒအရပါ အပြောင်းအလဲလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ဥပမာတစ်ခု ပြောရလျှင် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေး ဝန်ဆောင်မှုများမှ အမျိုးသမီးများ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိရန်အတွက် မူအရ အမျိုးသမီးများ တန်းတူရရှိခွင့်နှင့် မလုံလောက်သေးဘဲ သင်တန်းတစ်ခု ဖွင့်လှစ်ရာတွင် အချိန်နှင့်နေရာရွေးချယ်မှုတို့ကလည်း အမျိုးသမီးများ အိမ်မှုကိစ္စများ ထမ်းဆောင် သည့်အချိန်ဇယားနှင့် အဆင်ပြေရန်လိုအပ်သည်။ အမျိုးသမီး လေ့ကျင့်သင်တန်းပေး အရာရှိများ ခေါ်ယူခြင်း၊ အမျိုးသမီး များအတွက် သီးသန့်လိုအပ်ချက်ဆိုင်ရာ အထူးသင်တန်းများ စီစဉ်ခြင်းတို့မှာ အခြားသောနိုင်ငံများ၌ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများမှ အမျိုးသမီးများ အကျိုး ခံစားနိုင်စွမ်းကို တိုးတက်အောင် လုပ်ပေးနိုင်သည့်အရေးကြီးသည့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်သည်။³⁹

ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်ဦးတည်မည့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကိုဖန်တီးသို့မဟုတ် တိုးမြှင့်ပေး နိုင်မည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ လည်းရှိသေးသည်။ ထိုသို့လုပ်ကိုင်ရာတွင် သီးနှံ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ၏ စီးပွားရေးကဏ္ဍ ဦးဆောင်မှုကို အားပြည့်ပေးမည့် တန်ဖိုးကွင်းဆက် (value chain) အပေါ် အားပြုလုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အောက်စ်ဖမ်း၏တွေ့ရှိချက်အရ အမျိုးသမီးများ သည် ဝါစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းတွင် အရေးပါသည့်အခန်းမှပါဝင်ပြီး လယ်ယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှုနှင့်တကွ ကျေးရွာ၌ ဝါရောင်းချမှုတို့၏ ရာခိုင်နှုန်းအများစုမှာ အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။ ဝါကုန်သွယ်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်သည့် မျိုးစေ့အထူးပြုလုပ်ငန်းစုများတွင် အမျိုးသမီးများ ပိုမိုပါဝင်နိုင်မည့် အလားအလာများရှိသလို ရပ်ရွာကမ္ဘာ့ဝေသုံးစွဲနိုင်မည့် စက်ကိရိယာများနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့်လည်း လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အမျိုးသမီးများ၏လုပ်အားကို လျှော့ချနိုင်သည်။⁴⁰

နောက်ဆုံးအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုနှင့် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍတို့တွင် အမျိုးသမီးများ အသံ ပိုမိုအားကောင်းစွာ ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက်လည်း ၎င်းတို့ကိုကူညီပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။⁴¹ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ အရ ဆိုလျှင် အမျိုးသမီးများပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိမှု

‘အဲဒီလေ့လာသင်ယူတဲ့သင်တန်းတွေကို အမျိုးသမီးတွေကိုဖိတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အနည်းအကျဉ်းပဲ လာကြတယ်။ တက်တဲ့သူတွေယောက်ျားတွေများတာက သူတို့က အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်နေလို့’

မကွေး၊
စက်မှုသီးနှံဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာနမှ
အရာရှိတစ်ဦး

အပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် မြင့်မြင့်မားမားရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်မှု အပိုင်းကဲ့သို့သော ညွှန်းကိန်းများတွင်မူ အတော်ကိုအားနည်းနေသေးပါသည်။ လွှတ်တော် တွင် အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှုမှာ ၄ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်။⁴² သာစည်နှင့်မင်းဘူးတို့တွင် အမျိုးသမီးများသည် ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့များ၌ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် ရာထူးမျိုးမဟုတ်သော၊ လယ်ယာလုပ်ငန်းနှင့်လည်း မသက်ဆိုင်သည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ (ဥပမာ - မင်္ဂလာဆောင်) ဖြစ်စေ၊ စာရင်းကိုင်/ အတွင်းရေးမှူးစသည့်အလုပ်များဖြစ်စေ လုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးမူဝါဒ

တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို ကူညီဖြည့်ဆည်းပေးရေးအတွက် အစိုးရအသုံး စရိတ်များနှင့်တကွ၊ လယ်သမားများ၏ လုံခြုံမှု၊ အလေအလွင့် နည်းပါးမှုနှင့် သီးနှံ အရည်အသွေး မြင့်မားမှုတို့ကို ဖြစ်စေမည့် အခြေခံ အဆောက်အအုံ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် သွင်းအားစု စသည်တို့ ကိုဖြည့်ဆည်းပေးမည့် မူဝါဒများ လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသစ် ပွင့်လင်းလာမည့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုး ဖြစ်ထွန်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ဆန်စပါး တစ်မျိုး တည်းအပေါ်တွင်သာ ပုံအော ထားသည့် အစိုးရအကူအညီ များကို လယ်သမား များ မိမိရေခံမြေခံ၊ အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်း လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမည့်သီးနှံကို ရွေးချယ်စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ရေး အတွက်လည်း ကူညီပံ့ပိုးရေးအထိပါ ဆွဲယူရန်လိုအပ်သည်။

ဇယား (၂) - လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးမူဝါဒများ

ကိစ္စရပ်	အကြောင်းအရာ
ကျေးလက် အခြေခံ အဆောက်အအုံ	လုံလောက်သောကျေးလက်အခြေခံအဆောက်အအုံများသည် လယ်သမားများ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုးဖြစ်မဖြစ်ကို အဓိကဆုံးဖြတ်မည့်ပေးတံဖြစ်သည်။ ကျေးလက်ဒေသ အခြေခံ အဆောက်အအုံများ ချို့တဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် မြို့ပြဘက်ကိုသာ အာရုံကျခြင်းကြောင့် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းကျဆင်းပြီး လယ်သမားများ ကုန်ကျစရိတ် တိုးကာ နှောင့်နှေးမှုနှင့် သီးနှံပျက်စီးမှုတို့ကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ ထို့အတူ ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့်ဈေးနှုန်းများကို လျော့ကျ စေသည်။
လေ့ကျင့် သင်တန်းပေးဝန် ဆောင်မှုများ	လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုဝန်ဆောင်မှုများသည် လယ်သမားများအား နည်းစနစ်ပိုင်းသတင်းအချက်အလက်များ ရရှိစေရန်နှင့် အထွက် နှုန်းနှင့်ဝင်ငွေတို့တိုးတက်အောင်အကြံပေးနိုင်ရေးအတွက် လွန်စွာ အရေးကြီးသည်။
သွင်းအားစုနှင့် ငွေရေးကြေး ရေး ရရှိနိုင်မှု	အရည်အသွေးမြင့်သွင်းအားစုများရရှိခြင်းသည် အထွက်နှုန်းနှင့် သီးနှံအရည်အသွေးကိုတိုးတက်စေသည်။ အမျိုးသားရော အမျိုး သမီးများအတွက်ပါ ရည်ရွယ်သည့် ငွေရေးကြေးကို တိုးတက်အောင် လုပ်ခြင်းဖြင့် တောင်သူ လယ်သမားများအား ပိုကောင်းသည့် သွင်းအားစုများကို ပိုမိုဝယ်ယူသုံးစွဲလာစေနိုင်သည်။ ငွေရေးကြေးရေး အပိုင်းဖြင့် အသေးစားတောင်သူ လယ်သမားများအား တခြားနည်း

	များဖြင့်လည်း ကူညီနိုင်သည်။ ဥပမာ - အသေးစား အခြေခံ အဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ခြင်း (ကုန်လျှောင့်ရုံ၊ ဆည်) စသည်။
ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ရာသီဥတုပုံစံများကို ခန့်မှန်းရ ခက်ခဲ လာသည်။ စိုက်ပျိုးမှု၊ ရိတ်သိမ်းမှုတို့ကို ပို၍ ခက်ခဲလာစေပြီး ထုတ်လုပ်မှုပမာဏကိုရော အရည်အသွေးကိုပါ ခြိမ်းခြောက်လာ သလို စရိတ်လည်းတက်လာ စေသည်။ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်းကို တောင်သူ လယ်သမားများ တည်ဆောက်နိုင်ရေး ကူညီပေးထားလျှင် သီးနှံ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု နှင့် အကြီးအကျယ်ကြုံကာ ဘဝများနှင့် စားနပ် ရိက္ခာလုံခြုံမှုတို့အပေါ် သွေးပျက်ဖွယ်ထိခိုက်နိုင်သည်။

သာစည်နှင့်မင်းဘူးမှ တွေ့ရှိချက်များ

- ရေအရင်းအမြစ်မရှိခြင်း
- တသီးတခြားဖြစ်နေခြင်းကြောင့် လယ်သမားများမှာ ဈေးနှုန်းအပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းမရှိ

ကျေးလက်ဒေသ အခြေခံအဆောက်အအုံ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အရည်အသွေးကောင်းသည့် ကျေးလက်ဒေသအခြေခံ အဆောက်အအုံများ မရှိခြင်းသည် လယ်ယာကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အဓိက အတားအဆီးဖြစ်သည်ဟု လယ်သမားများကရော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကပါ ထောက်ပြပြောဆိုကြသည်။⁴³ သို့သော် လည်း စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှု အတွက် မူဘောင် (FESR) ကဲ့သို့သော အစိုးရပေါ်လစီများကို ကြည့်လျှင် အနိမ့်ဆုံးအဆင့် ရေတိုအားဖြင့် ကျေးလက်ထက် မြို့ပြရှိ အခြေခံ အဆောက်အအုံအပေါ်တွင်သာ အာရုံပြုထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။⁴⁴ မွေးမြူရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာန (MLFRD) က အဆိုပြုတင်ပြထားသည့် ‘ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေး မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း (RDSF)’ တွင်မူ ကျေးလက် အခြေခံအဆောက်အအုံ များကို ဇောင်းပေး ထားသည်။ သို့သော်လည်း မူဘောင်၏အခြေအနေအဆင့်အတန်းနှင့် ဖြစ်နိုင် ဖွယ် အကျိုးရလဒ်တို့မှာမူ မရှင်း လင်းပေ။ တောင်သူ လယ်သမားများ၏ အခွင့် အရေးများကာကွယ်ရေးနှင့် စီးပွား ရေး သာယာဝပြောမှုမြှင့်တင်ရေးဥပဒေ (FPL) အတွက်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းဥပဒေသည် မျှတသည့်နည်းလမ်း အားဖြင့် ရေနှင့်လမ်းတံတားများ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်နှင့် ဟန်ချက်ညီသည့် တိုးတက်မှု တို့ရှိစေရန် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေ ဖြစ်သည်။

သာစည်နှင့်မင်းဘူးဖြစ်စဉ်များကိုကြည့်လျှင် လယ်သမားများ ညည်းတွားသမျှ များထဲမှ အငြိုးတွားဆုံးမှာ မိုးတွင်းကာလမှာပင် သွားလာ၍ ရနိုင်သည့် စိတ်ချ၍ရသည့် ကျေးလက် သုံးသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းများ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ လမ်းများတိုးတက် ကောင်းမွန်ခြင်း ကြောင့် လယ်သမားများ အနေဖြင့် သီးနှံ ဈေးပိုရသည့် မြို့များသို့ အလွယ်တကူ သွား ရောက်နိုင်မည်ဖြစ်သလို သွင်းအား စုဈေးများလည်း ကျဆင်းသွားမည်ဖြစ်ကာ ရိတ်သိမ်း ချိန်လွန်လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုများလည်း ပိုမိုလျော့ပါးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကျေးလက်ဒေသတွင် နောက်ထပ် ဦးစားပေး အနေဖြင့် လိုအပ်သည့် အခြေခံ အဆောက် အအုံမှာ ဆည်မြောင်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် အစိုးရ၏ဆည်မြောင်း တည်ဆောက်ထားမှု ပုံစံများမှာ နိုင်ငံတွင်းစိုက်ပျိုးထွန်ရက်သည့်မြေဧရိယာ စုစုပေါင်း၏ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ကိုသာ လွှမ်းခြုံထားနိုင်သေးသည် (ဇယား-၁ ကိုကြည့်)။ ယင်းဆည်မြောင်း များမှာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်သာ အများဆုံး ဖြစ်နေပြီး ဆန်စပါးအတွက်သာဖြစ်နေကာ အခြားသော သီးနှံ အမျိုးအစားများ မှာ အားကိုးအားထားပြုရလောက်သည့် ဆည်ရေ မရနိုင် ဖြစ်နေရသည်။ လက်ရှိ သုံးနေသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများမှာလည်း သက်တမ်းရင့်ရော်နေပြီး ပြုပြင်ရန် လိုအပ်နေသည်။

ကြီးမားပြီး ရင်းမြစ်ကိုအဓိကသုံးစွဲရသည့်စီမံကိန်းများအပြင် ရေလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်း

‘ပွဲစားတွေက သွင်းအားစုတွေပေးပြီး သီးနှံပေါ်ချိန်ကျဈေးအနိမ့်နဲ့ပြန်ဝယ်တယ်။ ဝါချည်ထုတ် စက်ရုံကို သာပို့နိုင်ရင် ဈေးကောင်းပိုရနိုင်ပေမဲ့ သယ်ရပို့ရတာက ပြဿနာ။’
ဘုတ်တလုတ်ရွာမှ ဝါစိုက်တောင်သူ

‘ရွာမှာ စပါးဧက ၁၂၈ ဧကရှိတယ်။ အစိုးရက ဆည်ရေပေးတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ နှစ်ပိုင်းတွေမှာ ဆည်ရေ မရတော့ဘူး။ ရေပေးတဲ့ တူးမြောင်းပျက်စီးသွားလို့။ အဲဒါကို ဆည်မြောင်းဌာနကို အကြိမ်ကြိမ် ပြင်ပေးဖို့ တောင်းဆိုလို့ လာပြင်ပေးပေမဲ့ သေချာမခိုင်ခံ့ပြန်ဘူး။’
ထိန်တောရွာ၊ လယ်သမားများ

နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ နှင့်ပတ်သက်ပြီး မြင်ကွင်းကျယ်ကျယ်ဖွင့်ကာ သုံးသပ်အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုနေသည်။ တခြားနည်းလမ်းများမှာ တတ်နိုင်သမျှ နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ရေစုဆောင်းခြင်း (water harvesting) နှင့် အစက်ချ ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရေး (Drip irrigation)⁴⁵ ကဲ့သို့သော တစ်ပိုင်တစ်နိုင် နည်းလမ်းများအပြင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရေစီမံခန့်ခွဲမှုများ ကိုလည်း ဖော်ထုတ် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်

မြေပေါ်ရေကို အဓိကစီမံခန့်ခွဲ သည့် ဆည်မြောင်းဦးစီးဌာနနှင့် မြေအောက်ရေ ဖော်ထုတ်ရေး၊ မြစ်ချောင်းရေ များကို စုပ်တင်ရေးတို့အဓိကတာဝန်ယူထားသည့် ရေအရင်းအမြစ် အသုံးချရေး ဦးစီးဌာနတို့အကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးတက်အောင်လုပ်ရန် လိုအပ်နေသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်ဆိုင်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများအနက် အသိ အမှတ်ပြုခံရမှုနည်းပါးနေသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်မှာ ဈေးကွက်၊ ဈေးနှုန်းနှင့် ရာသီ ဥတု သတင်းများ လက်လှမ်းမီအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှုဖြစ်သည်။ ယင်း တို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းဖြင့် လယ်သမားများ ဈေးကွက်အတွင်း ပိုမို အစွမ်း အစ ရှိလာပြီးလျှင် ပို၍အသိ ရှိရှိဖြင့် ရွေးချယ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ အတော်များများတွင် လယ်သမားများသည် အဆိုပါ အရေးကြီး သတင်းအချက်များကို မိုဘိုင်းတယ်လီဖုန်းများ ပျံ့နှံ့မှုတစ်ဆင့် အံမခန်း တိုးတက်ရရှိလာနိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ အစိုးရက ၂၀၁၅/၁၆ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် မိုဘိုင်းဖုန်းသိပ်သည်းဆ ၇၀ မှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ရောက်ရှိရန် ရည်မှန်းချက်ထားထားသည်။ သို့သော်လည်း တိုးချဲ့လိုက်သည့် မိုဘိုင်းကွန်ရက် ပျံ့နှံ့မှုတွင် မြို့ပြထက်ကျေးလက်ဒေသများ ပါဝင်ရေးက အဓိက အရေးကြီးသည့်ကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူပင် မကြာသေးမီက ကမ္ဘာ့ဘဏ်က လည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေး ကဏ္ဍအတွက် ဒေါ်လာ တစ်ဘီလျှံထပ်မံအကူအညီပေးရန် ကတိပြုလိုက်သည်။ ဤစီမံကိန်းသည်လည်း ကျေးလက်နေပြည်သူများနှင့် တောင်သူ လယ်သမားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးအတွက်သာ စီစဉ်ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်သည်။

‘အစိုးရဆီကနေ အဓိက တောင်းတာကတော့ အခြေခံ အဆောက်အအုံတွေပေါ့။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းတွေ မပေးခိုင်းပါဘူး။ ကိုယ်တာကိုယ်လုပ်နိုင်ပါတယ်။’

ဝွေးကုန်းရွာအနောက်၊ လယ်သမားတစ်ဦး

သာစည်နှင့်မင်းဘူးမှ တွေ့ရှိချက်များ
လေ့ကျင့်သင်တန်းများမတက် ရောက်နိုင်ခြင်း

လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးဝန်ဆောင်မှုများ

လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် ခေတ်မီနည်းစနစ်များ ရယူသုံးစွဲနိုင် အောင် စီစဉ်ပေးခြင်းတို့သည် လယ်သမားများအားကူညီပေးခြင်းနှင့် အထွက်နှုန်း မြှင့်တင်ခြင်းတို့အတွက် အခရာကျသော အလုပ်များဖြစ်သည်ဟု FESR နှင့် FPL တို့ကမီးမောင်းထိုးဖော်ပြနေသည်။ လက်ရှိတွင် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရေး ဝန်ဆောင်မှုအတွက် အစိုးရ၏ငွေကြေးသုံးစွဲမှုမှာ မလုံမလောက်ဖြစ်နေပြီး ဆန်စပါးမဟုတ်သည့် တခြားသီးနှံများနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍ တို့ကို လျစ်လျူ ထားသည်။ ဒေသအလိုက်တွင်လည်း လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမည့်အရာရှိများ လွန်စွာနည်းပါး နေပြီး ၎င်းတို့သည်လည်း လေ့ကျင့်သင်ကြားခံရမှုများမရရှိသလို ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ရန် ခရီးစရိတ်နှင့် ကွင်းဆင်းအသုံးစရိတ် စသည်တို့ ထောက်ပံ့ဖို့ပင် အခြေခံဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်များမရှိဖြစ်နေသည်။ တခြား ပြဿနာတစ်ခု ကလည်း လယ်သမားများ ပြောသည်ကို နားထောင်ဖို့ထက် လယ်သမား များအား ညွှန်ကြားဖို့သာ အရိုးစွဲနေသည့် အကျင့်ပါနေခြင်း ဖြစ်သည်။⁴⁶

သွင်းအားစု ကုမ္ပဏီများက နည်းစနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြည့်ဆည်း ကူညီပေး သော် လည်း အစိုးရကလုပ်ပေးနိုင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ယှဉ်လျှင်မူ အလွန်နည်းပါး ပြီး မဖြစ်စလောက် ဖြစ်နေသည်။ ကုမ္ပဏီများမှာ အခြေအနေ အခွင့်အလမ်း အသာဆုံး အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများ ထံသို့သာရောက်ရှိနိုင်ခြေရှိပြီးလျှင် ၎င်းတို့၏ သွင်းအားစု များကိုရောင်းချပြီး လယ်သမားများအား၎င်းတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Supply chain)

‘NAG ကနေ သင်တန်းတွေတက်ရတယ်။ အစိုးရက စပါးကိုပဲအလေးပေးတယ်။ ဆီထွက်သီးနှံကို လှည့်မကြည့်ဘူး။’

ဇီးအိုင်ရွာ၊ နှမ်းနှင့်ပဲစိုက်တောင်သူများ

အတွင်း ခေါ်ယူလိုက်နိုင်ခြင်း ကဲ့သို့သော ကုမ္ပဏီ၏ဆွဲဆောင်မှုများမှာလည်း အခါခပ်သိမ်း လယ်သမား များအားအကျိုးအပြုဆုံးကိစ္စဖြစ်လာနိုင်ခြေမရှိပါ။

လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍအတွက် အစိုးရ၏အသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့်ပြီး ပို၍လည်း တာဝန်ခံမှုရှိ အောင် လုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားများ သာမက အမျိုးသမီးများလည်း အခွင့်အလမ်းများရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး မိတ်ဖက်အဖွဲ့များက အကူအညီပေးနိုင် ပါသည်။

သွင်းအားစုနှင့် ငွေရေးကြေးရေးရရှိနိုင်မှု

အစိုးရအနေဖြင့် လယ်သမားများ သွင်းအားစု အထူးသဖြင့် အရည်အသွေး မြင့်မိုရ်များ၊ မြေဩဇာနှင့် ပိုးသတ်ဆေးတို့ရရှိရေးကို အထူးဦးစားပေး ထားသည်။ စိုက်ပျိုးရေး သုတေ သန ဦးစီးဌာန (DAR) နှင့် ဝါနှင့် သကြားကဲ့သို့သော သီးနှံများကိစ္စကိုင်တွယ်သည့် စက်မှုသီးနှံ ဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာန (DICD) တို့နှစ်ခုစလုံး မျိုးစေ့သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကိစ္စများကို တာဝန်ယူထားကြသည်။ သို့ရာတွင် လယ်သမားထု အများစုကြီး၏ လိုအပ်ချက် ဖြည့်ဆည်းရေးအတွက်မူ အဆိုပါကြိုးပမ်းမှု များသည် မလုံလောက်သေးဘဲ၊ အစိုးရအနေဖြင့် လည်း စီးပွားဖြစ်မျိုးစေ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ထုတ်လုပ်ရေးတို့ ပိုမိုများပြားလာစေရန် နည်းလမ်း ရှာဖွေလျက်ရှိသည်။⁴⁷ တခြားသော သွင်းအားစုများ (မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးစသည်) ဖြန့်ဖြူးရေးမှာမူ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၏လက်ထဲမှာသာ အများဆုံး ရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ပြဿနာတစ်ရပ်မှာ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍထုတ်လုပ်မှုရှိနေသော်လည်း သွင်းအားစု များသည် လက်လှမ်းမီနိုင်မည်၊ တတ်နိုင်သည့်ဈေးဖြစ်မည်၊ သို့မဟုတ် လယ်သမားများက မှန်မှန် ကန်ကန်အသုံးပြုလိမ့်မည်ဟု အာမခံခံနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တခြားတစ်ဖက်တွင် လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေး ပိုမိုကောင်းမွန်လာသည်နှင့်အမျှ ပစ္စည်းများကိုပို၍ လက်လှမ်းမီလာနိုင်သလို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာပါကလည်း တောင်သူ လယ်သမားများ သွင်းအားစုများသုံးစွဲမှုကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင် ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မိုးစပါးမှရသည့် စပါးခွံကဲ့သို့ သော စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများကို စရိတ်နည်း မြေဩဇာ များ အဖြစ်သုံးစွဲနေခြင်းမှာ အင်န်ဂျီအိုများနှင့် ဒေသအစိုးရတို့ ပူးပေါင်းပံ့ပိုးပေးသည့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။

သွင်းအားစုများကို လယ်သမားများ တတ်နိုင်သည့်ဈေးဖြင့် ဝယ်နိုင်အောင် အစိုးရက ပစ်မှတ်ထား အနှုံးခံရောင်းချ ပေးရေးသည်လည်း တခြား ချဉ်းကပ်နည်း တစ်ခု ဖြစ်နိုင် ပါသည်။ အနှုံးခံစိုက်ထုတ်ပေးခြင်းသည် ကုန်ကျ စရိတ် ရှိနေပြီး စီစဉ်ရေးဆွဲ အကောင် အထည်ဖော်ရ သည့်ကိစ္စရပ်များလည်း တစ်ပါတည်းပါလာသည်ဆိုသော်လည်း ၎င်းအားဖြင့် လယ်သမားများ ၏အသက်မွေးမှုအတွက် ခြားနားမှုတစ်ရပ် ဆောင်ကြဉ်း လာကောင်း လာနိုင်ပါသည်။ သာဓကတစ်ရပ်မှာ မာလာဝီနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစု အနှုံးခံ အကြီးစားအစီအစဉ်များကြောင့် ပြောင်း ထုတ်လုပ်နိုင်မှုနှင့် အထွက်နှုန်းတို့သိသိသာသာ တိုးတက်များပြား လာခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းနှစ် အနည်းငယ်အတွင်း ဤအစီအစဉ်အတွင်း ခြစားမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ချုပ်ကိုင်အမြတ်ထုတ်ခြင်းများရှိသည်ဟု စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိခဲ့ငြားလည်း စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေး⁴⁸ တို့အတွက် များစွာ အထောက် အကူပြုခဲ့သည်။

လယ်သမားအများစုအတွက် သွင်းအားစုရရှိရေးသည် ချေးငွေရရှိရေး အပေါ်တွင် မှီတည်နေရပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယင်းမှာ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် အတား အဆီးတစ်ရပ်ဖြစ်နေသည်။ ချေးငွေအတွက် ပြန်ဆပ်ရမည့် အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ချက်

သာစည်နှင့်မင်းဘူးမှတွေ့ရှိချက်များ

- သွင်းအားစုများအတွက် လက်လှမ်းမီ၊ သွင်းအားစုချေးငွေကလည်း မတတ်နိုင်သည့်ဈေးဖြစ်
- အလုပ်များသည့်ရာသီတွင် လုပ်သားရှားပါးမှုဖြစ်

ကြောင့် လယ်သမားများမှာ သီးနှံများကို မရောင်းသင့်ဆုံးအချိန်⁴⁹ မှာပင် ပြန်ထုတ်ရောင်းရအောင် ဖိအားပေးလျက်ရှိသည်။ ဤနည်းဖြင့် အကြွေးနှင့် ဆင်းရဲတွင်း သံသရာလည်လျက်ရှိသည်။ အတိတ်တုန်းကမူ လယ်သမားများ သွင်းအားစုနှင့် ချေးငွေ ရရှိရေး တိုးတက်စေရန်အတွက် အစိုးရက ကန်ထရိုက် လယ်ယာ စနစ်ဖြင့် ဆွဲဆောင်ကာ ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း ယင်းမှာ အကြီး အကျယ် မအောင်မြင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ FESR နှင့် FPL နှစ်ခုစလုံးက⁵⁰ လယ်သမားများ ချေးငွေရရှိမှု တိုးတက် ရေးကို ဦးစားပေးအဖြစ် ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ကြသည်။

လက်ရှိတွင် လယ်သမားစုစုပေါင်း၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကသာ မြန်မာ့လယ်ယာဖွံ့ဖြိုးရေး ဘဏ် (MADB) ကဲ့သို့သော တရားဝင်ငွေရေး ကြေးရေး ဝန်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများဖြင့် ချဉ်းကပ်နိုင်ကြသည်။ မကြာသေးမီအချိန်အထိ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများသည် တောင်သူ လယ်သမားများအား ချေးငွေထုတ်ပေးမှုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ချုပ်ကိုင်ထားကြသော်လည်း ရာသီလိုက်ချေးငွေများကို ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် အနေဖြင့် ကာလတို ထုတ်ချေးကြသည်။⁵¹ ၁၀ ဧကအောက် လျော့နည်းပိုင်ဆိုင်သည့် တစ်ပိုင် တစ်နိုင်လယ်သမားများအတွက်မူ MADB က စပါးတစ်ဧကအတွက် ကျပ် ၁၀၀,၀၀၀ နှင့် အခြားသီးနှံများအတွက် ကျပ် ၂၀,၀၀၀ ထုတ်ချေးသည်။ ထုတ်ချေးရာမှာလည်း အိမ်ထောင် ဦးစီး (၎င်းတို့ကသာ မြေပိုင်ဆိုင်မှုရှိသည်) များကိုသာ ထုတ်ချေးသည်။ တရားဝင် နည်း လမ်းအားဖြင့် ချေးငွေမရနိုင်သူများ သို့မဟုတ် ရသော်လည်း မလောက်င သူများမှာမူ အရပ်ငွေရှင်များထံမှ အတိုးနှုန်းကြီးကြီးဖြင့် ချေးယူကြရသည်။ သွင်းအားစု ပံ့ပိုးသူများကမူ သွင်းအားစုများကို တန်ဖိုးတစ်ရပ်ဖြင့် တောင်သူ လယ်သမားများအား ထုတ်ပေးထားကာ ရိတ်သိမ်းပြီး နောက်တွင် သီးနှံများကို လျော့စျေးတစ်ရပ်ဖြင့် ပြန်ဝယ်ကြ သည်လည်း ရှိသည်။

အသေးစား ငွေရေးကြေးရေးဥပဒေ (၂၀၁၁) နှင့် အသေးစားငွေရေးကြေးရေး ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်းတို့က မြန်မာနှင့် နိုင်ငံတကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား အသေးစား ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်း (MFI) များ ထူထောင်ခွင့်ပြုထား သဖြင့် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ငွေရေးကြေးရေးဝန်ဆောင်မှု ကဏ္ဍအသစ်အတွက် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ ချမှတ်ခြင်းနှင့် စည်းစနစ်များတည်ဆောက်ခြင်းတို့ကို ကျော်လွှားရန် အတွက်လည်းကောင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများ စနစ်တကျရေးဆွဲနိုင်ရေးနှင့် လယ်သမားများ ထိထိရောရောက် သုံးစွဲ နိုင်ရေး တို့အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရန်အတွက်လည်းကောင်း စိန်ခေါ်မှု အကြီးစား များရှိနေသည်။ လယ်ယာကဏ္ဍ ချေးငွေအတွက် လုပ်ကိုင်ရန်ပျက်ကွက်ခဲ့ ကြသည့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ အသေးစားငွေရေးကြေးရေး လုပ်ငန်းအများအပြားတို့၏ တွေ့အကြုံများမှလည်း သင်ခန်းစာယူစရာများ ရှိနေသည်။⁵² ကမ္ဘောဒီးယား၌ အသေးစားချေးငွေလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများရှိသည့် Acleda ဘဏ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC) ၏ကျောထောက်နောက်ခံဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရန်ပြင်နေသည်။ သို့သော်လည်း လယ်ယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ များအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရှိမရှိဆိုသည်ကတော့ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရေချိန်နှင့် လူမှုရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေး အကောင်အထည်ဖော်မှု တို့အပေါ် အကြီးအကျယ် မူတည်နေမည်ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု

အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့လုပ်ငန်း အပေါ် သိသာထင်ရှား သည့် စိန်ခေါ်မှုများ ကြုံတွေ့နေရပြီးဖြစ်သော်လည်း ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်လည်း ၎င်းတို့အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွားရ သည်။ အပူပိုင်းဇုန်ရှိလယ်သမားများမှာ မိုးရွာသွန်းမှု ပုံစံပြောင်းလဲမှုကြောင့် စိုက်ပျိုးမှုနောက်ကျခြင်းနှင့် သီးနှံ အထွက်နှုန်းထိခိုက်ခြင်းတို့အပေါ် စိတ်ပူပန်လျက်ရှိကြသည်။ အောက်စ်ဖမ်းကိုယ်စား မကြာမီကပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှု တစ်ရပ်အရ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်စိုက်ပျိုးသည့်အဆင့်တွင် ရေကို အလေအလွင့်နည်းအောင်

‘MADB ကပေးတဲ့ ချေးငွေက မမျှတဘူး။ စပါးစိုက်တဲ့သူကျ တစ်ဧကကို တစ်သိန်းရပြီး ဆီထွက်သီးနှံ စိုက်သူကျ တစ်ဧကမှ နှစ်သောင်းပဲရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ စပါးစိုက်တာနည်းတယ်။’

သာစည်နှင့်မင်းဘူးမှ

တွေ့ရှိချက်များ

- ရာသီဥတုခန့်မှန်းမရမှုများ ကြောင့် စပါးရော ဝါရော အထွက်နှုန်းနှင့်အမြတ် ကျရှုံး/စိတ်မချရသည့် အခြေအနေသို့ဦးတည်

‘စိုက်ရပျိုးရမယ့်အချိန်မှာ ဘာရေမှမရဘူး။ နှစ်တိုင်း မိုးမရွာလို့ အစိုက် နောက်ကျ တာချည်းပဲ။ အထွက်လည်း ထိတာပေါ့။’

ဘုတ်တလုတ်ရွာ၊ စပါးစိုက်တောင်သူများ

သုံးစွဲနိုင်ခြင်း သည် လုပ်ငန်းကိုင်ငံများအား ထောက်ပံ့ကူညီမှုနှင့် အပြောင်းအလဲများ ကြုံရသည့်အချိန်တွင် ဝင်ငွေထိခိုက်အောင် တောင့်ခံနိုင်စွမ်းတို့ကို တည်ဆောက်ရာတွ် အတွက် အခရာကျသည်ကို တွေ့ရသည်။⁵³ လယ်သမားများ ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက်သီးနှံကို ရွေးချယ်စိုက်ပျိုးနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းသစ်ကိုလည်း အရေးပါသည် ဟု ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ရေအသုံးပြုမှုနည်းပြီး မိုးခေါင်မှုကိုခံနိုင်သော သို့မဟုတ် တန်ဖိုးမြင့်သည့် သီးနှံကို ရွေးချယ်နိုင်သည့် အစွမ်းအပါအဝင် သီးနှံအမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ စိုက်ပျိုးနိုင်ခြင်းသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲလာမှု အပေါ် လယ်သမားများ တောင့်ခံရန်ထနိုင်စွမ်းကို သိသိသာသာ တိုးမြှင့်ပေးနိုင်၍ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် လယ်သမားများ၏ လယ်ယာမြေ အကျယ်အဝန်းနှင့် ကိုက်ညီဆီလျော်မည့် နည်းပညာသစ်နှင့် စက်ကိရိယာများ (ဥပမာ အစက်ချ ရေသွင်း စိုက်ပျိုးရေး စနစ်များ) သုံးစွဲခြင်းဖြင့် လယ်သမားများ အတွက် အကျိုး ဖြစ်ထွန်းစေမည် ဟုလည်း အဆိုပါလေ့လာမှုက အကြံပြုတင်ပြသည်။ သို့ရာတွင် အချိုးအစားမျှတပြီး အတိုးနှုန်း သက်သာသော (မိုးရွာမှုနည်းသည့်နှစ်များအတွက် ပြန်ဆပ်ကာလ အတိုးအလျှော့လုပ်နိုင်သော) ချေးငွေရရှိနိုင်မှု တိုးတက်လာရန်လည်းလိုအပ်သည်။

‘နောက်ဆုံး မိုးလည်းရွာရော ကျွန်တော်တို့လည်း အလုပ်ကိုသုတ်ခြေတင်ရ ရော’
ဇီးအေးရွာမှ ရွာသားများ

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လယ်သမားများ ကြုံကြုံခံနိုင်စွမ်းကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် လယ်သမားများအား အကူအညီပေးနိုင်မည့် အခြားနည်းလမ်းများတွင် ဈေးကွက်၊ ဈေးနှုန်းနှင့် ရာသီဥတုသတင်း အချက်အလက်များ ပိုမိုလက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်ရေးလည်း ပါဝင်သည်။ ယင်းကဏ္ဍများ နှင့်ဆိုင်သည့် အသိဗဟုသုတများလာခြင်းကလည်း ရာသီ ဥတုဖောက်ပြန်မှုကို လယ်သမားများတုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းကို တိုးတက်လာစေ သည်။ ဥပမာ - တိုးတက်လာသော သီးနှံသိုလှောင်မှုများနှင့် ရာသီဥတု ညွှန်းကိန်းပြ သီးနှံအာမခံ ကဲ့သို့သော စွန့်စားရင်းနှီးရမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ကူညီပေးနိုင်မည့် ကိရိယာပစ္စည်းများ။ လူမှုရေးအကာ အကွယ်ပေးမှုဆောင်ရွက်ချက်များကလည်း အလွယ်တကူ ထိခိုက်နိုင်ခြေကို လျော့ချပြီး ထပ်ပြန်ကျော့သည့် ထိတ်လန့်စရာ အခြေအနေများ နှင့်ကြုံရသည့်အခါ လူအများ၏ ကြုံကြုံခံနိုင်မှုကို ကူညီတည်ဆောက်ပေးသည်။

ဈေးကွက်လက်လှမ်းမီမှုနှင့် ဈေးကွက်စွမ်းအား

လယ်သမားများအတွက်နှုန်းတိုးနိုင်စွမ်းကို တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ၎င်းတို့ အနေဖြင့် ဓလေ့သုံး ဈေးကွက်များမှသည် နိုင်ငံတကာသို့တင်ပို့နိုင်သည့်ဈေးကွက်များအထိ ထိုးဖောက်နိုင်မှသာ စီးပွားရေးအခွင့် အလမ်းများမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လယ်သမားများ၊ ကုန်သည်များနှင့် ကုမ္ပဏီများအကြား မျှတသည့် စွန့်စားမှုနှင့် ဆုလာဘ်ဟန်ချက်ညီမှုတစ်ခုကို အာမခံပေးနိုင်မည့် လုံလောက်သည့် ဈေးကွက်စွမ်းအားတစ်ရပ်ရရှိရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ယင်းသည် ဈေးကွက် ထိုးဖောက် နိုင်မှုနှင့် ဈေးကွက် စွမ်းအားတို့နှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် အစိုးရမူဝါဒအပေါ်တွင်သာ မူတည်သည် မဟုတ်ဘဲ လယ်သမားများ (အမျိုး သမီးများလည်းပါဝင်သည်) ၏ အမှန် တကယ်ရှုမြင်မှု၊ စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့် စိတ်ပျက်မှုတို့အတိုင်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် မူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်များပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေပါသည်။

ဇယား (၃) - ဈေးကွက်လက်လှမ်းမီမှုနှင့် ဈေးကွက်စွမ်းအား

ကိစ္စရပ်	အကြောင်းအရာ
သမဝါယမနှင့် ထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့အစည်း များ	ဈေးကွက်ရှာသည့်သမဝါယမလုပ်ငန်းများသည် ဈေးကွက်ထိန်း ကျောင်းနိုင်စွမ်းတိုးမြှင့်စေခြင်း၊ အပိုကုန်ကျစရိတ်များ လျော့ကျ စေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ချေးငွေအပေးအယူကဏ္ဍ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ လျော့ကျစေခြင်းအားဖြင့် အသေးစား တောင်သူ လယ်သမား များအတွက် အခွင့် အလမ်းများ တိုးတက်ရရှိစေသည်။ ^{54၅၄}
ဆုံးဖြတ်ချက်ချ သည့်အပိုင်း တွင်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး လယ်သမားများ အကျိုးကျေးဇူးရှိမရှိသည် ၎င်းတို့ဘဝကို သက်ရောက်မည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများတွင် မိမိတို့ အသံကိုလည်း ပါဝင် စေနိုင်ခြင်း ရှိမရှိအပေါ် မူတည်သည်။ မူဝါဒကတိကဝတ်များကို အကောင် အထည်ဖော် ရာတွင်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူ များအား ၎င်းတို့က တာဝန်ခံအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။
ဈေးကွက်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ထိုးဖောက်နိုင်မှု နှင့် အမျိုးအစား စုံလင်မှု	လယ်သမားများသည် ရပ်ဓလေ့ ရွာဓလေ့နှင့် ဒေသတွင်းဈေးကွက် များသို့သာအများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချရပြီး ဈေးကျဆင်းမှု၊ ဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ် မှုကြောင့် နိမ့်ပါးသော သို့မဟုတ် မသေချာသော အ ကျိုးအမြတ်ကိုသာရရှိသည်။ ပြည်သူ့မူဝါဒနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ် နှံမှုတို့က လယ်သမားများ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဈေးကွက်အခွင့်အလမ်းများ ကို ရရှိစေပြီးလျှင် ဈေးနှုန်းများကို တည်ငြိမ်အောင်ထိန်းပေးသည်။ လယ်သမားများ၏ အမြတ်ဝေစုကိုတိုးတက်စေပြီး ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေကို စီမံခန့်ခွဲအောင် ကူညီပေးသည့် ညှိနှိုင်းရေး ယန္တရားများကိုလည်း ဖန်တီးပေးသည်။

လက်ရှိတွင် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာထွက်ကုန်များ ကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအနေဖြင့် မိမိတို့ရပ်ရွာရှိ ပွဲစားများထံသို့ဖြစ်စေ၊ ဒေသရှိ ဈေး များသို့ဖြစ်စေ ရိတ်သိမ်းပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ရောင်းချကြ သည်။ ၎င်းတို့သည် မတည် ငြိမ်ဘဲ ခန့်မှန်းရခက်သည့်ဈေးနှုန်းများဖြင့် ဈေးဖြတ်သူများဖြစ်ပြီး ပြည်ပတင်ပို့သည့် ဈေးကွက်များ⁵⁵ ၏မောင်းနှင်မှုကို များသောအားဖြင့်ခံရသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်များ ကြီးမြင့်ပြီးလျှင်⁵⁶ မြို့နှင့်နီးပြီးသွားလာရလွယ်သည့်ကျေးရွာများမှလွဲ၍ အဆိုပါစရိတ်များ မှာ မြို့တွင်ပိုပေါက် သည့်ဈေးများကြောင့် ပြန်ကာမိခြင်းလည်းမခံရပါ။ ကြေးဝန်ပိခြင်းနှင့် သိုလှောင်စရိတ်မတတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် လယ်သမားများမှာ ဈေးအကျဆုံးအချိန်မှာပင် မတတ်သာဘဲပြန်လည်ရောင်းချကြရသည်။

**‘တစ်နှစ်က အိတ်စ်ပို့ပဲ
အဝယ်တအားလိုက်တယ်။
လယ်သမားတွေလည်း
ပဲပြောင်းစိုက်ကြတာပေါ့။
နောက်တစ်နှစ်ကျတော့
ပဲဈေးကွက်ပျက်တာပဲ။’**

သွင်းအားစုရောင်းချသူ၊ သာစည်

သမဝါယမအဖွဲ့များနှင့် ထုတ်လုပ်သူအဖွဲ့များ

သမိုင်းနှင့်ပြန်ချီရလျှင် သမဝါယမလုပ်ငန်းကို အစိုးရကသာလုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး လယ်ယာထွက်ကုန် ပစ္စည်းများကို အစိုးရသတ်မှတ်သည့်ဈေးနှုန်းဖြင့်ဝယ်ကာ လယ်သမားများအတွက် ခါးသီး သောအတိတ်အတွေ့အကြုံပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ သမဝါယမအဖွဲ့အစည်းဥပဒေ (၁၉၉၂) အရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် တိုးတက်မှုများ ရှိလာခဲ့လင့် ကစား၊ စုပေါင်းဈေးကွက် ဖော်ဆောင်မှုဖြင့် မောင်းနှင်ထိန်းကျောင်းထားသည့် လယ်ယာကဏ္ဍသမဝါယမအဖွဲ့များ မှာ လက်ရှိတွင်နည်းပါးနေပြီး သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနသည် သမဝါယမအသင်းအဖွဲ့များ လိုက်နာရမည့် ကျင့်စဉ် များကို လမ်းညွှန်သည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး မူဝါဒ မူဘောင် တစ်ခုအရ သမဝါယမအဖွဲ့များအား အကူအညီ ပေးမှုနည်းပါးနေသေး သည်။

မင်းဘူးနှင့် သာစည်မှ လေ့လာ တွေ့ရှိချက်များ

- စုပေါင်းဈေးကွက်အချို့ ရှိနေသည်။
- MO အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပြီး အစိုးရနှင့် ချိတ်ဆက် လုပ်ဆောင်မှုများ ရှိလာသည်။

စုပေါင်းဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်မှုနှစ်ခုစလုံးအတွက် အမှန်တကယ် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်သည့် သမဝါယမအဖွဲ့များ ထူထောင်မှု လည်ပတ်မှုအတွက် ဥပဒေမူဘောင်တစ်ရပ် ချမှတ် ပေးလျှင် ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒသည် ပိုမိုအားကောင်းလာနိုင်ပါသည်။ (အခန်း-၅ တွင်ကြည့်)။ အကောင်းဆုံး အလေ့အထမှာ သမဝါယမအသင်းအဖွဲ့များသည် နိုင်ငံတော်နှင့်တခြားအဖွဲ့များ (ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သမဝါယမအဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ) ၏ လွှမ်းမိုး စွက်ဖက်မှု ကင်းလွတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အစိုးရကပေးသည့် မည်သည့်အကူအညီမျိုးမဆို အသင်းအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စွက်ဖက်မှုမျိုး မဖြစ်စေရပါ။

မင်းဘူးနှင့် သာစည်မှ လေ့လာ တွေ့ရှိချက်များ

- အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ရာတွင် အားနည်းသည်။
- ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်မှု မရှိပါ။

Box ၅ - စုပေါင်းဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု၏ စွမ်းပကား

မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးအတွင်းရှိ ဂွေးကုန်းအနောက်ရွာသည် တသီးတခြား ဖြစ်နေပြီး ရပ်ရွာသုံးလမ်းမှာလည်း ညံ့ဖျင်းနေသည်။ အနီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည့် သာစည် သို့သွားပြီး သီးနှံ ရောင်းရန်ပင် အချိန်ကြာပြီး စရိတ်ထောင်းနေသည်။ နောက်ဆုံး ရွာသို့ဆင်းဝယ်သည့် ပွဲစားများထံသို့ သာ ရွာသားများက ဈေးပေါပေါဖြင့်ရောင်းချ လိုက်ကြ သည်။ စိုက်ပျိုး ရာသီ အစမှာပင် ရွာသားများသည် ချေးငွေရယူကြပြီး သွင်းအားစု နှင့် အခြားသော ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်များ အတွက် သုံးစွဲကြသည်။ ရိတ်သိမ်းပြီး နောက် ပွဲစားများအား တရားလွန်လျှော့ဈေးဖြင့် ၎င်းတို့စပါးများကို ရောင်းချကြရသည်။ အထွက် မကောင်းသည့် တစ်နှစ်တွင် မိမိတို့စားဖို့ အစာကိုပင် ကိုယ်ပြန်ဝယ်ရသည့်အခြေခံကို ခဲ့သည်အထိ အကြွေးရှင်ထံ မိမိတို့ထွက်သမျှစပါးကို အကုန်အစင်ပြန်ရောင်းချခဲ့ ရသည်။

သို့သော် ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်တွင် အောက်စ်ဖမ်း၏အကူအညီဖြင့် ၎င်းတို့မှာ မြို့နယ် အဆင့် တွင် စုပေါင်းသွားရောက်ရောင်းချနိုင်ခဲ့သည်။ လယ်သမားများအားလုံးပေါင်းပြီး အနီးရှိ သာစည်မြို့သို့ စပါးများသယ်ယူကြကာ ပွဲစားများရွာတွင်ပေးသည့်ဈေး နှင့် မြို့တွင် အများ ဆုံးပေးသည့်ဈေးတို့အကြား နှိုင်းယှဉ်ရောင်းချနိုင်ခဲ့သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုတွင်ပါဝင်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင်လက်ရှိ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိလင့်ကစား မူဝါဒဖြစ်စဉ်များမှာ အထက်မှအောက်သို့ သာ သွားသည့်ပုံစံရှိနေပါသေးသည်။ အစိုးရအဖွဲ့တွင်ပါဝင်သူများ၊ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသားနှင့် မေ့လျော့ခံ ကျေးလက်ပြည်သူများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက် နိုင်သည့် အရည်အချင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ လက်တွေ့တွင်ဘာမျှ ရှိမနေပါ။ ယင်းအစား ‘ပါဝင်ဆောင်ရွက်’ ဆိုသည့်စကားရပ်မှာ လယ်သမားများ အစည်းအဝေးပွဲများသို့ တက် ရောက်ကာ အာဏာပိုင်များကြေညာသည့် မူဝါဒလမ်းစဉ်များကို နားထောင်ခြင်းကိုသာ ပိုပြီး ဆိုလိုရာ ရောက်နေပါသည်။ လယ်သမားများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်း ဆိုသည်မှာလည်း (အကန့်အသတ်ရှိ) လေ့ကျင့်သင်တန်းများသို့ တက်ရောက်ခြင်းနှင့် လမ်းများ၊ ဆည်များပြုပြင်ပေးရန် မေတ္တာရပ်ခံခြင်း (ယင်းမှာ များသောအားဖြင့် ဘာတို့ပြန်မှုမှမရတတ်) သဘောမျိုးသာရှိသည်။ အကြီးစားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ သို့မဟုတ် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်လျှင် အများပြည်သူအားချပြပြီး တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းခြင်းမှာလည်း မဆိုစလောက်သာရှိသည်။

ယခုကဲ့သို့ အများပြည်သူ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်မရှိခြင်းမှာ အတိတ်က အာဏာ ရှင်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အမွေဆိုးဖြစ်သကဲ့သို့ လက်ရှိဖြစ်နေသည့် မြန်ဆန်သည့် ပြောင်းလဲမှုများ ကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ အပြောင်းအလဲ မှာ မြန်ဆန်လွန်းသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရေးအတွက် အချိန်လည်းမရှိ နေရာလည်း မရှိသည့် အနေအထားမျိုး ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမြန်ဆန်ခြင်းကြောင့်⁵⁷ ၎င်းတို့ကို အစိုးရအဖွဲ့က ထိထိ ရောက်ရောက် စီမံခန့်ခွဲနိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သလို တစ်ခါတစ်ရံတွင် ရှေ့နောက်

‘အစိုးရနဲ့ဆက်သွယ်ရတာက တစ်ဖက်သတ်ပဲ။ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ဆီသွားပြီးပြဿနာတွေကို ပြောပြလို့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်တာဝန်ရှိသူမှ လာပြီးမတိုင်ပင်ဘူး၊’

ထိန်တောရွာမှ လယ်သမားများ

‘တာဝန်ရှိသူတွေက ကျွန်တော်တို့တောင်းဆိုတာတွေကို မျက်ကွယ် ပြုတယ်။ လမ်းပြင်ပေးဖို့လိုတာမျိုး ရပ်ရွာကတောင်းဆိုတာ တောင် သူတို့အ တွက် အရေးမကြီးဘူးထင်ရင် ဘာမှလုပ်ပေးဘူး။’

ဘုတ်တလုတ်ရွာ၊ လယ်သမားများ

မညီသည့် မူဝါဒများ⁵⁸ ချမှတ် မိသွားစေပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့်သူများ၏ ယုံကြည်မှုကို ကျဆင်းစေသည်ဟု အိုင်အမ်အက်ဖ်က သတိပေးထားပြီး ဖြစ်သည်။

နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ တောင်သူလယ်သမား အစည်းအရုံးများ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် တောင်သူလယ်သမားများ ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အဓိကကျသည့် အချက်မှာ အဆိုပါအစည်းအရုံးများဖြစ်သည်။ သာစည်နှင့်မင်းဘူးတို့တွင် ကျေးရွာကိုယ်ထူကိုယ်ထအဖွဲ့များ ရှိသော်လည်း အနည်း အကျဉ်းသာ အစိုးရနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန်ကြိုးစားနေကြပြီး အာဏာပိုင်တို့ဘက်မှ တုံ့ပြန်မှုမှာလည်း အားရစရာမရှိလှပါ။

တကယ့်လက်တွေ့ကိစ္စရပ်များနှင့် အနီးကပ်အပတ်သက်ရဆုံးသူများ၊ စိန်ခေါ်မှု များကို အရှင်းလင်းဆုံး နားလည် သူများ၊ ကိုယ်တိုင်ပါဝင် ဖြေရှင်းရန်အသင့်လျောဆုံးသူများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခြင်း၊ ၎င်းတို့ထံမှ အကြံဉာဏ် ရယူခြင်းများမရှိသည့်သဘောကို မြန်မာ နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး အဆောက်အအုံကြီးတစ်လျှောက် အပေါ်အထိ ပုံစံတူ တွေ့မြင်ရသည်။ သမ္မတဦးသိန်းစိန်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်များ⁵⁹ ထဲတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းကို သိသိသာသာတွေ့ထားရသော်လည်း နည်းပါးသော ဘဏ္ဍာရေး အသုံး စရိတ်များ၊ ကျွမ်းကျင်မှုမရှိခြင်းနှင့် ဗဟိုလွှမ်းမိုးမှု သိသိ သာသာရှိနေသေးခြင်းတို့မှာ အတားအဆီးများပင်ဖြစ်သည်။⁶⁰ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အသုံးစရိတ်တာဝန်ယူမှုတို့ ဗဟိုအာဏာပိုင်များထံမှ တိုင်း/ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ် ကျေးရွာအဆင့်တို့သို့ ရွှေ့လျားသွားရမည့် ဖြစ်စဉ်အကောင်အထည်ပေါ်လာရန်လည်း ဝေးပါသေးသည်။ ထို့ကြောင့် လည်း ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များမှာ လယ်သမားများ၏ အသံကိုတုံ့ပြန်ပေးနိုင်မည့် ကိရိယာများနှင့် ရင်းမြစ်များကင်းမဲ့နေသလို လယ်သမားများ ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများကိုကျော်လွှားနိုင်ရန် အကူအညီလည်း မပေးနိုင် ဖြစ်ရပါသည်။ အောက်ခြေ အာဏာပိုင်အချို့တွင် တကယ့်မြေပြင်အခြေအနေအတွင်း လယ်သမားများအား အကူအညီပေးရန် အတွက် စိတ်ကူးစိတ်သန်းကောင်းများသော်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ခရီးစရိတ်ကဲ့သို့သောအခြေခံကျသည့် ဘဏ္ဍာရေး အသုံးစရိတ်များ မပြည့်စုံမှုကြောင့် ဘာမျှမတတ်နိုင်ဖြစ်ရသည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့်အတူ အသစ်ပြဌာန်းခဲ့သည့် ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာ အုပ်ချုပ် ရေး ဥပဒေသည် ဒေသအလိုက်နှင့် မြို့နယ်အလိုက် အစိုးရဌာနအသီးသီးအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားကောင်းလာစေ နိုင်သည်။ ကျေးရွာအဆင့်မှသည် မြို့နယ်၊ တိုင်း/ပြည်နယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အထိ⁶¹ ပုံမှန်ဆက်တိုက် ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေးများသည် မဟာဗျူဟာမြောက်ပြီး ခိုင်မာကျစ်လျစ်သည့် ချဉ်းကပ်မှုပုံစံကို ပေးရမည့် အစား ကိစ္စရပ်များနှင့် တောင်းဆိုမှုများအပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ထားသည်။ အားနည်းသည့် ဒေသန္တရ အာဏာပိုင်များသည် နေပြည်တော်ရှိ ၄င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများသို့သာ ဆက်သွယ်သတင်းပို့ကြပြီး အခြားသော ဒေသန္တရ အာဏာပိုင်များ နှင့်ပူးပေါင်း၍ အောက်ခြေလိုအပ်ချက်များအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးခြင်း မျိုးမလုပ်ကြပါ။ သို့သော်လည်း အရေးကြီးသည်မှာ လက်ရှိ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေး ဥပဒေသည် ရှိပြီးသားမညီမျှမှုများကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းမသွား စေခြင်းဖြစ်သည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူး ရွေးချယ်ရေးဖြစ်စဉ်မှာ အိမ်ထောင်ဦးစီးများ အပေါ်တွင်သာ တည်မှီနေရာ ဆုံးဖြတ် ချက်ချမှတ်ခြင်းမှ အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုဘေးဖယ်ထုတ်မည့်အလားအလာ ရှိနေပါသည်။

ဈေးကွက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ထိုးဖောက်နိုင်မှုနှင့် အမျိုးအစားစုံလင်မှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေခံဥပဒေကဆိုသည်မှာ အစိုးရသည် တောင်သူ လယ်သမား များ၏ သီးနှံဈေးနှုန်းများ နှင့် ပတ်သက်ပြီး အာမခံဈေးနှုန်းရရန် ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဟု ဆိုသည်။⁶² သို့သော်လည်း ဈေးကွက်သို့ ထိုးဖောက်နိုင်ရေး၊ ဈေးကွက်စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့်

သာစည်နှင့်မင်းဘူးမှ

တွေ့ရှိချက်များ

- အရည်အသွေးက ဈေးနှုန်း ကိုဆုံးဖြတ်ပေး၊ သို့သော် အရည်အသွေးကို အကဲဖြတ်မည့် အငြင်းပွား မှုကိုဖြေရှင်းမည့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျလုပ်ငန်းစဉ်မရှိ
- မင်းဘူးနှင့်မကွေးတို့တွင် ကုန်လောင်ရုံများနှင့်ဈေးကွက်သို့ ရောက်ရှိရေးတို့မှာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်
- အချို့သောသီးနှံသိုလှောင်မှုများရှိ
- ဈေးနှုန်းများမှာ အပြောင်းအလဲများ

‘တချို့နှစ်တွေ တရှက် ကုန်သည်တွေလာရင် ငရွက်တို့၊ ပဲတီစိမ်းတို့၊ ကုလားပဲတို့၊ ဖရဲသီးတို့ ဈေးတအား မြောက်သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့သူတို့ကနှစ်တိုင်းမလာဘူး’
စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနမှ အရာရှိတစ်ဦး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး

ထုတ်လုပ်သူအတွက် တန်ဖိုးဝေစုတို့နှင့်ပတ်သက်လျှင် စိုက်ပျိုးရေး မူဝါဒ မူဘောင်တွင် အနည်းအကျဉ်းသာတွေ့ရသည်။ ဈေးကွက်ကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်သည့် အသစ်ချမှတ်သည့် မူဝါဒတို့ရှိသည်။ FESR သည် ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုနှင့် အခြားသော ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်ဖြန့်ဖြူးမှု ဆိုင်ရာ မသေချာမရေရာမှုများကို လယ်သမားများ ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် အကူအညီကိုဖော်ထုတ်ထားသည်။ ထို့အတူ FPL သည်လည်း လယ်သမား များ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် အကျိုးစီးပွားများကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ် ထားရှိသည်။

လယ်သမားများအနေဖြင့် အမျိုးအစားစုံလင်သော ဈေးကွက်ဝေစုများရရှိနိုင်ရေး အာမခံ ပေးနိုင်ရေးအတွက် အစိုးရ၏စိတ်ဝင်စားမှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမိုလိုအပ်နေပါသည်။ လယ်သမားများ ၎င်းတို့၏ထုတ်ကုန်များကို ဈေးကွက်သို့သယ်ယူသွားစေနိုင်မည့် လမ်းကောင်းများ ပေါ်ထွန်းရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ခြေလှမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည် (စာမျက်နှာ ၂၁ ကိုကြည့်ပါ)။ သို့သော်လည်း နောက်ထပ်လုပ်ရမည်မှာ ရပ်ရွာတွင်းရှိ ဈေးများအတွင်း သီးနှံကုန်စည်အရည်အသွေးကို အတိအကျတိုင်းတာနိုင်မည့် ပစ္စည်း ကိရိယာများ ဖြည့်တင်းပေးရေးဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ရပ်ရွာဈေးများသည် အထူးသဖြင့် မြို့ဈေးများသို့ သွားရောက်ပို့ဆောင်ရန်အတွက် အချိန်နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး နည်းလမ်း များ သိပ်မရှိနိုင်သည့် အမျိုးသမီးများအတွက် အရေးကြီးပါသည်။ မကွေးတွင် လုပ်ကိုင်နေ သည့် NAG ကဲ့သို့သော အင်န်ဂျီအိုများသည် လယ်သမားများနှင့် အဝယ်တော်များအား မျှတပြီး တိကျသော ချိန်ခွင်ကတ္တားများကိုသုံးစွဲရန် စုစည်းခေါ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါ လမ်းစဉ်အတိုင်း စတင်လျှောက် လှမ်းနေပြီဖြစ်သည်။

အသေးစားနှင့် စရိတ်နည်း သီးနှံပြုပြင်ထိန်းသိမ်းနည်းလမ်းများ (ဥပမာ နှမ်းအခွံချွတ်ခြင်း) အပါအဝင် သိုလှောင်ရုံများနှင့် ကုန်ချောပြုပြင် သည့်စက်များသည် လယ်သမားများ၏ ဝင်ငွေကိုတိုးတက် စေပါသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို ပိုမိုလှုပ်ရှား သက်ဝင်စေပြီး ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ပိုမို ဆွဲဆောင်စေ နိုင်ပါသည်။ (ပိုမို ပျော့ပြောင်းသည့် ချေးငွေကာလနှင့်အတူ) တတ်နိုင်သည့်စရိတ်စကဖြင့် သီးနှံများ သိုလှောင် ထားနိုင်ခြင်းက လယ်သမားများ မိမိတို့သီးနှံကို ဈေးကောင်းရချိန်တွင် ရောင်းချ နိုင်အောင် ကူညီပေး နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာပြောရလျှင် ကုန်လှောင်ရုံ ဖြတ်ပိုင်းပြေစာ များပြပြီး လယ်သမားများ အနေဖြင့် လယ်ယာ ကုန်စည်များကို သိုလှောင်ထားနိုင်သလို ချေးငွေအတွက် အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်လည်း အသုံးပြု၍ရနိုင်သည်။ ဤစနစ်ဖြင့် လယ် သမားများမိမိတို့နှစ်သက်သည့်အချိန်တွင် ထုတ်ရောင်းနိုင် အောင်၊ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် လေလွင့် ဆုံးရှုံးမှုများနည်းအောင်၊ ချေးငွေရနိုင်မည့် နည်းလမ်းတိုးအောင် ကူညီပေးနိုင် လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။⁶³

FPL သည် လယ်ယာထွက်ကုန်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ (APMC) တစ်ခုကိုထူထောင်ပြီး လိုအပ်ပါက လယ်သမားများထံမှ သီးနှံများကိုဝယ်ယူကာ အကျိုးစီးပွား မြှင့်တင်ပေးရန် အတွက် ပြဌာန်းချက်များ ရေးဆွဲခဲ့သည်။ အဆိုပါဥပဒေ၏အစောပိုင်းမူကြမ်းများတွင် ၎င်းကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ဈေးကွက်ကော်မတီ ဟုခေါ်ခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ငွေကုန်ကြေးကျ များပြီး နိုင်ငံရေးအသုံးချမှုများပါဝင်နေသော ဆန်စပါး ဝယ်ယူရေး အစီအမံကို အတုခိုး သည်ဟု အကြီးအကျယ် အဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ APMC တွင် အရေးပေါ် စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ပိုမိုပါဝင်သည်။

နိုင်ငံအများစုတွင် ဈေးကွက်ဘုတ်အဖွဲ့များသည် အလွဲသုံးမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်မှုတို့ဖြင့် နာမည်ဆိုးထွက်သော် လည်း အောင်မြင်သည့်ဖြစ်ရပ်များကို ကြည့်လျှင် လယ်သမားများ ဈေးနှုန်းများတည်ငြိမ်စေရန်နှင့် မိမိတို့၏ဈေးနှုန်း တန်ဖိုးဝေစုတိုးရရှိစေရန် အထောက်အကူ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။⁶⁴ (ကိုကိုဘော့ဒ် နှင့် ဆိုင်သည့် Box 4 တွင်ကြည့်ရန်)။ အောင်မြင်သော ဖြစ်ရပ်များ၏ အဓိကလက္ခဏာရပ်များတွင် ပြည်ပတင်ပို့မှုကို ထိန်းချုပ် နိုင်ခြင်း၊ (ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်ရေးရန်ပုံငွေကိုသုံး၍) ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်စေခြင်း၊ အရည်အသွေး ထိန်းခြင်း နှင့် ယင်း၏အကျိုးဆက်အားဖြင့်

‘လယ်ယာလုပ်ငန်းနဲ့ ပတ်သက် လို့ ကြိုက်တဲ့အချက်က ဒါက ကျွန်တော့်ကိုယ်ပိုင် လုပ်ငန်းဖြစ်တယ်။ မကြိုက်တဲ့အချက်က အရမ်းစွန့်စားရတာပဲ’

ဦးကံညွန့်၊ ရွာသစ်ရွာနေလယ်သမား

‘ဈေးကတော့တက်လိုက်ကျလိုက်ပဲ။ မငြိမ်ဘူး။ ဘာလို့မှန်းတော့မသိဘူး။ အိတ်စိပ်နဲ့ဆက်စပ်တယ်လို့တော့ကြားတယ်။ အိတ်စိပ်ပို့ ဈေးတက်ရင် ဈေးလိုက်တက်တယ်။’

ထိန်တောရွာမှ လယ်သမားများ

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် အတွင်း ဈေးနှုန်းအမြင့်ဆုံးရစေခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများဖန်တီးပေးရန်အတွက် အခွန်ကောက်ခံမှုများနှင့် နောက်ဆုံး ပြည်တွင်းဈေးကွက်အတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကြာရှည် ထိန်းထားနိုင်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။⁶⁵

Box ၆ - ကိုကိုဘော့ဒ်၊ ဂါနာ ကိုကိုး ဘုတ်အဖွဲ့

ဂါနာနိုင်ငံ၏ ကိုကိုးဈေးကွက်ဖော်ဆောင်ရေးစနစ်သည် တစ်သတ်မတ်တည်း တည်ငြိမ်နေသည့် အရည်အသွေးအမြင့်ဖြင့် မြင့်မားသောကိုကိုးထုတ်လုပ်မှုအဆင့်များကို ပံ့ပိုးဖြန့်ဖြူးနိုင်ခဲ့ပြီး ထုတ်လုပ်သူများ၏အမြတ်ဝေစုကို တိုးမြှင့်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အသားတင် သင်္ဘောအရောက် ဈေး၏ ထုတ်လုပ်သူအမြတ်ဝေစုမှာ ၂၀၁၂/၁၃ တွင် ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိရောက်ခဲ့ပြီးလျှင် ဂါနာ၏ အိမ်နီးချင်းဖြစ်သည့် အိုင်ဗရီကုစ်နှင့်ယှဉ်လျှင် တက်မြဲ တက်လျက်ရှိသည်။ ကိုကိုဘော့ဒ်သည် ပရော်ဖက်ရှင်နယ် နှင့် အလေအလွင့်စီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်း ကောင်းများ၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု ကင်းမဲ့မှုနှင့် ရမှတ်မြင့်မားမှုများရှိသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ အခြားသော အောင်မြင်သည့် ဈေးကွက်ညှိနှိုင်းမှု သာဓကများမှာ ကင်ညာလက်ဖက် ဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီနှင့် ကိုလံဘီယာ ကော်ဖီစိုက်သူများ ဖက်ဒရေးရှင်းတို့ဖြစ်သည်။

ရင်းမြစ်။ J. Thorpe and E. Sahan (2013) Power, Rights, and Inclusive Markets: Public policies that support small-scale agriculture, Oxford: Oxfam.

ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် မြေယာကို စီမံအုပ်ချုပ်သည့် ဥပဒေများ

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များ (ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပ) ကိုအားပေးမြှင့်တင်ရန်နှင့် စည်းကမ်းထိန်းချုပ်ရန် အစိုးရ၏မူဝါဒများသည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက မြေယာအမြောက်အများရယူခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းကိုသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် အောင်လုပ်ဆောင်သည့် နည်းလမ်းကိုရွေးချယ်သလား သို့မဟုတ် ဖန်တီးပေါ်ပေါက်လာသည့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများမှ တောင်သူ လယ်သမားများပါ အကျိုးခံစားရရှိ နိုင်စေမည့် နည်းလမ်းဖြင့် တောင်သူ တို့နှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ပါသလား ဆိုသည့် အချက်များကို ဩဇာသက်ရောက်စေနိုင်မည့် မက်လုံးများ ကိုဖန်တီးပေးသည်။

အကြောင်းအရာ ဇယား ၄။ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပ)ကို စီမံအုပ်ချုပ်သည့် ဥပဒေများ

အကြောင်းအရာ	ဖော်ပြချက်
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေများ	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေများသည် ပြည်တွင်းပြည်ပ ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ သို့ရာတွင် မူဝါဒအမျိုးအစားများသည် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များမှ SSFများ အကျိုးခံစားခွင့်ရရှိစေခြင်း သို့မဟုတ် ဆက်လက်ခွဲခြား ဆက်ဆံခံရခြင်းတို့အတွက် အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။
မြေယာ	အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏

ဥပဒေများ	သီးနှံများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်၊ ထုတ်လုပ် နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရန်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အခွင့်အလမ်းအသစ်များမှ အကျိုးခံစားရရှိစေရန် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်လိုအပ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနှစ်မျိုးစလုံးအတွက် မှန်ကန်ပါ သည်။ သို့သော် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် ရရှိနိုင် ရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးသည်ဖြစ်ရာ ယင်းအချက်သည် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်း များမှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် အမျိုးသမီးတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အတားအဆီးဖြစ်စေပါသည်။ မြေယာဥပဒေ များသည် မည်သူက မြေယာအတွက် မည်သည့်အခွင့်အရေးရှိသည်ကို အဆုံးအဖြတ် ပေးသည်။ ထို့ပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် မြေယာကိစ္စကို ဦးစားပေး သလား၊ သို့မဟုတ် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအားလုံး ပါဝင်သည့် ပုံစံကို ဦးစားပေးသလားဆိုသည့် အချက်များအပေါ် ဩဇာသက်ရောက် ပါသည်။
စုပေါင်း လယ်ယာလုပ် ကိုင်မှု	ဝယ်ယူသည့် ကုမ္ပဏီများနှင့် ကြား စုပေါင်းလယ်ယာလုပ်ကိုင်မှု အစီအစဉ်များ⁶⁶ သည် တောင်သူများအား ပိုမို အကျိုးအမြတ် များသော၊ ဝေးကွာသည့်နေရာတွင်ရှိသော ဈေးကွက်များကို လက်လှမ်းမီစေနိုင်ပြီး ဆိုးကျိုးကိုလျော့ကျစေကာ ဝင်ငွေလည်း မှန်မှန်တိုးလာနိုင်စေပါသည်။ သို့ရာတွင် တိကျသေချာသည့် ကြိုတင်ပြဌာန်းထားချက်များမရှိပါက ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ဆုံးရှုံးမှုကို မျှဝေခံစားရာတွင် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအား မညီမမျှခံစားရစေခြင်း၊ ဝယ်ယူတစ်ဦး တည်းအပေါ်တွင် မှီခို နေခြင်း စသည့်အချက်များ ကြောင့် အဆိုပါ စုပေါင်းလယ်ယာ အစီအစဉ်များသည် ပျက်စီးဆုံးရှုံးနိုင်ပါသည်။⁶⁷

စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေများ

အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဝန်ကြီးဌာန မန္တလေး၊ နေပြည်တော်နှင့် ရန်ကုန်မြို့များတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစတင် ထူထောင် နိုင်ရန် တစ်နေရာတွင်တည်းတွင် ဝန်ဆောင်မှုများပေးသည့် (one-stop centres) များကို တည်ထောင်ပေးလျက်

ရှိပါသည်။ အစိုးရကလည်း နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (FIL - ၂၀၁၂) ၊ မြန်မာနိုင်ငံ သားများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ (၂၀၁၃) ၊ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ စသည့် အမည်များဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများအတွက် ဥပဒေများကို လည်း ပြဌာန်းထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေများကို ပြဌာန်း ခြင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအပါအဝင် မြန်မာ့စီးပွားရေး တစ်ခုလုံးကို မောင်းနှင်ရန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိအနေ အထားတွင် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍရှိ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစုစုပေါင်း (FDI)⁶⁸ ၏ ၀. ၄၉% သာရှိသေးသည်။

အခြားသော သတ်မှတ်ချက်များအကြားတွင် FIL သည် ကာလရှည်အားဖြင့် မြေယာ အသုံးပြုခွင့်⁶⁹ နှင့် အဓိကအရေးပါသည့် ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်း ရာတွင် အခွန် ကင်းလွတ်ခွင့်လည်းပေးသည်။ အဆိုပါခွင့်ပြုချက် နှစ်ခုစလုံးသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား စက်ကိရိယာသုံး စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းကြီးများ လုပ်ဆောင်ရန် အားပေးကောင်းပေး မည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေကလည်း ပြည်တွင်းရင်းနှီး မြှုပ်နှံ သူများအတွက် အလားတူ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရား များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချဲ့ထွင်ပေးပါသည်။ အခြား တစ်ဖက် ကလည်း အသေးစား လုပ်ငန်းရှင်များထံမှ ရင်းမြစ်ရယူစေရန် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအစီအစဉ်များတွင် အသေး စား လုပ်ငန်းရှင်များအား ထည့်သွင်းစေရန်⁷⁰ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အတွက် မက်လုံးများ ပေးထားရာ ယင်းအချက်က ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ဒေသခံ တောင်သူလယ်သမား များနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်လာစေရန် တိုက်တွန်း အားပေးနိုင်ပါသည်။

အခြားစိုးရိမ်စရာ ကိစ္စတစ်ရပ်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အတည်ပြုရန် MIC ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာမှာ FIL က အောက်တွင် ရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁷¹ အရာရှိတစ်ဦးချင်းစီသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစီမံကိန်းတစ်ခုကို သဘောတူခွင့်ပြုရန် မည်သည်ကို အခြေခံမည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ ယင်းအချက်သည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများနှင့် မိမိတို့ ကိုယ်ကျိုးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအကြီးစားများကို မျက်နှာသာပေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ပြုမှုများ ပြုလုပ်ရန် အခွင့်အရေးရစေနိုင်ပါသည်။

အဆိုပါ ဥပဒေများတွင် တောင်သူလယ်သမားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ ပျောက်ဆုံး နေသည်ကို ကာကွယ်နိုင်စေမည့် အချက်တစ်ချက်မှာ အကျိုးထိရောက်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြစ်ရန် လိုအပ်ချက်ကို ဆန်းစစ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်တွေ့တွင်ဖြစ်မြောက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အနေအထားနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်း ကျင် နှင့် လူမှုရေးရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လွတ်လပ်သော ကျွမ်းကျင်သူများဖြင့် အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်စေခြင်း ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ အပေါ် သက်ရောက်မှုများကိုလည်း အထူးသဖြင့် ထည့်သွင်း အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအား အတည်မပြုခင်တွင် လုပ်ဆောင် သင့်ပါ သည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် တောင်သူလယ်သမားများ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှု ခံစား ရမည့် တစ်ဦးချင်းစီဖြစ်သော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းကို ထည့်သွင်း လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။⁷² ထို့ပြင် မည်သည့် တိုင်းတာရန် နည်းလမ်းကိုမဆို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက်တွင် ထည့်သွင်းပြီး စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်နေစဉ်တွင်လည်း စောင့်ကြည့် လေ့လာမှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေ (၂၀၁၂) အားဖြင့် စီမံကိန်း တိုင်းအား လုပ်ငန်းမစတင်မီ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ အကျိုးသက် ရောက်မှု အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ချက်ကို တင်ပြစေသင့်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါ ဥပဒေများ မည်သို့ အကောင် အထည်ဖော်မည်ဆိုသည့် အချက်သည် မရှင်းလင်း သေးပေ။ ထို့ပြင် စီမံကိန်းမစတင်မီ

လုပ်ဆောင်သည့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ် ချက်များကို သီးခြားအာရုံထားလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် လစ်ဟာမှုများသည်လည်း စိုးရိမ်စရာဖြစ်ပါသည်။

မြေယာဥပဒေများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပုဒ်မ ၃၇ အရ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ မြေယာများကို အစိုးရက ပိုင်ဆိုင်ပါသည်။ တောင်သူလယ်သမားများသည် လျော့ပေါ့သည့် အခွင့်အားဖြင့် မြေယာ အသုံးပြုခွင့်၊ ငှားရမ်းခွင့်နှင့် ငှားရမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ ရရှိကြသော်လည်း အစိုးရသည် အဆုံး စွန့်သောထိန်းချုပ်မှုကို ထိန်းသိမ်း ထားပြန်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများ နည်းတူ မြေယာဆက်ခံခွင့်နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိကြသည်။⁷³ သို့သော် လက်တွေ့တွင် မြေယာအများစုကို အမျိုးသားများသာ ပိုင်ဆိုင်ကြပါသည်။ ခြုံငုံကြည့်လျှင် မြေယာ မှတ်ပုံတင်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်၊ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ရပိုင်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် များအား ကာကွယ်ရာတွင် အားနည်းခြင်း၊ လက်ရှိ မြေယာအသုံးပြုမှုကို ထင်ဟပ်ခြင်း မရှိသည့် မြေယာအမျိုးအစားသတ်မှတ်ချက်၊ အားနည်းသည့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု၊ ထုံးတမ်း စဉ်လာမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို အသိအမှတ်မပြုခြင်း၊ လုံလောက်သည့် အာမခံချက်မရှိပဲ ပမာဏကြီးမားသည့် မြေယာများကို ခွဲဝေခြင်း⁷⁴ တို့ကြောင့် အသေးစား တောင်သူ လယ်သမား အများစု၏ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိသေးပေ။

အစိုးရ၏ တောင်းဆိုချက်အရ OECD ၏ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆိုင်ရာ မူဝါဒများအား သုံးသပ်ချက်⁷⁵ တွင် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆိုင်ရာကဏ္ဍ ထည့်သွင်းထားခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ကဏ္ဍတွင် မရေရာ မသေချာသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် ထင်ရှားသည့် ဆိုးကျိုးများကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ OECD ၏သုံးသပ်ချက်တွင် ခိုင်မာသည့် အာမခံချက်များ၊ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ကန့်ကွက်နိုင်သည့် နည်းလမ်းများနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာဆက်ခံခွင့်ကို ကာကွယ်နိုင်မည့် ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ရန် တောင်း ဆိုထားပါသည်။ ထို့ပြင် ကောက်ပဲသီးနှံများကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ် စိုက်ပျိုးနိုင်ရန်မှာ တောင်သူလယ်သမားများအတွက် အရေးကြီးကြောင်း ထောက်ပြထားပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အသစ်ပြဌာန်းလိုက်သောလယ်ယာမြေဥပဒေ (**Farmland Law - 2012**) သည် လယ်သမားများ မြေယာအသုံးပြုခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ တရားဝင် ထုတ် ပေးခြင်းအားဖြင့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အားကောင်းလာစေရန် နည်းလမ်း အချို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်ပေးပါသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းသည် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူများအပါအဝင် ပမာဏများသော မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် များကို ခွင့်ပြု ပေးထား ပါသည်။ အစိုးရက ခန့်အပ် ထားသော လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှု အဖွဲ့များ - **Farmland Administration Bodies (FABs)** သည် မြေယာမှတ်ပုံတင် လျှောက်လွှာများကို စိစစ်ပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တရား ဝင် အသိအမှတ်ပြု ပေးပါသည်။ အသနားခံတောင်း ဆိုခြင်း နည်းလမ်းများ ရှိသော်လည်း ယင်းတို့သည် FABs များနှင့် လွတ်ကင်းခြင်းမရှိပါ။

၂၀၁၂ တွင်ပြဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေတစ်ခုမှာ မြေလွတ်၊ မြေရိုင်းနှင့် ပလပ်မြေ စီမံခန့်ခွဲသည့် ဥပဒေ (Administration of Vacant, Fallow and Virgin Lands Law) ဖြစ်ပါ သည်။ အဆိုပါဥပဒေသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ မြေယာမဲ့များ အကြား အသုံးမပြုသည့် မြေလွတ်မြေရိုင်းများကို ခွဲဝေပေးရန် တရားဥပဒေ မူဘောင်ဖော်ဆောင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ မြေဧက ၅,၀၀၀ မှ ၅၀,၀၀၀ အထိခွင့်ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ မြေလွတ်၊ မြေရိုင်းနှင့် ပလပ် မြေစီမံ ခန့်ခွဲရေး ဗဟိုဧကန်တီက မြေယာသည် မြေလွတ်ဖြစ်ပါသလားဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးပြီး အသုံးမပြုရသေးသည့် မြေကွက်များကို ခွဲဝေပေးပါသည်။ မြေယာ မှတ်ပုံ တင် မထားသည့် တောင်သူလယ်သမားများ သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနေသူများအနေဖြင့် မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အလိုက် ထွန်ယက်လုပ်ကိုင်လာပါ သော်လည်း ၎င်းတို့၏ မြေယာများအား မြေလွတ်မြေရိုင်းများအဖြစ် ကြေငြာခံ ရမည့်

အနေအထားရှိပါသည်။ ယခုအချိန်အထိ အတင်းအကြပ် သိမ်းယူပြီး ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ချပေးထားသည့် မြေယာ အတော်များများသည် မြေလွတ်မြေရိုင်းများ အဖြစ် ယခင်က သတ်မှတ်ချထား ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြေယာဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၏ ထင်ရှားသည့် ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူအများအား မြေယာ ဝယ်ယူရန်၊ ရောင်းချရန်၊ အာမခံချက် အနေဖြင့် အသုံးပြုခွင့်ပေးရန်နှင့် မြေယာမဲ့များအား ပြန်လည်ခွဲဝေပေးနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

မြေယာအနည်းငယ် ပိုင်ဆိုင်ထားသူများအတွက် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက် နေသော်လည်း အထူးသဖြင့် အပူပိုင်းဒေသနှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသများတွင် စာရွက် စာတမ်းဖြင့်မှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် ရှုပ်ထွေးမှုရှိနေပါသည်။ တောင်သူလယ်သမားများအား ထောက်ပံ့ကူညီမှုသည် အကန့်အသတ်ရှိနေပြီး အိမ်ထောင်ဦးစီးအမည်ဖြင့် မြေယာ မှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးအနည်းငယ် ကသာ မြေယာကို စီမံကွပ်ကဲနိုင်မည့် သဘောဖြစ်နေပါသည်။ မြေယာလေ့လာမှု မှတ်တမ်းများ၏ အရည်အသွေး အားနည်းမှု⁷⁶ သည် အငြင်းပွားမှုများတိုးပွား လာစေသည့် အခြား ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်ကုန်းဒေသများတွင် တောင်သူလယ်သမားအများ အပြားသည် သတ္တု၊ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တူးဖော်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် နေရာ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းခံရသည်။ ဤအချက်သည် ထင်ရှားမြင်သာသည့် ပဋိပက္ခများကို ဦးတည်နေပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ကြီးမားသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးသည်။ သို့သော်အစိုးရက ပြည်တွင်း ကုမ္ပဏီ ၃၃၇ ခုအား စီးပွားဖြစ် စိုက်ပျိုးရန်⁷⁷ အတွက် မြေ ၁. ၃၈ mn hectares ကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည် ဆိုပါသည်။ မြေဈေးကစားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ကောင်း ဆက်စပ်နေနိုင်သည့် အမှန်တကယ်ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်းမရှိပဲ လိမ်ညာ ထားခြင်း⁷⁸ ၊ မကြာခဏပင် သဘောတူညီထားသည့်အချက်များအတိုင်း ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက် အောင် မလုပ်ဆောင် နိုင်သည့် အစီရင်ခံစာများရှိနေသော်လည်း ရာဘာ၊ ကျွန်း၊ သကြား၊ ဆီအုန်း နှင့် ကြက်ဆူကဲ့သို့သော သီးနှံများစိုက်ပျိုးသည့် စီမံကိန်းများကို တိုက်တွန်း အားပေးလျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် အကယ်၍ အစိုးရက တောင်သူလယ်သမားများထံမှ မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အခြားရည်ရွယ်ချက်အတွက် သိမ်းပါက လျော်ကြေးပေး ရမည်ဆိုသည့် အချက်ကို အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း FPIC ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း⁷⁹ ကို အသိ အမှတ်ပြုခြင်းမျိုးမရှိပေ။ ထို့ပြင် လွတ်လပ်စွာ ကန့်ကွက်မှုပြုလုပ်နိုင်သည့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းကဲ့သို့သော မြေယာဆုံးရှုံးရသူတို့ အတွက် ထူးခြားထင်ရှားသည့် နည်းလမ်းလည်း နည်းပါးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများအတွက် တာဝန်ခံယူတတ်သည့် စီမံ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ လိုလားစွာပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရမည့် လမ်းညွှန်ချက်များ (UN Voluntry Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forest in the Context of National Food Security -VGGT) ကို သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ VGGT များသည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများဥပဒေ⁸⁰ နှင့် ကိုက်ညီသည့် ခိုင်မာသည့် လမ်းညွှန်ချက်များဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်းတို့သည် အာမခံ ချက်ရှိသော မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို အမြစ်ဖြတ်ချေမှုန်းရန်ရင်း မြစ်များကိုတန်းတူညီမျှလက်လှမ်းမှီရယူအသုံးပြုနိုင်ခွင့်နှင့်ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတို့ကို ထောက်ပံ့ရန် နည်းလမ်းများကို အားပေး မြှင့်တင်ပါသည်။ အဆိုပါလမ်းညွှန်ချက်များကို အစိုးရများကြားညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသည့် လမ်းစဉ်ဖြင့်ချ မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများက မိမိတို့ ဥပဒေများအရ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ကြရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက် များသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဥပဒေပြုရာတွင် အခြေခံရမည့် ခိုင်မာသည့် အချက်များဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ပါဝင် ပက်သက်လုပ်ဆောင် သူများနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်မည့် အစီအစဉ်ကို

ပြုစုရေးဆွဲရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယနေ့အချိန်အထိ လုပ်ငန်းစဉ်သည် မပြည့်စုံသေးပဲ အပြင်းအထန် ရုန်းကန်နေရဆဲဖြစ်ပါသည်။⁸¹

စုပေါင်းလယ်ယာစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စုပေါင်းလယ်ယာလုပ်ကိုင်မှုစနစ်၏ လတ်တလော သမိုင်းကြောင်းအရ ဆန်ကိုအထူးပြုသည့် ကုမ္ပဏီများကို အဓိကထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အပြန်အလှန် အားဖြင့် ကုမ္ပဏီများအား ပို့ကုန်လိုင်စင်များ ခွင့်ပြုပေးခြင်းမျိုးဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဆန်ကုန် သည်ကြီးများအသင်းမှတစ်ဆင့် အဆိုပါ ကုမ္ပဏီများသည် တောင်သူလယ်သမားများအား စုပေါင်းလယ်ယာ အစီအစဉ် အောက်တွင် အတိုးနှုန်းသက်သာသည့် ချေးငွေများ ထုတ်ချေး ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၂၀၀၈-၀၉ ခုနှစ်တွင် ဆန်အထူးပြုကုမ္ပဏီ ၅၈ ခု ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင်မူ ကုမ္ပဏီတစ်ခုသာ ဆက်လက် လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။⁸² ရေကြီးခြင်း၊ ဆိုးရွားသည့် ရာသီဥတုများသည် ကောက်ပဲသီးနှံများ မအောင်မြင်ရသည့် အဓိကအကြောင်း ရင်းများဖြစ်ပြီး တောင်သူများ သည် အကြွေးပြန်မဆပ်နိုင်ပဲ ကြွေးကြောင့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကြီးမားစွာခံစားရစေပြန်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် မအောင်မြင်သည့် အတွေ့အကြုံကို နောက်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်လုပ်ဆောင် ချင်မှ လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ပုဂ္ဂလိက စုပေါင်း လယ်ယာ အစီအစဉ် များကို လုပ်ဆောင်မည့် ကုမ္ပဏီများ အနာဂတ်တွင် ရှိလာနိုင် သည့် အလားအလာ ရှိပါ သည်။ အစိုးရက တောင်သူလယ်သမားများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင် စွမ်းရှိစေရန်၊ စုပေါင်းလယ်ယာအစီအစဉ် များတွင် အကျိုးအမြတ်နှင့် ဆုံးရှုံးမှုကို မျှမျှ တတခွဲဝေခံစားမှုရှိစေရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် များပေးမည့် မူဝါဒများလိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အစိုးရသည် စာချုပ်စာတမ်း စံပုံစံများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ် ပေးခြင်း၊ ကွပ်ကဲပေးခြင်းနှင့် စုပေါင်းလယ်ယာအစီအစဉ်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ ချမှတ် ပေးခြင်း၊ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းနည်းများပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့ လုပ်ဆောင် နိုင်ပါသည်။

အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများနှင့်စုပေါင်းလယ်ယာလုပ်ဆောင်သည့်ကုမ္ပဏီ များသည်ကောင်းမွန်သည့်ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် သွင်းအားစု၊ ချဲ့ထွင် ခြင်းများ၊ ဆိုးကျိုးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဒေသတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံများ အား လက်လှမ်းမီနိုင် မှုဆိုင်ရာ တောင်သူတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို နားလည်အောင် လုပ်ဆောင် ရာတွင်ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်း၊ ဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရာတွင် အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်း လုပ် ဆောင်ကာကူညီ ပေးခြင်းတို့အားဖြင့်အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများထံမှ အာမခံ ချက် ရှိသည့် အထောက်အပံ့ရရှိလာကာပိုမို အကျိုးဖြစ်ထွန်း ဖွယ်ရှိပါသည်။ ကုမ္ပဏီများကအဆိုပါ စုပေါင်းလယ်ယာအစီ အစဉ်များတွင် အမျိုးသမီး များ၏လိုအပ်ချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် မှာအထူးအရေးကြီး ပါသည်။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် တစ်ခါတစ်ရံတွင်အမျိုးသမီးများသည်လယ်ယာလုပ်ငန်း၏လုပ်ဆောင်ချက်အများ အပြားကို အမှန်တကယ် လုပ်ကိုင်နေသူများ ဖြစ်နေခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

၅။ အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်နှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ဆီသို့ အသွင် ကူးပြောင်းရေးကို စီမံလုပ်ဆောင်နေချိန်တွင် ထင်ရှားသည့်အပြောင်း အလဲများနှင့် ကြီးကျယ်သည့် အခွင့်အလမ်းများကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို အဓိကအရေးပါသူများအနေဖြင့် ပံ့ပိုးခြင်း၊ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ပြီးပြည့်စုံသည့် ခေတ်မီ စိုက်ပျိုးရေးဈေးကွက်များ တည်ထောင်ခြင်းအတွက် နယ်ပယ် လေးခုတွင် တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပထမဦးစွာ ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်တွင် စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်ကို ဦးစားပေးရန်နှင့် ချဲ့ထွင်ခြင်းများနှင့် ချေးငွေရရှိနိုင်မှုကဲ့သို့သော တောင်သူလယ်သမားများက တင်ပြ လာသည့် အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းပေးရန် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနများကို လုပ်ပိုင် ခွင့်နှင့် ရင်းမြစ်ပေးရပါမည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လယ်ယာ လုပ်ငန်းတွင် မိမိတို့ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိမှုနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအကြောင်း ပိုမိုနားလည် သဘောပေါက် လာစေရန် အမျိုးသမီးများကို အသိအမှတ်ပြု ပံ့ပိုးပေးရင်း မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ရပ်ရွာ ဦးဆောင်မှုနှင့် ချေးငွေရရှိနိုင်မှု တို့ကဲ့သို့သော ကျား/မ မတူညီမှုကို အခြေခံသည့် မညီမျှမှုများကိုလည်း ပြေလည်အောင်လုပ်ဆောင်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ တောင်သူ လယ်သမားများ အနေဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာ ကုန်သည်ကြီးများ၊ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများနှင့် ချိတ်ဆက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်လာစေရန် ပံ့ပိုးပေးရင်း အဓိကဝန်ဆောင်မှုများ ရယူအသုံးပြုနိုင်မှုတိုးတက်လာစေရန် တောင်သူလယ်သမား အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်း နိုင်အောင် ထောက်ပံ့လုပ်ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး အချက်မှာ အစိုးရ အနေဖြင့် ထိခိုက်လွယ်ပြည်သူများ အလွဲသုံးစားပြုခံရခြင်းမျိုးမှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက် ပေးမည့် အာမခံချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေအများစုမီခိုအားထားနေရသော စိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံတော် နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်းမှ ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာရန် အလွန်လိုအပ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအားနည်းသေးသော်လည်း အားကောင်း လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည် ဖြစ်ရာ အစိုးရအနေဖြင့် တောင်သူ လယ်သမားများ အပြည့်အဝအကျိုးခံစားရစေရန် နည်းကိရိယာနှင့် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံများဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တက်လာအောင် ပံ့ပိုးပေးရင်း အသေးစား တောင်သူလယ်သမား များအတွက် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးနိုင်မည့် မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖော်ပြပါ အခြေအနေများဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အစိုးရပိုင်းမှ အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကိုသာ မျက်နှာသာပေးခြင်းမျိုးမဖြစ်စေပဲ အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများနှင့် လယ်ယာလုပ်သားများ၏ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်း ပေးပါ။ လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ဈေးကွက်များတွင် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံရန် တိကျသောနည်းလမ်းများဖြင့် အသေးစား တောင်သူ လယ်သမားများ၏ လိုအပ်ချက် ကိုဖြည့်ဆည်းပေးရန် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ပြီးပြည့်စုံသည့် မြော်မြင် ချက် တစ်ခုလိုအပ်ပါသည်။ မိမိတို့၏ လယ်ယာမြေများတွင် စိုက်ပျိုးရန် အသင့် တော်ဆုံး သီးနှံများကို တောင်သူလယ်သမားများက ရွေးချယ်ခြင်းကို အလေး ထားပြီး လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ငွေကြေးနှင့် အခြားသွင်းအားစု များ လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်စေခြင်းဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီ ရပါမည်။
- ကျား/မ မတူကွဲပြားမှုပေါ်အခြေခံသည့် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပိုင်းတွင် မညီမျှမှု

များကို ပြောင်းလဲပစ်ရပါမည်။ ထို့ပြင် စိုက်ပျိုးရေးအပါအဝင် အမျိုးသမီးများ လုပ်ဆောင်နေသည့် အလုပ်တန်ဖိုးကို အသိအမှတ်ပြုရန် သေချာ လုပ်ဆောင် ရပါမည်။ အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ချေးငွေ၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ရရှိနိုင်ခွင့်တို့ကို အာမခံချက် ပေး ရပါမည်။ ထို့ပြင် အိမ်ထောင်ဦးစီးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက် အခြေခံပြီး ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းကို ပပျောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- **စိုက်ပျိုးရေး အသုံးစရိတ်တိုးလာရန် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာခွဲဝေမှုကို ပြန်လည် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။** အထူးသဖြင့် အရည်အသွေးမြင့်တင်ရန်၊ ချဲ့ထွင်ထားသည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ချေးငွေနှင့် သွင်းအားစုများကို လက်လှမ်းမီရန်၊ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာ ဗျူဟာမြောက် စီမံကိန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အကျိုး ထိရောက်ပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြစေရန် ပံ့ပိုးပေးရပါမည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဆင့်တွင် အားလုံးပါဝင်ပြီး ထိရောက်သော ပုံစံနှင့် ဖြန့်ဝေမှုကို အဓိကထားလုပ်ဆောင်ရပါမည်။
- တောင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်အသစ်များအရ အစိုးရ အရာရှိများကို ဝိုင်းဝန်းကူညီနိုင်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း အပါအဝင် တောင်သူတို့ တင်ပြလာသည့်အခက်အခဲများကို အဓိကထားလုပ်ဆောင်ရန် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို ဖြေလျော့ပြီး ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ရင်းမြစ်များပေးပါ။
- **အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပြီး ပြောင်း လွယ် ပြင်လွယ်ရှိသော ချေးငွေလိုအပ်ချက်ရှိနေခြင်းကို ဖြေရှင်းပေး ရမည်။** ထိုသို့ဖြေရှင်းရာတွင် စပါးမဟုတ်သည့် အခြားသီးနှံများ အတွက်ပါ ပါဝင်သည့် ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင် မည့် လမ်းကြောင်းများကို တိုးတက် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ပါဝင်လာနိုင်ရန် နှင့် ဝန်ဆောင်မှုသစ်များကို တောင်သူလယ်သမားများနှင့် ရပ်ရွာလူထုက ထိထိ ရောက်ရောက် အသုံးပြုနိုင်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း စသည့် နည်းလမ်း များ အားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။
- သီးနှံများကို အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးဖြစ်စေခြင်း၊ ဆည်ရေသွင်းခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်း၊ ဈေးနှုန်းနှင့် မိုးလေဝသသတင်းများဆိုင်ရာ အခြေခံ အဆောက်အအုံသစ်နှင့် နည်းပညာသစ်များကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင် စေခြင်းအားဖြင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲ မှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိလာစေရန် တောင်သူများအား ပံ့ပိုးကူညီရပါမည်။ ရာသီဥတု အညွှန်းကိန်းဆိုင်ရာ သီးနှံ အာမခံကဲ့သို့သော ဆိုးကျိုးကို စီမံခန့်ခွဲသည့် နည်းလမ်းများကို လည်း အထောက်အပံ့ပေးရပါမည်။
- **ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ ရာသီဥတုကြောင့် ထိခိုက်ခံစားလွယ်မှု ကို လျော့ချ ရန် လူမှုရေးရာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု နည်းလမ်း များကိုလည်း ထူထောင်ရ ပါမည်။** ထို့ပြင် ရုတ်တရက်ပြန်လည်ကျ ရောက်တတ်သော အထိတ်တလန့် ဖြစ်ရပ်များကို ရင်ဆိုင်ခုံ့ခံနိုင်စွမ်း ကိုလည်း တည်ဆောက်ပေးရပါမည်။
- **မြေယာမှတ်ပုံတင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် အသေးစားတောင်သူ လယ်သမားများ အတွက် ပိုမိုလွယ်ကူပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ရပါမည်။** အမျိုးသမီးများအပါအဝင် ရွာသူရွာ သားများနှင့် တောင်သူလယ်သမားများ ပိုမိုပြောရဲဆိုရဲရှိလာစေအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရပါမည်။ တောင်သူလယ်သမားများ သည် ရပ်ရွာပိုင် မြေနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း

ကဲ့သို့သော မိမိတို့ရပိုင်ခွင့်များကိုသိရှိလာပြီး ယင်းအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးထားကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်လာစေရန် သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- ကောင်းစွာဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်း စသည်တို့မရှိပဲ မြေယာသိမ်းယူခြင်းမျိုးကို ရပ်တန့်ပစ်ရပါမည်။ ထို့ပြင် **တောင်သူလယ်သမားတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ကာကွယ်ရန် FPIC ၏ စည်းကမ်းများကို အလေးထား လိုက်နာရပါမည်။**
- လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများအား ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် **VGGT များနှင့် ကိုက်ညီသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးများ လုပ်ဆောင် ရပါမည်။**
- **တောင်သူလယ်သမားများအား ပံ့ပိုးကူညီလာစေရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အား မက်လုံးပေးခြင်းများတိုးပွားလာစေရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေကို ထပ်တိုး ပြင်ဆင်ရပါမည်။** ထို့ပြင် ပံ့ပိုးရန် ကတိထားသည့်အတိုင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့က အမှန်တကယ် လုပ်ဆောင်ခြင်းရှိမရှိကိုလည်း လေ့လာစောင့်ကြည့်ရပါမည်။ အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများထံမှ ရင်းမြစ်ရယူစေရန် ဈေးပေါသည့် မြေယာများနှင့် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားသည့် အဓိကကုန်စည်များကို မက်လုံးများဖြင့် အစားထိုးပါ။
- **ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များအတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက် ကို လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။** အမျိုးသမီးများအပါအဝင် အကျိုး သက်ရောက်ခံစားရသည့် ရပ်ရွာလူထုများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း အားဖြင့် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်နေစဉ်အတွင်း စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ရပါမည်။ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ချနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ပြုစုထားရပါမည် သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု ပမာဏ ကြီးမားလွန်းပါက စီမံကိန်းကို ဆက်လက်မဆောင်ရွက်သင့်ပါ။
- **ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့်လုပ်ဆောင်သည့် စုပေါင်းလယ်ယာ အစီအစဉ် များတွင် ပါဝင်နေသည့် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများကို ပံ့ပိုးရပါမည်။** ပံ့ပိုးရာတွင် ထောက်ပံ့ကူညီမှု၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ တောင်သူများက အငြင်းပွားမှုများကို တင်ပြနိုင်ပြီး ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်စေမည့် နည်းလမ်းများအား စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်း အပါအဝင် နည်းလမ်းများဖြင့် ပံ့ပိုး ကူညီရပါမည်။
- **စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများနှင့် အခြားထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့အစည်း များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကိုယ်ပိုင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကို ကာကွယ်ပေးခြင်း များပါဝင်သော သင့်တော်သည့် စည်းကမ်းမူဘောင် ပြုစုခြင်းအားဖြင့် ပံ့ပိုးရပါမည်။** ထပ်မံချဲ့ထွင်ထားသော လုပ်ငန်းများနှင့် သတင်းအချက် အလက်ဝန်ဆောင်မှုများကို တောင်သူတို့အား ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် ထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်လာအောင် ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့များမှတစ်ဆင့် ဒေသတွင်း ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ချိတ်ဆက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း၊ မူဝါဒဖော်ဆောင်ရာတွင် တောင်သူတို့သည် မိမိတို့၏ အဖွဲ့ အစည်းများမှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ဆောင်ရွက် လာနိုင်စေရန် ပံ့ပိုး လုပ်ဆောင်ပေးရပါမည်။
- **ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်စေခြင်း၊ တောင်သူများ မိမိတို့၏ ကောက်ပဲ သီးနှံများမှ မျှတသော ဝေစုတန်ဖိုးရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ပေး ရပါမည်။** လုပ်ဆောင်မည့်

နည်းလမ်းများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် မိုဘိုင်းဖုန်းများနှင့် ပိုကောင်းသည့် လမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်စေခြင်း ကဲ့သို့သော အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့ ထည့်သွင်းနိုင် ပါသည်။ ထို့ပြင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒအပြောင်းအလဲ များနှင့် ဈေးကွက် ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရေးကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများ လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

အလှူရှင်များသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- ထောက်ပံ့ကူညီမှုသည် အသေးစားစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ကူညီရာတွင် အသုံးပြုစေရန် သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် များအား အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ထပ်တိုးချဲ့ထွင်မှုများ၊ ငွေကြေးနှင့် အခြားသွင်းအားစု များကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ဈေးကွက်အတွင်း တောင်သူ လယ်သမား များ၏ ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းအားကောင်းလာစေခြင်းအားဖြင့် လုပ်ဆောင် နိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ- ထုတ်လုပ်သူအဖွဲ့အစည်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် ပံ့ပိုးခြင်း အားဖြင့်)
- ငွေကြေးနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များသည် အစိုးရက အသေးစား စိုက်ပျိုးရေးမှတစ်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ရည်ရွယ်ချက် ထားသည့် မူဝါဒများ ပြုစုရေးဆွဲရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အကူအညီဖြစ်စေရန် သေချာ လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ထို့ပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ဆက်နွယ်သည့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အာမခံချက်များကိုလည်း တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။
- စိုက်ပျိုးရေးတွင် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများက မည်သည့် အခြေအနေများအောက်တွင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း/ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းနှင့် အတွက် ပိုမိုခိုင်မာသော အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ချက်ကို ပြုစုရေးဆွဲရပါမည်။ ပြည်သူတို့အတွက် ကောင်းမွန်သည့် ရည်ရွယ်ချက် များနှင့် ရလဒ်များရှိသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကိုသာ ပံ့ပိုးရပါမည်။
- တောင်သူလယ်သမားများ၊ ရပ်ရွာလူထုအဖွဲ့အစည်း၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် အစိုးရစသည့် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများက ပြဿနာများကို တင်ပြနိုင်၊ ပူးပေါင်းဖြေရှင်းနိုင်ပြီး ပြီးပြည့် စုံသည့် တန်ဖိုးကွင်းဆက်များကို ပြုစုလုပ်ဆောင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ပါဝင်ပတ်သက် နေသူ အမျိုးမျိုးအတွက် နေရာဖန်တီးရန် တိုက်တွန်းအားပေးရပါမည်။
- နည်းပညာပိုင်းအကြံပေးခြင်း၊ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရာတွင် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင် ပေးခြင်း၊ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း၊ အငြင်းပွားမှုများကိုဖြေရှင်းခြင်းတို့ အပါအဝင် လုံလောက်သည့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်များ ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းတိုင်းတွင် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ပြည်သူတို့က စစ်ဆေး ကြည့်ရှုနိုင်စေရန် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ဖွင့်ထုတ် ပြသခြင်းအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံယူမှုတို့ကို မြှင့်တင်ရပါမည်။
- စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ စီစဉ်ပြုစုရာနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အစိုးရ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ ရပ်ရွာလူထုများနှင့် တွဲဖက်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ၎င်းတို့အားကူညီခြင်းတို့လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ အဆိုပါ ပြုပြင် ပြောင်းလဲ ရေးများက မြန်မာနိုင်ငံအား နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ အထူးသဖြင့် VGGT များ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ လမ်းညွှန် စည်းကမ်းချက်များ၊ ILO ၏ အဓိက သဘောတူညီချက်များနှင့် ကိုက်ညီလာစေမည် ဖြစ်ပါသည်။
- အစိုးရအေဂျင်စီများ အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်ရှိ ဌာနများ

အတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန် ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုနှင့် တောင်သူလယ်သမားများ အနေဖြင့် မူဝါဒများရေးဆွဲရာနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အသုံးစရိတ် လုပ်ငန်းစဉ်တို့တွင် ဩဇာသက်ရောက်နိုင်စေအောင် အထောက်အကူပေးခြင်း အပါအဝင် အားလုံးပါဝင်သည့် ပြီးပြည့်စုံသော မူဝါဒ ပြုစုရေးဆွဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ထောက်ခံအားပေးပါ။

ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

- မြန်မာ့ ဌာန ဥပဒေများ၏ အနှစ်သာရနှင့် ဝေါဟာရ၊ နိုင်ငံတကာ ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များ မည်သည်ကိုဖြစ်စေ အမြင့်ဆုံးထားလိုက်နာရပါမည်။
- စိုက်ပျိုးရေးတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍအရေးကြီးပုံကို အသိအမှတ်ပြုပါ။ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ချေးငွေနှင့် သွင်းအားစုများ တန်းတူရရှိနိုင်ရေး အတွက် ပံ့ပိုးပေးပါ။ တူညီသည့် အလုပ်အတွက် အမျိုးသမီးများအပါအဝင် အားလုံးကို တန်းတူ လုပ်ခပေးရန် ကတိကဝတ်ပြု လုပ်ဆောင်ရမည်။
- အမျိုးသမီးများအပါအဝင် အကျိုးသက်ရောက်မှုကိုခံစားရမည့် ရပ်ရွာလူထုများနှင့် အချိန်ကိတ်ဖြစ်သော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ အဓိပ္ပါယ်ရှိသော ဆွေးနွေးမှုများကို အခြေခံပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ချက်များလုပ်ဆောင်ပါ။ ဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် အကျိုးသက်ရောက် ခံစားရမည့်သူများ၏ အထောက်အပံ့ကိုရှာဖွေ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ပါ။
- မြေယာရယူမှုပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် FPIC ၏ စည်းကမ်းချက် များကို လေးစားလိုက်နာရန် သေချာလုပ်ဆောင်ရမည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်များမချမှီနှင့် စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်နေသည့် ကာလတစ်လျှောက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးချက်များ၊ အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ချက်များ၊ သဘောတူညီချက် များနှင့် အစီအစဉ်များကို အကျိုးသက်ရောက် ခံစားရမည့် ဒေသခံများလက် လှမ်းမီနိုင်သည့် ဘာသာစကား/ပုံစံဖြင့် ထုတ်ပြန် ကြေငြာပေးရမည်။
- စာချုပ်ဖြင့် စုပေါင်းလယ်ယာလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အသေးစား တောင်သူလယ်သမားများ နှင့် ဆက်စပ်သော အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အကျိုးအမြတ်နှင့် ဆုံးရှုံးမှုတို့ကို မျှမျှတတခွဲဝေခံစားရန် လေးစားလိုက်နာပါ။ မျှတပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ကုန်သွယ်မှု၊ အရည်အသွေးမီ စံနှုန်းများနှင့် ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းပုံစံများ၊ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး မျှတသော နည်းလမ်းများဖြစ်စေရန် ဂရုစိုက် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ သွင်းအားစုများ၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဆုံးရှုံးမှုကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ဒေသတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် လုပ်ငန်းစဉ်များအား လက်လှမ်းမီ ရရှိစေရန် လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ပါ။ ဖြေရှင်းနည်းများ ရှာဖွေရာတွင် ကူညီနိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတိုင်း အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ပါ။
- အသေးစားတောင်သူများအား ဖယ်ကျဉ်ထားမည့်အစား အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရင်း ဒေသဆိုင်ရာထုတ်လုပ်သူများ၊ ဈေးကွက်များနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ပါ။

မှတ်စုများ

- ¹ ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရသည့် အာရှ၏ စိုက်ပျိုးရေးတွင် လယ်ယာမှ တိုက်ရိုက်ဝင်ငွေ တစ်ဒေါ်လာချင်းစီသည် သွယ်ဝိုက်ဝင်ငွေတွင် ဆင့် ၆၀ ခန့်ထပ်တိုးစေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တောင်သူများက ဒေသထွက်ကုန်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သွင်အားစုများအတွက် သုံးစွဲကြသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ တောင်သူလယ်သမားကြီးများက ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် သွင်အားစုများအတွက် ပိုသုံးကြသလို လယ်သမားငယ်များကလည်း စားသုံးကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပိုသုံးကြသည်။ ယင်းအချက်သည် ဒေသတွင်းဝင်ငွေ အမျိုးမျိုးကို တိုးတက်စေပါသည်။ မီချီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) -မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး ဆန်းစစ်ချက် (*A Strategic Agricultural Sector and Food Security Diagnostic for Myanmar*)
- ² အခြားအခြေအနေများကို ညွှန်ပြထားသော်လည်း ဤစာတမ်းပါ ကောက်နုတ်ဖော်ပြချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ သာစည်နှင့် မင်းဘူးမြို့နယ်များရှိ ကျေးရွာခြောက်ရွာမှ တောင်သူလယ်သမားများနှင့် အခြားရပ်ရွာသူ/သားများကို မေးမြန်းပြီးဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။
- ³ ဆယ် ဧကအောက်လုပ်ကိုင်သည့် အသေးစားတောင်သူများအတွက် မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဘဏ်သည် စပါးတစ်ဧက ကျပ် ၁၀၀,၀၀၀ နှုန်း၊ အခြားသီးနှံ တစ်ဧက ကျပ် ၂၀၀,၀၀၀ နှုန်းဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးသည်။
- ⁴ KPMG (2013) -မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြေခံအဆောက်အအုံများ www.kpmg.com/Myanmar/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Infrastructure-in-Myanmar.pdf နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ၁၀ ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၄။
- ⁵ မတ် ၃၁၊ ၂၀၁၄၊ ဘဏ္ဍာနှစ်ကုန်ဖြစ်ပါသည်။ အာရှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ် (၂၀၁၃) -အာရှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလားအလာ ၂၀၁၃ နောက်ဆုံးသတင်း။ www.adb.org/countries/myanmar/economy နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် - ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- ⁶ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးသည် GDP ၏ ၅၇%၊ ဆန်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ၂၀၁၀ တွင် ၃၆%။ အာရှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ် (၂၀၁၃) - မြန်မာ - စိုက်ပျိုးရေး၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍ ကနဦး အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်၊ နည်းဗျူဟာနှင့် လမ်းပြမြေပုံ။ မနီလာ - အာရှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်။
- ⁷ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသေ့၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် ၁၅.၇% ရှိပြီး ကျေးလက်တွင် ၂၉.၂ % နီးပါးရှိခဲ့သည်။ ဖူ (၂၀၁၁) -အိမ်ထောင်စုများ၏ နေထိုင်မှုအခြေအနေကို ပူးပေါင်းလေ့လာမှုစစ်တမ်း (၂၀၀၉-၂၀၁၀) - ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု : ဒိုင်နမစ်များ၊ UN ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်။ <http://dx.doi.org/10.1787/888932857748> နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၆၊ ၂၀၁၄။
- ⁸ စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန (၂၀၁၂) 'မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးအကြောင်း တစ်စုတစောင်း' စာမျက်နှာ 128-9.
- ⁹ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ကြီးမားသည့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများက အသေးစားတောင်သူလယ်သမားများအပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုများကို အစီရင်ခံစာအများအပြားတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ ဥပမာ- Arantxa Guereña နှင့် Stephanie Burgos (2014) \ *Smallholders at Risk: Monoculture expansion, land, food and livelihoods in Latin America*, Oxford: Oxfam, K. Deininger et al. (2011) \ *Rising Global Interest in Farmland: Can it yield sustainable and equitable benefits*, Washington D.C.: The World Bank.
- ¹⁰ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု ကော်မတီ (၂၀၁၁) - *Policy Roundtable on Increasing Food Security through Smallholder-Sensitive Investment in Agriculture*, Thirty-seventh Session, Rome, ၁၇-၂၀ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၁ <http://www.fao.org/docrep/meeting/023/mc066E.pdf> နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ၇ ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၄ ။
- ¹¹ D. Dapice, T. Vallely နှင့် B. Wilkinson (2009) \ *Assessment of the Myanmar Agricultural Economy*, Cambridge, MA: Harvard Kennedy School.
- ¹² M. Altieri (2001) \ 'Non-Certified Organic Agriculture in Developing Countries' in N. Scialabba နှင့် C. Hattam (eds) \ *Organic Agriculture, Environment and Food Security*, Rome FAO.
- ¹³ FAO (2010) 'How to Feed the World in 2050', p.2. www.fao.org/fileadmin/templates/wfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ၂၆ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၃။
- ¹⁴ M. Ravallion နှင့် G. Datt (1996) \ 'How important to India's poor is the sectoral composition of economic growth?', *World Bank Economic Review* 10(1): 1-25.

- 15 P. Warr (2001) \ 'Poverty incidence and economic growth in Southeast Asia', *Journal of Asian Economics* 11(4): Autumn 2000, 431-441.
- 16 ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရသည့် အာရှ၏ စိုက်ပျိုးရေးတွင် လယ်ယာမှ တိုက်ရိုက်ဝင်ငွေ တစ်ဒေါ်လာချင်းစီသည် သွယ်ဝိုက်ဝင်ငွေတွင် ဆင့် ၆၀ ခန့်ထပ်တိုးစေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တောင်သူများက ဒေသထွက်ကုန်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သွင်အားစုများအတွက် သုံးစွဲကြသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ တောင်သူလယ်သမားကြီးများက ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် သွင်းအားစုများအတွက် ပိုသုံးကြသလို လယ်သမားငယ်များကလည်း စားသုံးကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပိုသုံးကြသည်။ ယင်းအချက်သည် ဒေသတွင်းဝင်ငွေ အမျိုးမျိုးကို တိုးတက်စေပါသည်။ မီချီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) -မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး ဆန်းစစ်ချက် (*A Strategic Agricultural Sector and Food Security Diagnostic for Myanmar*)
- 17 ဥပမာအနေဖြင့်ပြရလျှင် H. Chang (2009) \ 'Rethinking public policy in agriculture: Lessons from history, distant and recent', *Journal of Peasant Studies* 36:3: July, 477-515 and S. Wiggins, J. Kirsten နှင့် L. Llambi (2010) \ 'The future of small farms', *World Development* 38(10): 1341-1348.
- 18 B. Vorley, L. Cotula နှင့် M. Chan (2012) တို့၏ *Tipping the Balance: Policies to shape agricultural investments and markets in favour of small-scale farmers*, Oxford: Oxfam; နှင့် J. Burnley (2013) \ *A new dawn for equitable growth in Myanmar? Making the private sector work for small-scale agriculture*, Oxford: Oxfam.
- 19 စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းဌာန (၂၀၁၃) မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးအနှစ်ချုပ်၊ p. 3.
- 20 မိုးဦး (၂၀၁၃) နိုင်ငံတော် သမ္မတဦးသိန်းစိန် သည် ခေတ်မီစက်မှုလယ်ယာဖြင့် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးခြင်းကို ကြည့်ရှုနေစဉ်။ (ဧက ၃၀၀၀) နေသိဒ္ဓိမြို့နယ်၊ မြဝတီသတင်း၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၅။ www.myanmar.com.mm/en/headlines/item/209-president-u-thein-sein-views-transplanting-of-paddy-at-modern-mechanized-farming-3000-acre-farm-in-dekkinathiri-township နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- 21 စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းဌာန (၂၀၁၃)။ op. cit., p. 3.
- 22 OECD (2014), op. cit.
- 23 စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအသုံးစရိတ် စာရင်းဇယားများ (၂၀၁၃) (Statistics of Public Expenditure for Economic Development (SPEED) 2013 <http://www.ifpri.org/book-39/ourwork/programs/priorities-public-investment/speed-database>
- 24 မီချီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) op. cit
- 25 C. Ah Poe (2011) မြန်မာနိုင်ငံ အပူပိုင်းဒေသတွင် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံမှုအကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ်။
- 26 Japan International Cooperation Agency (No date) 'Development Study on Sustainable Agricultural and Rural Development for Poverty Reduction Programme in the Central Dry Zone' www.jica.go.jp/myanmar/english/activities/activity14.html နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုသည့်အချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- 27 အခြားအခြေအနေများကို ညွှန်ပြထားသော်လည်း ဤစာတမ်းပါ ကောက်နုတ်ဖော်ပြချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသရှိ သာစည်နှင့် မင်းဘူးမြို့နယ်များရှိ ကျေးရွာခြောက်ရွာမှ တောင်သူလယ်သမားများနှင့် အခြားရပ်ရွာသူ/သားများကို မေးမြန်းပြီးဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။
- 28 သာစည်တွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများ၏ လုပ်ခသည် တစ်ရက် ၂၅၀၀ ကျပ်ရရှိချိန်တွင် အလုပ်သမားများသည် ၅၀၀ လျော့နည်းပြီးရရှိကြောင်း သိရသည်။
- 29 ဆံပင်ရှင်းခြင်း လုပ်ငန်းသည် လူသားတို့၏ ဆံပင်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာများရှိ အမျိုးသမီးများသည် ပွဲစားများထံမှ ဆံပင်များကို ဝယ်ယူပြီး သန့်စင်ရှင်းလင်းမှုပြုလုပ်ကာ ပြည်ပတင်ပို့မည့် (အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့) တင်ပို့မည့် ပွဲစားများထံသို့ ပြန်လည်ရောင်းချကြသည်။ ထိုအမျိုးသမီးများသည် ဆံပင်ရှင်းခြင်း လုပ်ငန်းသည် ရေရှည်လုပ်ကိုင်နိုင်မည့် လုပ်ငန်းဖြစ်မဖြစ် သံသယရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏ လက်ရှိ စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံခြင်း ပြဿနာ သို့မဟုတ် အစားအစာအတွက် ချေးငှားရသော ပြဿနာနှင့် တောထဲမှ ရွာဖွဲ့စားသောက်ရခြင်း ပြဿနာများကိုမူ ခြားနားစေသည်ဟု အမျိုးသမီး အများစုက ဆိုကြသည်။
- 30 မြန်မာနိုင်ငံရှိ အိမ်ထောင်စုများတွင် အမျိုးသမီးဦးဆောင်သည့် အိမ်ထောင်စုသည် ၈-၁၂ % ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သုတေသန (၂၀၁၃) - *Qualitative Social and Economic Monitoring, Round Two Report*.

- 31 ဝါနှင့် စပါးသည် ရှင်သန်ကြီးထွားရန် တူညီသည့် ရေပမာဏလိုအပ်သည်။ သို့ရာတွင် ရေလွှမ်းသည့် စပါးခင်းများတွင် ရေငွေ့ပြန်မှုနှင့် စိမ့်ဝင်မှုကြောင့် ရေဆုံးရှုံးမှုကို ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်စေသည်။
- 32 စုပေါင်းမွေးမြူခြင်းသည် မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်ဝယ်ယူရန် ငွေရှိသော်လည်း အချိန်မပေးနိုင်သည့် တောင်သူများနှင့် တိရိစ္ဆာန်များကို အစာကျွေးမွေးမြူပေးရန် တာဝန်ယူမည့် အလုပ်သမားများ အကြားလုပ်ဆောင်သည့် အစီအစဉ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တိရိစ္ဆာန်များရောင်းထုတ်ချိန်တွင် ရောင်းရငွေကို အလုပ်သမားများနှင့် တောင်သူများအကြားခွဲဝေယူသည်။ အခြားနည်းမှာ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မည့်သူများသည် ငွေစုပြီး တိရိစ္ဆာန်ဝယ်ယူကာ အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးက တာဝန်ယူ မွေးမြူသည်။ ထိုသူက ပေါက်ပွားလာသော တိရိစ္ဆာန်များအနက် ကောင်ရေတစ်ဝက်ကို ရရှိသည်။ ကျန်တစ်ဝက်ကို အဖွဲ့ကယူပြီး ကျန်သည့်အဖွဲ့ဝင်များထံမှ နောက်တစ်ယောက်က တာဝန်ယူမွေးမြူပြီး ယခင်ပုံစံအတိုင်း ဆက်လက် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် စုပေါင်းမွေးမြူစက်ဝန်းကို လည်ပတ်စေသည်။
- 33 လေ့လာချက်တစ်ခုအရ လုပ်အားကြိုရောင်းခြင်းအတွက် ထိရောက်သည့် အတိုးနှုန်းသည် သုံးလတာကာလအတွက် ၂၅-၅၅% ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သုတေသန (၂၀၁၃)။ op. cit.
- 34 နှိုင်းယှဉ်ပြုရလျှင် MADB ရာသီအလိုက်နှင့် အချိန်အပိုင်းအခြားအလိုက် ချေးငွေအတွက် ယူသည့် တစ်နှစ်အတိုးနှုန်း ၈.၅% ဖြစ်ကြောင်း MADB ကသိရသည်။
- 35 မီဒီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) op. cit. မြန်မာနိုင်ငံသို့ ၂၀၁၂ နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် လာရောက်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့ဘဏ်အဖွဲ့က မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျေးလက်ဒေသ မြေယာမဲ့နှုန်းသည် ၅၅% ရှိကြောင်းပြောသည်။
- 36 အိမ်ထောင်စုများအားလုံး၏ ၈- ၁၂% သည် အမျိုးသမီးဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စုများဖြစ်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သုတေသန (၂၀၁၃) op. cit.
- 37 Oxfam, Trocaire, CARE နှင့် ActionAid(၂၀၁၃) ၏ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ဦးဆောင်မှု (Women and Leadership in Myanmar) ။ ငွေကြေး လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှု တိုးပွားလာစေရန် မြေယာကို အမျိုးသမီးများ၏ အမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်နိုင်အောင် စတင်လုပ်ဆောင်နေကြောင်း ဖြစ်ရပ်တစ်ခုလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည် (တစ်ဧကအခြေခံဖြင့် အများဆုံး ဆယ်ဧကအထိ MADB ၏ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ စတင်ချိန်ကတည်းက)။ သို့သော် ယင်းအချက်သည် မြေယာအသုံးချမှုတွင် ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ငွေကြေးအတွက် ချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှစေသလားဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။
- 38 အမျိုးသားများက တစ်နာရီလုပ်အားခ ၂၁၅၀၀ ကျပ်ရရှိနိုင်သည့် အချို့အမျိုးသမီးများ ၂,၀၀၀ ကျပ်သာရသည်။
- 39 B. Vorley, L. Cotula နှင့် M. Chan (2012), op. cit.
- 40 Oxfam (2013) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝါတန်ဖိုးကွင်းဆက် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်
- 41 လက်ရှိအနေအထားတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများသည် ပြောရဆိုရမရှိသလို ခေါင်းဆောင်မှုတာဝန်ကိုလည်း ယူနိုင်စွမ်းမရှိသေးပါ။ Oxfam, Trocaire, CARE နှင့် ActionAid (2013), op. cit. နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသုတေသန (၂၀၁၃) op. cit ကိုကြည့်ပါ။
- 42 နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနည်းသည် နိုင်ငံ (၁၃) နိုင်ငံသာရှိပါသည်။ အများစုမှာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများနှင့် တောင်ပစိဖိတ်ကျွန်းများဖြစ်သည်။
- 43 ဥပမာအားဖြင့် မကွေးဒေသရှိ တောင်သူများ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရအရာရှိများကြား အစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့် ကိစ္စ (၂၉) ခုကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကိစ္စ ရပ်များတွင် စေ့ကွက်များသို့ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး၊ ဆည်ရေသွင်းခြင်းနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားတို့ပါဝင်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် အလားအလာရှိသူများ စိတ်ဝင်တစား တက်ရောက်သော World Economic Forum ၏ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မျှော်မှန်းချက်အသစ်နှင့် ဆက်စပ်သော မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးကွန်ယက်၏ စည်းဝေးပွဲတစ်ခုတွင် ကျေးလက်လမ်းများ လိုအပ်ချက်ရှိနေခြင်းသည် နိုင်ငံအတွင်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် အဓိက အခက်အခဲဖြစ်ကြောင်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ စာရေးသူအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပြောဆိုချက်။
- 44 မြို့ပြ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ၊ လေဆိပ်များနှင့် ရေအသုံးပြုမှုများကို အဆင့်မြှင့်ခြင်းကဲ့သို့သော
- 45 International Water Management Institute (2013) *Providing evidence-based findings in the Dry Zone of Myanmar* ကိုကြည့်ပါ။ www.iwmi.cgiar.org/2013/07/iwmi-research-in-the-dry-zone-of-myanmar/ နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၆၊ ၂၀၁၄။
- 46 မီဒီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) op. cit.
- 47 ဦးထင်အောင်ရှိန် (ရက်စွဲမသိ) 'Seed Industry Development in Myanmar: First Draft' ကို ဥပမာအနေဖြင့်ကြည့်ပါ။ www.adbi.org/files/2012.12.11.cpp.day.1.sess3.3.shein.seed.industry.devt.myanmar.pdf နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။

- ⁴⁸ Future Agricultures (2008) \ 'The Malawi Fertiliser Subsidy Programme: politics and pragmatism', Policy Brief 022, February. http://www.future-agricultures.org/workshop-resources/doc_download/152-the-malawi-fertiliser-subsidy-programme-politics-and-pragmatism နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဇန်နဝါရီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။ A. R. Dorward, E. W. Chirwa နှင့် T. S. Jayne (2011) တို့၏ 'Malawi's agricultural inputs subsidy programme over 2005-2009', in P. Chuhuan-Pole နှင့် M. Angwafo (eds) *Yes Africa Can: Success stories from a dynamic continent*, pp 289-317, Washington D.C.: World Bank.
- ⁴⁹ သီးနှံများကြိုရောင်းခြင်းသည် သိသိသာသာပင် ဈေးနည်းသည်။ လေ့လာချက်တစ်ခုအရ ဥပမာအားဖြင့် စပါးတင်း (၁၀၀) ကို သီးနှံပေါ်ချိန်တွင် ရောင်းလျှင် ကျပ် ၂၅၀,၀၀၀ ရသော်လည်း ကြိုရောင်းပါက ကျပ် ၁၈၀,၀၀၀သာ ရကြောင်း တွေ့ရသည်။ တစ်လလျှင် အတိုးနှုန်း ၃၈% နှင့် ညီမျှသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သုတေသန (၂၀၁၃) op. cit. အခြားသုတေသနတစ်ခုက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ချေးငွေကလေးကို သိပ်မတင်းကျပ်ပဲ ပိုမိုပြေလျော့သည့် အနေအထားဆီပါက တောင်သူများအတွက် ကြွေးသံသရာကိုဖြတ်တောက်နိုင်မည်ဟု အကြံပြုထားသည်။ D. Dapice (2013) \ 'Rice Policy in Myanmar: It's Getting Complicated', www.ash.harvard.edu/extension/ash/docs/RicePolicy.pdf နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဇန်နဝါရီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- ⁵⁰ သို့ရာတွင် မှတ်သားရန်မှာ အရင်းအနှီးလိုချိန်တွင် ချေးငွေများရယူသင့်ပြီး ရိတ်သိမ်းရောင်းချပြီးချိန်တွင် ပြန်လည်ပေးဆပ်ရမည်ဟု FPL ကသတ်မှတ်သည်။ ရိတ်သိမ်းပြီးသည်နှင့် ချက်ချင်းအကြွေးပြန်လည်ပေးဆပ်ရခြင်းသည် တောင်သူများအား အနိမ့်ဆုံးဈေးနှုန်းသာရရှိစေမည့် သဘောဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု ကြွယ်ဝလာနိုင်သည့် ဆက်စပ်နေသည်။
- ⁵¹ OECD (2014) \ *Promoting Sustainable Investment in Myanmar's Agriculture*, OECD Investment Policy Reviews: Myanmar 2014, OECD Publishing, နှင့် Myanmar Marketing Research & Development Co. Ltd (2011) \ *Promoting Women's Economic Leadership in Rural Markets in Myanmar*, MMRD for Oxfam
- ⁵² စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေများထက်စာလျှင် အသေးစားချေးငွေအစီအစဉ်များက ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုများအတွက် အကြွေးကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ပိုမိုသင့်လျော်သည့် အစီအစဉ်များဖြစ်သည်။ မီချီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) op. cit.
- ⁵³ My Woodhouse (2014), မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ ဝါနှင့် နှမ်းတို့အတွက် ရေနွှပ်ပတ်သက်သော ခံနိုင်ရည်စွမ်းအားတိုးမြှင့်ခြင်း အစီအစဉ်။ (Oxfam မှ ထုတ်ဝေပြန်ချိန်ခြင်း မပြုခဲ့သည့် သုတေသနတစ်ခုမှ)
- ⁵⁴ ဥပမာအားဖြင့် D. Herbel, N. Ourabah နှင့် E. Crowley (2013) တို့၏ 'Small-scale producers key to attaining food security and ending hunger', Guardian Development Professionals Network, www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2013/Jul/10/hunger-food-security-small-producers ကိုကြည့်ပါ။ နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၄၊ ၂၀၁၄။ စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကုန်ထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ သွင်းအားစု၊ ရောင်းကုန် ဈေးကွက်နှင့် ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ လက်လမ်းမီ နိုင်ငံမှ အားကောင်းစေခြင်း၊ လယ်သမားများအနေဖြင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ရေရှည်တည်တံ့စွာ အသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရန်ကူညီပေးခြင်းတို့ကို သုံးသပ်ထားသည်။
- ⁵⁵ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယသည် ပဲအမျိုးမျိုးအတွက် အဓိကဈေးကွက်ဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် အတွက် အဓိကဈေးကွက်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝါတင်ပို့ရောင်းချမှုကို ပိတ်ပင်ထားသော်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် ပမာဏဖြစ်သော တရားမဝင် ဝါဝွမ်းတင်ပို့မှုများကို မြန်မာ- တရုတ်နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် ပြုလုပ်နေကြသည်ဟု သိမှတ်ရခြင်း။
- ⁵⁶ ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးက အရည်အသွေးမမီပြုပြင်ထားသည့် ကျေးလက်လမ်းများတွင် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်မှာ တစ်ကီလိုဂရမ်လျှင် တစ်ဒေါ်လာကျသင့်ကြောင်း ခန့်မှန်းသုံးသပ်သည်။ နှိုင်းယှဉ်ပြရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံရှိလမ်းများတွင် ၁၀ ဆင့်၊ အိန္ဒိယတွင် ၅ ဆင့်၊ တရုတ်တွင် ၃ ဆင့်၊ စာရေးသူအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပြောဆိုချက်။
- ⁵⁷ International Monetary Fund (2013) \ *Myanmar: 2013 Article IV Consultation and First Review Under the Staff-Monitored Program*, IMF Country Report No. 13/250, Washington.
- ⁵⁸ ဥပမာ လယ်ယာမြေဥပဒေက မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်ကို အများဆုံး နှစ် (၃၀) ဟုသတ်မှတ်ထားချိန်တွင် FIL က မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်ကို နှစ် (၅၀) ခွင့်ပြုထားသည်။
- ⁵⁹ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြေလျှော့ရေး အာရုံထားလုပ်ဆောင်ရန်ကို တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ထောက်ခံအားပေးပြီး ၂၀၁၃ ဧပြီ ၉ ရက်နေ့က သမ္မတ မိန့်ခွန်းတွင် အခွင့်အာဏာကို တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအားပေးရန် တောင်းဆိုထားသည်။ H. Nixon et al. (2013) \ 'State and Regional Governments in Myanmar', The Asia Foundation and the Myanmar Development Resource Institute's Center for Economic and Social Development. <http://asiafoundation.org/news/2013/09/report-finds-decentralization-a-major-challenge-for-myanmars-ongoing-reforms/> နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- ⁶⁰ H. Nixon et al. (2013), op. cit.
- ⁶¹ ဤအစည်းအဝေးများအကြောင်း အင်တာဗျူးများတွင် အကြိမ်ကြိမ် တင်ပြလေ့ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးရေး ကိစ္စရပ်များကို ကျေးရွာအဆင့်မှ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်အထိ ပုံမှန်အစည်းအဝေးများဖြင့် ဌာနအသီးသီးကိုကျော်ဖြတ် စီရင်ကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးသိချိန်အတွင်းတွင် စိုက်ပျိုးရေးအရာရှိများနှင့် တောင်သူများအကြား ကျေးရွာအဆင့် အစည်းအဝေးများကို စနေနေ့တိုင်းလုပ်ဆောင်ကြကြောင်း ထို့နောက် တနင်္လာနေ့တွင် ဗြိတိသျှအဆင့်တွေဆုံကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ခရိုင်အဆင့်၊ ကြာသပတေးနေ့တွင် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်၊ သောကြာနေ့တွင် ဒေသဆိုင်ရာ အကြီးတန်း ဝန်ကြီးများ၏ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများအကြားအစည်းအဝေး လုပ်ကြကြောင်း အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များကပြောသည်။

- ⁶² Ministry of Information (2008) 'Constitution of the Republic of the Union of Myanmar'. <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpdm/unpan039972.pdf> နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- ⁶³ D. Giovannucci, P. Varangis နှင့် D. Larson တို့၏ 'Warehouse Receipts: Facilitating Credit and Commodity Markets', The World Bank. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTARD/0..contentMDK:20440946~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336682,00.html> နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် အောက်တိုဘာ ၂၇၊ ၂၀၁၃။
- ⁶⁴ မူဝါဒ စက်ဝန်းများတွင် ဈေးကွက်များ တင်းကျပ်မှု လုံးဝလျော့ပါးလာရေးအတွက် ကန့်သတ်ချက်များ နှင့် ပိုမိုခိုင်မာသည့် မူဝါဒများအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ဆွေးနွေးလျက်ရှိသည်။^{၆၄}အခန်းမ (ရက်စွဲမသိရှိ) ၏ 'Managing Agricultural Price Instability'. ကို ဥပမာအနေဖြင့်ကြည့်ပါ။ www.agriskmanagementforum.org/content/webinar-franck-galtier-managing-agricultural-price-instability နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၁၀၊ ၂၀၁၄။
- ⁶⁵ J. Thorpe နှင့် E. Sahan (2013) တို့၏ *Power, Rights, and Inclusive Markets: Public policies that support small-scale agriculture*, Oxford: Oxfam.
- ⁶⁶ အခြားအလားတူ အစီအစဉ်များတွင် အခကြေးငွေဖြင့် ငှားရမ်းလုပ်ကိုင်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရေး စာချုပ်များ ငှားရမ်းပြီး လယ်ယာလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ကောက်ပဲသီးနှံများကို စပ်တူစိုက်ပျိုးခြင်း၊ အကျိုးတူပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းစသည်တို့ ပါဝင်သည်။ Vermeulen နှင့် L. Cotula (2010) တို့၏ *Making the Most of Agricultural Investment: A survey of business models that provide opportunities for smallholders*, London, Rome and Bern: IIED, FAO, IFAD and SDC. ကိုကြည့်ပါ။
- ⁶⁷ B. Vorley, L. Cotula နှင့် M. Chan (2012), op. cit., p 41.
- ⁶⁸ Xinhuanet (2013) \ 'Myanmar sees encouraging foreign engagement in agricultural sector' http://news.xinhuanet.com/english/business/2013-10/04/c_132771836.htm နောက်ဆုံးဝင်ရောက်ကြည့်ရှုချိန် ဧပြီ ၆၊ ၂၀၁၄။
- ⁶⁹ ကနဦး နှစ် (၅၀)ဖြစ်ပြီး နောက်ထပ် ဆယ်နှစ်စီတိုးသွားနိုင်ပါသည်။ အစိုးရက ငှားရမ်းခွင့်ကို အချိန်ကြာကြာခွင့်ပြုနိုင်သည်။ ဤအချက်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ငှားရမ်းခွင့်ကို စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက်သာ ကနဦး နှစ် (၃၀) နှင့် စုစုပေါင်းနှစ်(၃၀) ထက်မပိုသော နောက်ထပ် ထပ်တိုးနှစ်များခွင့်ပြုပေးသည့် မြေလွတ်မြေရိုင်းဥပဒေနှင့် ကွဲလွဲစရာရှိသည်။
- ⁷⁰ B. Vorley, L. Cotula နှင့် M. Chan (2012), op. cit. ကိုကြည့်ပါ။
- ⁷¹ OECD (2014), op. cit.
- ⁷² B. Vorley, L. Cotula and M. Chan (2012), op. cit., p 40.
- ⁷³ မီချီဂန် စတိတ်ယူနီဗာစတီနှင့် မြန်မာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ်အဖွဲ့ (the Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စင်တာ (၂၀၁၃) op. cit.
- ⁷⁴ OECD (2014), op. cit.
- ⁷⁵ Ibid.
- ⁷⁶ မြေအားလုံးကို အစိုးရကသာ ပိုင်ဆိုင်သည်ဆိုသည့် တရားဝင်အနေအထားအရ မြေယာနှင့် ပတ်သက်သည့်များကို တရားမဝင်လုပ်ကိုင်နေကြရသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာပြီးနောက်တွင် လက်ရှိမြေယာအသုံးပြုမှုသည် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိပေ။
- ⁷⁷ စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းဦးစီးဌာန (၂၀၁၃)၊ အခြားရင်းမြစ်များက အကြံပြုသည်မှာ ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်အတွင်း မြန်မာအစိုးရသည် မြေဧက နှစ်သန်းခန့်အား စီးပွားဖြစ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် ပမာဏကျယ်ပြောသော မြေကွက်များအဖြစ် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် ကုမ္ပဏီများ၊ ပြည်ပပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူအများအပြားနှင့် တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်သူများအား ခွဲဝေပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပမာဏသည် စိုက်ပျိုးရေးတွင် စုစုပေါင်းမြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၏ ၆% နှင့် ၈% အကြားရှိသည်။ အချို့က စိုက်ပျိုးရေးကို စီးပွားဖြစ်အောင်မြင်အောင်လုပ်ကိုင်ရန် စိတ်ပါဝင်စားသော်လည်း အချို့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကမူ စိုက်ပျိုးရေးတွင် စိတ်ဝင်စားမှုနည်းပြီး သတ္တုတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အသေးစားသီးနှံစိုက်ပျိုးသူများကို မြေငှားခြင်း အခွင့်အရေးများကို သာစိတ်ဝင်စားကြသည်။ K. Woods (2011) *Emerging Agribusiness Trends in Myanmar: An Overview*, Transnational Institute. ကိုကြည့်ပါ။
- ⁷⁸ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့အောက်ရှိ (Food Security Working Group's) Land Core Group (2012) \ *Legal Review of Recently Enacted Farmland Law and Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law: Improving the Legal & Policy Frameworks Relating to Land Management in Myanmar*. ကိုကြည့်ပါ။
- ⁷⁹ FPIC သည် စီမံကိန်းများကို ခွင့်ပြုသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ - အတင်းအကျပ်ဆွဲဆောင်မှုမရှိပဲ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသဘောတူထားပြီး မိမိတို့သဘောဆန္ဒအတိုင်းဆောင်ရွက်သည့် မြေယာလွှဲပြောင်းမှုများပါဝင်သည်။ ယင်းသဘောတူညီချက်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်း မစတင်မီဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ရမည်။ ထို့ပြင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက်၊ အဆိုပြုထားသည့် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုနှင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များအပါအဝင် ဆက်စပ်နေသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို သင့်တော်သည့် ပုံစံ၊ ဘာသာစကားဖြင့် အသိပေးရမည်။ B. Vorley, L. Cotula and M. Chan (2012), op. cit.

⁸⁰ စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခံစားရနိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများကို ဖြေရှင်းရန် နိုင်ငံတကာကလက်ခံထားသည့် စံနှုန်းများကို ကိုယ်စားပြုသည့် UN ၏ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အလွန်ဆက်စပ်နေသော စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ အပါအဝင်။

⁸¹ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၃ နှစ်စပိုင်းတွင် VGGT ကိုသဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၃ နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ ယင်းနှင့် ပတ်သည့် ဆွေးနွေးမှုများနိုင်ငံအတွင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိဟု ရှုမြင်ကြသည်။ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မည့် အစီအစဉ်များရေးဆွဲမှုလည်း တိုးတက်ခြင်းမရှိပေ။ စာရေးသူအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပြောဆိုချက်။

⁸² မြတ်မေဇင်နှင့် စုဖြိုးဝင်း (၂၀၁၃)၊ အကြွေးအကျပ်အတည်းကြောင့် 'Rice farmers hit by debtcrisis' မြန်မာတိုင်းမ်ဂျာနယ်၊ ဇွန် ၂၄။

© Oxfam International August 2014

ဤစာတမ်းကို ငြိမ်းဇာနည်နိုင်ငံ၊ ဂျက်စမင်းဘန်လေ၊ ရောဘတ်နက်ရှ်တို့၏ အကူအညီဖြင့် ဂျီဒီသော့ပ် က ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း စာတမ်းပြုစုရေးသားရာတွင် NAG နှင့် အောက်စ်ဖမ်း၏ အခြားလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုကိုလည်း အသိအမှတ်ပြု ကျေးဇူးတင်ပါ သည်။ ယခုစာတမ်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒရေးရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် ပြည်သူ့ရေးရာ သုံးသပ်ဆွေးနွေးချက်ကို အသိပေးရန် ရေးသားသည့် စာတမ်းစဉ် များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထပ်မံသိရှိလိုသည်များရှိပါက advocacy@oxfaminternational.org ကို အီးမေးလ်ပေးပို့ ဆက်သွယ်မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

ဤစာတမ်းသည် မူပိုင်ခွင့်ဖြင့် ကာကွယ်ထားသော်လည်း ထောက်ခံပြောဆိုခြင်း၊ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ပညာပေးခြင်းနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းများအတွက် အောက်စ်ဖမ်း၏စာတမ်းမှ ကိုးကားကြောင်း ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြကာ စာတမ်းပါစာသားများကို အခမဲ့ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ကိုးကားမည်ဆိုပါက မှတ်ပုံတင်စာရင်းပေးသွင်းရန် မူပိုင်ရှင်အနေဖြင့် တောင်းဆိုပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စာတမ်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို အကဲဖြတ်ချက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ အခြားမည်သည့် အခြေအနေ မျိုးအတွက်မဆို ကူးယူအသုံးပြုမည် သို့မဟုတ် အခြားစာမူများတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုမည် သို့မဟုတ် ဘာသာပြန်ဆိုမည် သို့မဟုတ် ပြုပြင်မွမ်းမံပြီးအသုံးပြုမည်ဆိုပါက မူပိုင်ရှင်ထံခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရန် လိုအပ်ပြီး အသုံးပြုခကိုလည်း ကောက်ခံကောင်း ကောက်ခံမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရင်းများအတွက် policyandpractice@oxfam.org.uk သို့ အီးမေးလ် ပေးပို့ ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။

စာတမ်းပါ သတင်းအချက်အလက်များသည် ပုံနှိပ်စက်တင်ပို့သည့် ကာလအပိုင်းအခြားအတွက် မှန်ကန်ပါသည်။

ဤစာတမ်းကို အောက်စ်ဖမ်း အင်တာနေရှင်နယ်အတွက် အောက်စ်ဖမ်း ဂရိတ်ဗြိတိန်က ISBN 978-1-78077-654-5 in July 2014 အရ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပေးထားပါသည်။

Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

OXFAM

အောက်စ်ဖမ်းသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၏ မတရားမှုများမှ ကင်းလွတ်သော အနာဂတ်တစ်ခု တည်ဆောက် ရာတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် နိုင်ငံပေါင်း (၉၂) နိုင်ငံတွင် အဖွဲ့ပေါင်း (၁၇) ခုဖြင့် ကွန်ယက်ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နေသည့် နိုင်ငံတကာ မဟာမိတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါ သည်။

Oxfam America (www.oxfamamerica.org)

Oxfam Australia (www.oxfam.org.au)

Oxfam-in-Belgium (www.oxfamsol.be)

Oxfam Canada (www.oxfam.ca)

Oxfam France (www.oxfamfrance.org)

Oxfam Germany (www.oxfam.de)

Oxfam GB (www.oxfam.org.uk)

Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)

Oxfam India (www.oxfamindia.org)

Intermon Oxfam (Spain) (www.intermonoxfam.org)

Oxfam Ireland (www.oxfamireland.org)

Oxfam Italy (www.oxfamitalia.org)

Oxfam Japan (www.oxfam.jp)

Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org)

Oxfam New Zealand (www.oxfam.org.nz)

Oxfam Novib (Netherlands) (www.oxfamnovib.nl)

Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca)

အထက်ဖော်ပြပါ အောက်စ်ဖမ်းအဖွဲ့များနှင့် ပတ်သက်ပြီး သိရှိလိုပါက အောက်စ်ဖမ်း၏ ဝက်ဘ်ဆိုက် www.oxfam.org တွင် ဝင်ရောက်လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

www.oxfam.org

GROW
FOOD. LIFE. PLANET.

OXFAM